

CIRKÁLÓK

PANTHER – torpedócircáló

<u>Gerincfektetés:</u>	<u>Vízrebocsátás:</u>	<u>Átvétel:</u>	<u>Modernizálás:</u>
1884. 10. 29.	1885. 06. 13.	1885. 12. 31.	1909.

Építés helye:	W G Armstrong, Mitchell & Co. Elswick Shipyard Newcastle o. T
Építési költség:	1 983 730 Korona
Testvérhajó:	LEOPARD
Víz kiszorítás:	1530,00 t 1582,00 t építési 1919,00 t teljes felszereléssel 1384,00 t az összes fogyóeszköz és fogyóanyag elhasználása után
Hossz:	68,27 m (pp) / 71,38 m (vv) / 73,19 m (lh)
Szélesség:	10,39 m
Merülés:	4,74 m 4,88 m az Angliából való átkelés során
Merülés változás:	1 cm = 5,13 t
Hajtómű:	2 db álló, 2 hengeres, háromszoros expanziójú gőzgép 4 db hengeres kazán, üzemi nyomás 9 atm 2 db 3 szárnyú, kifelé forgó hajócsavar, 3,81 m átmérővel
Üzemanyag készlet:	308 t szén
Hatótávolság:	2800 tmf, 10 cs sebességgel
Főgép teljesítmény:	6195 ILE
Sebesség:	19,4 cs, 129-es fordulatszámmal
Fegyverzet 1886-ban:	2 db 12 cm-es löveg, lövegkarzaton elhelyezve (lőszer kiszabat lövegenként: 6 db robbanólövedék, 30 db gyújtólövedék, 12 db srapelgránát, 12 db gyakorlólövedék) 4 db 4,7 cm-es gyorstüzelő löveg (lőszer kiszabat: 602 db robbanólövedék, 682 gyújtólövedék, 360 db gyakorlólövedék) 6 db 4,7 cm-es szórólöveg (lőszer kiszabat: 1832 db lövedék) 4 db 35 cm-es vízvonallal feletti TCS, (hajóorrban, taton és kétoldalt)
Fegyverzet 1891-ben:	2 db 12 cm-es löveg 10 db 4,7 cm-es gyorstüzelő löveg 4 db 35 cm-es TCS
Fegyverzet 1909-ben:	4 db 7 cm-es gyorstüzelő löveg 10 db 4,7 cm-es gyorstüzelő löveg 3 db 35 cm-es TCS, (az orrból eltávolították a vetőcsövet)
Páncélvédetség:	Fedélzet: 12 mm Gépházi tetők: 50 mm

Egyebek: Vitorlafelület: 263 m². 1 db II. oszt. gőzkutter, 1 db. II. oszt. kutter, 1 db III. oszt. kutter, 1 db II. oszt. gigg, 1 db jollboot, 1 db dinghy, 1 db kicsónak. A parlamenterlobogó egyben a csónakverseny lobogó is.
4 db Rodger-Admiralitás típusú patenthorgony: 1924 kg (láncátmérő: 38 mm), 1943 kg, 497 kg, 306 kg. 1908-ben lecserélték 5 db Tyszak típusú horgony: 2015 kg, 2016 kg, 2010 kg, 415 kg, 81 kg. 1913 márciusa óta rádiókészülék.
2 db 40 cm átmérőjű fényszóró.

Ismertető jegyek: Döfőorr, 2 árboc, 2 kémény

Személyzet: 1896-ban: 17 tiszt (köztük 6 tengerészcadét) + 165 fő.
1907-ben: 10 + 188 fő.

Pályafutása:

1884. 10. 29.-én megkezdődött az építése.

1885. 06. 4.-én I. Ferenc József császár jóváhagyta a nevét. 06. 13.-án vízrebocsátották. 10. 20. elő próbaút, melyen 17,54 cs sebességet ért el. Jóllehet ez a sebesség megfelelt a várakozásoknak, a hajógyár megkísérelte egy kisebb hajócsavarral de nagyobb fordulatszámmal elérni a 19 csomót, de nem sikerült. Egy számítási hiba miatt túlzottan nagy lett a farmerülése, amit a változtatás során az építők megszüntettek. 12. 31.-én North Shieldsben a cs. és kir. Haditengerészet átvette a hajót.

1886. 01. 15.-én elindult North Shieldsből. 01. 17. Margat. 01. 18-20. Spithead, Portsmouth. 01. 25-29. Lisszabon. Felvettek a hazaútra 6 munkanélküli kereskedelmi matrózt. 02. 4-5. Gravosa. 02. 6-12. Trieszt, ahol nagyszámú látogatót fogadtak a fedélzeten. 02. 8.-án a Tengerészeti Parancsnok megsejmelte a hajót, majd 19 csomó sebességgel Polába utazott rajta. 02. 12.-én befutott Polába. 02. 14.-én felszerelték. Beépítették a torpedóvető csöveket és a lövegeket. 06. 2.-án próbautat hajtott végre és a Pola előtti hitelesített mérőföldnél 19,04 csomó sebességet ért el.

1887. 05. 5. – 06. 5. beosztották a Nyári Gyakorló Hajórajhoz.

1888. 04. 17. Felszerelték és beosztották a Hajórajhoz. 04. 25.-én Abbáziába utazott a fedélzetén Stephanie korona-főhercegnő. 05. 5. Elindult Gravosából Barcelonába a Világkiállításra. 05. 11-26. Barcelona. 05. 23.-án sétahajó utat tett a spanyol királynővel a fedélzetén. 06. 3. visszaérkezett Polába. 06. 25.-én a dalmáciai Badia kikötőbe való befutása közben megfeneklett. 06. 27.-én a *Cyclops*, az ELISABETH és a KAISER MAX segítségével leszábadult a zátonyról. A parancsnokát, gróf Rudolf Montecuccolit szigorú megrovásban részesítették, és kötelezték a javítási költségek megtérítésére. A Torpedóflottillánál szolgált 07. 13.-ig, amikor is leszerelték.

1889. 06. 12. – 07. 15. Hajórajban szolgált.

1891-ben megváltoztatták a tüzérségét: a 4,7 cm-es szórólövegeket 4,7 cm/L44-es gyorstüzelő lövegekre cserélték.

1892-ben a főárbocra ráépítettek egy csonka rudat a lobogó számára.

1894-ben a 12 cm/L35-ös lövegeit kicserélték 12 cm/L35-ös gyorstöltő Krupp lövegre.

1895-ben a Nyári Hajórajban szolgált. 05. 10.-én részt vett a Fasana-csatornában a császár által megsejmelte flottagyakorlaton.

1896. 04. 29. Alkalmassá tették a hosszú útra szükséges terjedelmes készletek befogadására, és felszerelték. 04. 30. Kifutott Polából Kelet-Ázsia felé. Parancsnoka, Carl Edler von Köppel fregattkapitány. 05. 6-8. Port Said. 05. 10-11. Szuez. 05. 15-17. Massawa. 05. 20-24. Aden.

Nagyon viharos időjárásban hajóztak Indiáig, de a hajó jó tengerállónak bizonyult. 05. 31. – 06. 7. Bombay, a legénység egyik tagja dezertált. 06. 9-13. Murmagao, Goa. 06. 16-20. Colombo. 06. 20-25. Trincomalee. 07. 4-10. Szingapúr. 07. 13-16. Saigon. 07. 20-31. Hongkong. Átvészelt egy tájfun, és a környezetét ért számos kár ellenére csak kevéssé sérült meg. Elhajózott Kelungba, Formosára. 08. 4-19. Sanghaj. 08. 23-25. Pusan. 08. 27.- 09. 7. Vlagyivosz-tok. 09. 10-13. Gensan, Korea. 09. 20-24. Csingtao. 09. 25-26. Wei-hai-wei. 09. 27. – 10. 6. Csifu. 10. 10-12. Port Arthur. 10. 13-18. Csemulpo. 10. 22. – 11. 1. Nagaszaki. 11. 7-9. Sasebo. 11. 9-12. Kure. 11. 13-25. Kobe. 11. 26. – 12. 22. Yokohama. 12. 23. – 1897. 01. 6. Nagaszaki. 01. 11-14. Pagoda horgonyzóhely. 01. 17-én rövid időre befutott Port Sualba, majd tovább indult. 01. 18-27. Manila. 02. 3-9. Paknam, Bangkok. 02. 13. – 03. 1. Szingapúr, kidokkolt. 03. 7-12. Rin Hoa. 03. 13-20. Hongkong. 03. 22-25. Swatow. 03. 26-31. Amoy. 04. 3-9. Sanghaj, ahol segítettek egy sztrájk és a kitört zavargások megfékezésében. 04. 12. – 05. 16. Csifu. 05. 16-17. Port Arthur. 05. 18-25. Csifu. 05. 25-28. Wei-hai-wei. 05. 29. – 06. 07. és 06. 8-17. Csifu. 06. 22. – 07. 2. Pusan. 07. 5-6. Gensan. 07. 8-26. Vlagyivosz-tok, a parancsnok megbetegedett. 07. 28. – 08. 1. Hakodate. 08. 3. 09. 12. Yokohama, karbantartást hajtott végre. Átvészelt egy tájfun, és a környezeti nagy károk ellenére kevés sérülés érte. 09. 10-én beszállt a hajóra az új parancsnok, Friedrich Freiherr fregattkapitány. 09. 14-18. Kobe. 09. 19-20. Takamatsu. 09. 20-21. Mihara. 09. 21-22. Itskashima. 09. 23-30. Nagaszaki. 10. 2-16. Sanghaj. 10. 18-22. Samsak-öböl. 10. 23. – 11. 1. Hongkong. 11. 4-10. Saigon. 11. 14-19. Bangkok. 11. 21-30. Szingapúr. 12. 7-én befutott Rangoonba. 12. 15. – 1898. 01. 3. Kalkutta. 01. 8-14. Colombo. 01. 24-27. Áden. 02. 2-8. Szuezi. 02. 10-17. Port Said. 02. 19-23. Suda-öböl, legénységcserét és anyagátvételt hajtott végre. 02. 26. Megérkezett Polába. Megtett 37 700 tengeri mérföldet, és 69 kikötői látogatást hajtott végre. 02. 28-án leszerelték.

1899-ben tartalékállományban volt.

1900-ban az oldal torpedótermekből kadétkörleteket alakítottak ki, míg a korábbi körletet kórházként hasznosították. Azután a Nyári Hajórajhoz osztották be.

1901. 06. 3. – 07. 3.-ig a Nyári Hajóraj kötelékében volt. 10. 14-én a Gyakorló Hajórajhoz osztották be.

1902. 01. 19-én kifutott Polából a marokkói küldetésére. 01. 21-én befutott Messinába, majd tovább indult. 01. 25-26. Gibraltár, ahol behajózták a marokkói cs. és kir. nagykövetet, gróf Folliot de Grenville-t. 01. 26-27. Tanger, Rabat, ahol a nagy hullámmás ellenére kihajózták a nagykövetet és a császár Marokkó szultánjának küldött ajándékát. 01. 29. – 02. 9. Cadiz. 02. 9-én a rabati nagykövetet is a fedélzetre vették. 02. 10-11. kihajózták a nagykövetet. 02. 13-17. Algier. 02. 21-23. Brindisi. 02. 26. (02. 28.) visszaérkezett Polába. A Torpedónaszád Divízióhoz osztották be és Triesztben állomásozott a Nyári Hajóraj kötelékében. 09. 1-3. partraszálló gyakorlatot hajtott végre a császár jelenlétében az Isztriai-félszigeten. 09. 8-án leszerelték.

1903-ban tartalékállományban volt.

1904-ben alkalmassá tették egy külföldi útra. Új kéményt kapott.

1905. 01. 10-én befejeződött a felszerelése és kifutott Polából egy kelet-ázsiai és ausztráliai missziós útra. Az út során Abesszíniában kereskedelmi szerződéseket kellett kötnie, továbbá a kiképzési célú úton néprajzi gyűjtéseket is végre kellett hajtania. A parancsnok, Ludwig von Höhnelt fregattkapitány. 01. 20-21. Port Said. 01. 22-23. Szuezi. 01. 28-31. Perim-sziget. 01. 31. – 02. 13., 02. 16-22. és 03. 1-2. Dzsibuti. Találkoztak Rozsgyesztszvenszkij orosz tenger-nagy Flottájával. 04. 2-7. A kikötőben tartózkodott Nyebogatov tengernagy flotta részlege. A PANTHER parancsnoka Addis Abebába utazott, II. Menelik etióp császárhoz. (02. 4. – 04. 10.) 03. 3-4. Áden. 03. 5. – 04. 11. Dzsibuti. 04. 12-én befutott Ádenbe, majd tovább indult. 04. 21-én megérkezett Colombóba. 05. 4-én befutott Batáviába. 05. 16-29. Fremantle. 05. 30. – 06. 3. Albany. 06. 7-13. Adelaide. 06. 20. – 07. 13. Melbourne. 07. 17-27. Hobart. 07. 29. –

08. 20. Sydney. 08. 28. – 09. 8. Brisbane. 09. 14-23. Wellington, Új-Zéland. 09. 25. – 10. 16. Auckland. 10. 20. – 11. 5. Noumea. 11. 12-én megérkezett a Csütörtök-szigetre. 11. 23-án befutott Makassarba. 11. 30. – 12. 1. Szingapúr. 12. 6-23. Bangkok. A parancsnok látogatást tett Sziám királyánál. 12. 26-án megérkezett Saigonba. **1906. 01. 2-8.** Hongkong. 01. 9-én befutott Kantonba. 01. 13-15. Macao. 01. 15. – 02. 20. Hongkong. 01. 21. Macaoba érkezett. 02. 25. – 03. 2. Haiphong. 03. 4-én Hongayba érkezik, majd tovább indul. 03. 5-én befut Pakhoiba, és tovább megy. 03. 7. Hoi-Han. 03. 9. Kwangcsouwan. 03. 10-11. Hongkong. 03. 12. Swatow. 03. 17. Pagoda horgonyzóhely, Swatow. 03. 25. 04. 17. Sanghaj. A parancsnokságot átvette Eduard Körber korvettkapitány. 04. 22-én elindult Sanghajból. 04. 25. – 05. 11. Yokohama. 05. 12-21. Kobe. 05. 22. befutott Bingoimozokiba, majd tovább indult. 05. 23. megérkezett Itsukushimába. 05. 26. Moji. 05. 27-30. Pusan. 06. 2-17. Csingtao. 06. 19. – 10. 7. Sanghaj. 10. 10-21. Hongkong. 10. 26. – 11. 3. Szingapúr. 11. 10-20. Colombo. 11. 28. – 12. 3. Aden. 12. 9-én befutott Dzsibutiba, majd tovább indult. 12. 10-11. Szuez. 12. 11. Port Said. 12. 20-án megérkezett Polába. 12. 22-én leszerelték.

1907-ben kiszerezték az orr torpedóvető csövét. Megjavították a hajófeneket. 05. 1-től Triesztben állomásozott. Két utat tett meg Maria Josepha főhercegnővel a fedélzetén.

1908-tól 1909. 03. 27-ig állomáshajó volt Triesztben. 04. 23-án leszerelték. Átépitették. Kiszerezték a 12 cm-es lövegeit és az elülső 4,7 cm-es gyorstüzelő lövegét, illetve lezárták a lövegkarzatot. Felszereltek 4 db 7 cm/L45-ös löveget. A hátsó 40 cm-es fényszórót kicserélték 60 cm-es átmérőjűre. 08. 15-én újra szolgálatba állt. 08. 16-án kifutott Polából Kelet-Ázsia felé. 08. 21-24. Port Said. 09. 1-3. Aden. 09. 12-25. Colombo. 09. 30. – 10. 3. Sabang. 10. 5-8. Penang. 10. 10-13. Szingapúr. 10. 19-21. Camranh. 10. 21. – 11. 9. Hongkong. Legénységet cserélt a KAISERIN ELISABETH-tel. 11. 12-15. Amoy. 11. 18-20. Sanghaj. 11. 24. – 12. 2. Darien. 12. 13. Tiencsin. 12. 17.- **1910. 01. 20.** Nagaszaki. 01. 26-27. Kagoshima. 01. 29-31. Usukushima. 01. 31.- 02. 1. Njima. 02. 2-4. Kure. 02. 5-7. Itosaki. 02. 8-10. Takamatsu. 02. 10. – 03. 7. Kobe. 03. 9. – 04. 6. Yokohama. 04. 7-9. Taketoyo. 04. 12-16. Nagaszaki. 04. 18-25. Sanghaj. 04. 26-27. Csinkiang. 04. 27-28. Wuhu. 04. 29-30. Csinkiang. 05. 1-15. Hankow. 05. 15-16. Csinkiang. 05. 19-22. Saiakwan. 05. 25-26. Csinkiang. 05. 26. – 07. 5. Sanghaj. 07. 7-10. Kiukiang. 07. 11-13. Csinkiang. 07. 14-15. Wuhu. 07. 16-20. Sanghaj. 07. 23. – 08. 10. Csingtao. 08. 11-13. Csifu. 08. 13-23. Csingwangtao. 08. 24-26. Wei-hai-wei. 08. 27-31. Csingtao. 09. 5-15. Sanghaj. 09. 18-19. Pagoda horgonyzóhely, Fucus. 09. 20-21. Swatow. 09. 22-27. Hongkong. 10. 2-3. Szingapúr. 10. 15-18. Colombo. 10. 21-23. Aden. 11. 5-6. Szuez. 11. 7-10. Port Said. 11. 15-én megérkezett Polába. Karbantartást végeztek rajta. 12. 12-től állomáshajó lett Triesztben.

1911-1913. Triesztben szolgált, mint állomáshajó. **1912. 05. 15-én** segített egy umágói tűzvész eloltásában.

1913. 12. 12-én kifutott Teodóból. 12. 13. – **1914. 01. 11.** Állomáshajóként szolgált Valonában. 01. 13-24. Polában javították. 01. 25-én rövid időre befutott Teodóba. 01. 26-30. Valona. 01. 30- 02. 5. Durazzo. 02. 5-14. Valona. 02. 14-15. Teodo. 02. 16. – 03. 5. Valona. 03. 5-12. Durazzo. 03. 13-25. Teodo. 03. 26. Meljine. 03. 26- 04. 14. Durazzo. 04. 15. – 05. 17. Pola. 06. 18- 07. 13. Durazzo. 07. 13. Teodo. 07. 14- 08. 1. Durazzo. 08. 2. befutott Cattaróba. 09. 9-én a Lovcsen ütegeket lőtte. 11. 3. A San Giovanni feletti állásokat lőtte.

1915-ben a Cattarói-öbölben állomásozott.

1916-ban a Cattarói-öbölben állomásozott. 01. 8-9. A Lovcsen állásokat lőtte. 09. 8-án a Ljuta melletti állásokat lőtte. Leszerelték az egyik 7 cm-es lövegét és helyette 1 db egycsővű 7 cm/L45-ös légvédelmi löveggel látták el.

1917. 02. 4-én kivonták a szolgálatból. 02. 15-én leszerelték és a gjenovici Tengeralattjáró Állomás lakóhajója lett.

1918. 03. 14-én beosztották a Tengeralttjáró Parancsnoki Iskolához. 05. 6-án Cattaróból Polába ment javításra. 05. 29-én tengeri kiképzőhajóként állt újból szolgálatba. 07. 3-án Buccariból a Cattarói-öbölbe ment. Novemberben. a Cattarói-öbölből Fiumébe hajózott, ahol lefoglalták.

1920-ban Nagy Britannia eladta Olaszországnak, és Messinában lebontották.

LEOPARD – torpedócsirkáló

<u>Gerincfektetés:</u>	<u>Vízrebocsátás:</u>	<u>Átvétel:</u>	<u>Modernizálás:</u>
1885. 01.	1885. 09. 10.	1886. 03. 31.	1911.
Építés helye:	W G Armstrong, Mitchell & Co. Elswick Shipyard Newcastle o. T		
Építési költség:	1 897 730 Korona		
Testvérhajó:	PANTHER		
Vízkiszorítás:	1582,00 t építési 1720,00 t teljes felszereléssel 1408,00 t az összes fogyóeszköz és fogyóanyag elhasználása után		
Hossz:	68,27 m (pp) / 71,38 m (vv) / 72,10 m (lh)		
Szélesség:	10,39 m		
Merülés:	4,73 m		
Merülés változás:	1 cm = 5,13 t		
Hajtómű:	2 db álló, 2 hengeres, háromszoros expanziójú gőzgép 4 db hengeres kazán, üzemi nyomás 9 atm 2 db 3 szárnyú, kifelé forgó hajócsavar, 3,81 m átmérővel		
Üzemanyag készlet:	308 t szén		
Hatótávolság:	2800 tmf, 10 cs sebességgel		
Főgép teljesítmény:	6380 ILE		
Sebesség:	18,74 cs, 142-es fordulatszámmal, teljes erőnél 17,47 cs, 127-es fordulatszámmal, fél erőnél		
Fegyverzet 1886-ban:	2 db 12 cm-es löveg, lövegkarzaton elhelyezve (lőszer kiszabat lövegenként: 6 db robbanólövedék, 30 db gyújtólövedék, 12 db srapelgránát, 12 db gyakorlólövedék) 4 db 4,7 cm-es gyorstüzelő löveg (lőszer kiszabat: 602 db robbanólövedék, 682 gyújtólövedék, 360 db gyakorlólövedék) 6 db 4,7 cm-es szórólöveg (lőszer kiszabat: 1832 db lövedék) 4 db 35 cm-es vízvonat feletti TCS, (hajóorrban, taton és kétoldalt)		
Fegyverzet 1891-ben:	2 db 12 cm-es löveg 10 db 4,7 cm-es gyorstüzelő löveg 4 db 35 cm-es TCS		
Fegyverzet 1910-ben:	3 db 7 cm-es gyorstüzelő löveg 10 db 4,7 cm-es gyorstüzelő löveg 3 db 35 cm-es TCS, (az orrból eltávolították a vetőcsövet) Aknatelepítő berendezés		
Páncélvédetség:	Fedélzet: 12 mm Gépházi tetők: 50 mm		

Egyebek:	Vitorlafelület: 263 m ² . 1 db II. oszt. gőzkutter, 1 db III. oszt. nagycsónak, 1 db III. oszt. kutter, 1 db III. oszt. gigg, 1 db jollboot, 1 db jolle, 1 db kicsónak. A csónakverseny lobogó, az "Y". Eredetileg 4 db Admirális típusú horgony: 1993 kg, 1918 kg, 495 kg, 311 kg. 1907-ben lecserélték Skoda gyártmányú Tyszak típusú horgonyokra. 2 db 40 cm átmérőjű fényszóró
Ismertető jegyek:	Döfőorr, 2 árboc, 2 kémény
Személyzet:	1896-ban: 17 tiszt (köztük 6 tengerészcadét) + 165 fő 1907-ben: 10 + 188 fő

Pályafutása:

1885 januárjában megkezdtek az építését. 09. 8-án I. Ferenc József császár jóváhagyta a nevét. 09. 10-én vízrebocsátották.

1886. 03. 8. Próbaút. 03. 31-én a cs. és kir. Haditengerészet átvette. 04. 2-án a Tyne folyón Newcastle-ből North Shieldsbe vontatták. 04. 9-én elindult North Shieldsből. 04. 11-14. Le Havre. 04. 18-24. Lisszabon. 04. 30- 05. 1. Korfu. 05. 2-án megérkezett Polába. 05. 4-én leszerelték, és az 1-es kategóriájú Tartalékba helyezték. Beépítették a tüzérségét és a torpedóvető csöveket, majd szolgálatba állt a Nyári Hajóraj 2. Divíziójába. 10. 4-én futópróba, torpedó kilövési kísérlet. 11. 12-én az 1-es Tartalékba helyezték.

1887. 05. 5. – 06. 5. Beosztották a Nyári Gyakorló Hajóraj kötelékébe, a Torpedóflottillához. 07. 5-én a császár látogatása alkalmából a Pola előtt megtartott Hajóraj gyakorlaton a torpedónaszádokkal vonult fel az uralkodó előtt. Éjszakai támadást hajtott végre a torpedónaszádokkal.

1888. 04. 18-án felszerelték és beosztották a Nyári Hajórajba. 05. 5-én kifutott Gravosából Spanyolország felé a barcelonai Világkiállításra. 05. 11-27. Barcelona. 06. 1-6. Málta. 06. 9-én visszaérkezett Gravosába, és csatlakozott a Torpedóflottillához. 06. 25-én egy a Curzola-csatornában tartott gyakorlaton a Planchetta Foknál zátonyra futott. 06. 27-én a PRINZ EUGEN és a POLA segítségével szabadult. A parancsnokát 30 napi szobafogságra ítélték. 07. 2-án befutott Polába és dokkba állt. 07. 4-én leszerelték és elkezdték a javítását.

1889-től tartalékállományban volt.

1891-ben a 4,7 cm-es szórólövegek helyett 4,7 cm/L44-es gyorstüzelő lövegeket kapott. 05. 8. – 06. 28. A Hajórajba volt beosztva. 06. 26-án Trau előtt a császár megsejmelte. Ezután az 1-es Tartalékba helyezték.

1892-ben tartalékállományban volt. A főárbocára felszereltek egy lobogótartó csonka rudat.

1893. 07. 2. – 08. 10. a Hajórajban szolgált a Torpedóflottillánál.

1894-től tartalékállományban volt.

1895-ben a 12 cm/35-ös lövegeit lecserélték 12 cm/L35-ös gyorstöltő Krupp lövegekre, megnagyobbították ez elülső gyorstüzelők lőrésait.

1897. 04. 9-én felszerelték. 04. 12-én kifutott Polából a Kréta elleni blokádszolgálatra. 04. 13-23. Teodo. 04. 26. – 05. 8. Suda-öböl, Kréta. 05. 8-23. Kissamo. 05. 23-24. Suda-öböl. 05. 25. – 09. 15. Szaloniki. 09. 15-19. Volosz. 09. 20-25. Szmirna. 09. 26-27. Suda-öböl. 09. 27. – 11. 1. Kissamo. 11. 2-án Suda-öböl, Rethymno. Megmentették a felszakadt és csúszó horgonya miatt az elhagyatott sziklás partra sodródó, 280 t szentjánoskenyér rakományú görög brigg, a *Taxiarchis* legénységét és Sudába vitték őket. 11. 2-4. Canea. 11. 6-25. Részt vett a Mersine

előtti affér rendezésében. 11. 28. - 1898. 01. 12. Suda-öböl. 01. 19.- 02. 5. Suda-öböl. 02. 6-16. Szmirna. 02. 17-28. Suda-öböl. 03. 3-23. Pola. 03. 23-án rövid időre kifutott a Fasana-csatornába. 03. 23-28. Pola. 03. 31. 04. 1. Suda-öböl. 04. 1-2. Kissamo. 04. 2-12. Suda-öböl. 04. 14-19. Szaloniki. 04. 20-24. Pireusz. 04. 25-27. Milosz. 04. 27. - 09. 7. Suda-öböl. 09. 7-22. Candia. 09. 22. - 11. 2. Suda-öböl. 11. 3-7. Pireusz. 11. 8-9. Syra. 11. 11. Tinos. 11. 12-18. Szmirna. 11. 22. Kiosz. 11. 23-24. Számosz. 11. 24-25. Amorgos. 11. 25-26. Szantorin. 11. 26. - 1899. 01. 21. Suda-öböl. 01. 22-28. Pireusz. 01. 29. Poros. 01. 30-31. Zea. 02. 1-3. Volosz. 02. 5-10. Szaloniki. 02. 12-22. Szmirna. 02. 24- 03. 1. Suda-öböl. 03. 3-án megérkezett Teodóba. 03. 31-én Polában leszerelték. 09. 12-én beosztották a Gyakorló Hajórajba. 09. 23-án összeütközött a WIEN-nel.

1900-ban a Torpedóflottilla kötelékébe tartozott. Az oldal torpedótermekből kadétkörleteket alakítottak ki, míg a korábbi körletet kórházként hasznosították. 09. 30-án befejezték a felszerelését. 10. 1-én kifutott Polából Ausztrália felé tengerészkadéttal a fedélzetén. Az út egyik célja az volt, hogy Guadalcanal-szigetén felállítsák az ALBATROS expedíciója során elesett bajtársak emlékművét. A hajó parancsnoka Friedrich Müller von Elblein fregattkapitány volt. 10. 3-5. Korfu. 10. 5-6. Argostoli, Kefalónia. 10. 7-12. Suda-öböl. 10. 14-19. Alexandria. 10. 20-22. Port Said. 10. 23. Izmailia. 10. 23-24. Szuez. 10. 30. - 11. 1. Áden. 11. 10-17. Colombo. 11. 25. - 12. 2. Tandjongpriok, Batávia. 12. 11-15. Fremantle. 12. 21-26. Adelaide. 12. 30. - 1901. 01. 17. Sydney. 01. 19-23. Brisbane. 01. 25-26. Harvey-öböl. 01. 31. - 02. 3. Gavutu, Salamon-szigetek. 02. 3-10. Teteré. A Teteré falu keleti szélénél, 9°24'23" Dél, és a 160°13'51" Kelet pozícióban, egy a tengerről jól látható, vegetációmentes helyen felállították az ALBATROS halottaira emlékeztető, magukkal hozott keresztet. A 3 m magasságú kereszt egy rácsos temetőkerítésen belül kapott helyet. 02. 14-15. Port Moresby. 02. 17-19. Port Kennedy, Csütörtök-sziget. 02. 23-28. Amboina. 03. 6-10. Manila. 03. 16-22. Nagaszaki. 03. 23-24. Nagosi Mura. 03. 24-28. Kobe. 03. 30. - 04. 20. Yokohama. 04. 22-23. Port Amoji. 04. 24-26. Pusan. 04. 27-29. Masampo. 04. 30. - 05. 6. Csemulpo. Itt találkozott a Hajórajjal és a legénységet részben kicserélték. 05. 7-10. Dalny. 05. 12-13. Csifu. 05. 14-17. Csingtao. 05. 19-30. Sanghaj. 05. 31. - 06. 4. Ningpo. 06. 5-6. Matsu-sziget. 06. 6-9. Pagoda horgonyzóhely Fucus. 06. 10-13. Makung, Pescadore-szigetek. 06. 14-19. Hongkong. 06. 24. - 07. 4. Saigon. 07. 6-22. Szingapúr. 07. 23-28. Georgetown, Penang. 07. 30-31. Sabang. 08. 4-12. Madras. 08. 15-23. Colombo. 08. 30. - 09. 3. Victoria, Mahe, Seychell-szigetek. 09. 9-11. Áden. 09. 17-18. Szuez, Port Tewfik. 09. 19-21. Port Said. 09. 26-30. Gravosa. 10. 1-én megérkezett Polába. 10. 4-én leszerelték.

1902-ben új kéményt kapott, majd beosztották a Nyári Hajórajba. 09. 1-3. Partraszálló gyakorlatot hajtott végre a császár jelenlétében az Isztriai-félszigeten.

1903-ban a Nyári Hajóraj kötelékében szolgált.

1904-ben tartalékállományban volt.

1905. 01. 13-tól Triesztben állomásozott. Több utat tett meg Maria Josefa főhercegnővel a fedélzetén. Csökkentett intenzitású harci gyakorlatokat hajtott végre a Nyári Hajórajjal.

1906-ban Triesztben állomásozott. Csökkentett intenzitású harci gyakorlatokat hajtott végre a Nyári Hajórajjal.

1907-ben Triesztbe állomásozott. Az Admirális típusú horgonyait Skoda gyártmányú Tyszak horgonyokra cserélték. Kiszereztek az orr torpedóvető csövét. 09-15. Befejezték a felszerelését. 09. 20-án kelet-ázsiai missziós útra indult Polából. A hajó parancsnoka Rudolf Ritter von Benigni fregattkapitány volt. 09. 26-29. Port Said. 10. 5-8. Áden. A Steamer Pointnál rendbe tették a SZIGETVÁR egyik matrózának a sírját. 10. 17-23. Colombo. 10. 30. - 11. 2. Szingapúr. 11. 4-8. Saigon. 11. 14-17. Hongkong. 11. 28-án befutott Amoyba. 12. 21. - 1908. 03. 9. Sanghaj. 03. 10-13. Csinkiang. 03. 14-20. Nanking. 03. 21-25. Wuhu. 03. 26-28. Kiukiang. 04. 1-7. Hankow, mely 1133 km-re helyezkedik el a Jangce torkolatától. 04. 10-

23. Sanghaj. 04. 26. – 05. 2. Csingtao. 05. 3-9. Csifu. 05. 10-19. Taku. 05. 20-22. Wei-hai-wei. 05. 22. – 06. 13. Nagaszaki. 06. 14-16. Kagoshima. 06. 17-21. Itsukushima. 06. 23. - 07. 7. Kobe. 07. 9-14. Taketoyo. 07. 15. – 08. 9. Yokohama. 08. 11-19. Kobe. 08. 21-23. Moji. 08. 27. – 09. 18. Nagaszaki. 09. 20-24. Csemulpo. 09. 25. - 10. 1. Darien. 10. 2. Csifu. 10. 17-25. Csingwantao. 10. 27-29. Moji. 11. 1-11. Kobe. 11. 12-29. Nagaszaki, kidokkolták. 12. 1-15. Sanghaj. 12. 19. – **1909. 01. 22.** Hongkong. 01. 23. – 02. 6. Kanton. 02. 7-22. Hongkong. 02. 24-27. Saigon. 03. 1-3. Szingapúr. 03. 4. Sabang. 03. 9-23. Colombo, javítást hajtott végre. 04. 1-2. Áden. 04. 7. Suez. 04. 8. Port Said. 04. 13-án megérkezett Polába. 04. 17-én leszerelték. Kiszereztek a 12 cm-es lövegeit és az elülső 4,7 cm-es gyorstüzelő lövegét, illetve lezárták a lövegkarzatot. Felszereltek 4 db 7 cm/L45-ös löveget. A hátsó 40 cm-es fényszórót kicserélték 60 cm-es átmérőjűre.

1910-ben tartalékállományban volt és további változtatásokat hajtottak végre rajta.

1914. 02. 14. – 05. 15 között a Torpedó Iskola kiképzőhajója volt. 08. 1-től a Fasana-csatornában teljesített szolgálatot, mint őrhajó.

1915-től őrhajó a Fasana-csatornában egészen a háború végéig.

1920-ban Nagy Britannia kapta meg, de eladta egy messinai olasz cégnek lebontásra.

KAISER FRANZ JOSEF I - védett cirkáló

<u>Gerincfektetés:</u>	<u>Vízrebocsátás:</u>	<u>Szolgálatba állt:</u>	<u>Átépités:</u>
1888. 05.	1889. 05. 18.	1890. 07. 02.	1905.

Építés helye:	STT, Trieste - San Rocco
Építési költség:	5 146 884 Korona
Testvérhajó:	KAISERIN ELISABETH
Víz kiszorítás:	4030,9 t építési
Hossza:	97,90 m (pp) / 103,7 m (lh)
Szélesség:	14,72 m
Merülés:	5,28 m elől / 6,08 m hátul
Merülés változás:	1 cm = 10,442 t
Hajtómű:	2 db fekvő, 3 hengeres, háromszoros expanziójú gőzgép 4 db hengeres, kettősvégű kazán 2 db 3 szárnyú Griffith acél hajócsavar, 4,44 m átmérővel
Üzemanyagkészlet:	709,7 t szén, vagy 584,7 t brikett
Hatótávolság:	3200 tmf, 10 cs sebességgel
Főgép teljesítmény:	8743 tényleges LE
Sebesség:	19,17 cs, 112-es fordulatszámmal
Fegyverzet:	2 db 24 cm-es Krupp löveg lövegtornyokban, hidraulikus löveg- bölcsővel (csősúly 27t, lőtávolság 16 km) 2 db 15 cm-es Krupp löveg a felső fedélzeten 4 db 15 cm-es Krupp löveg a lövegfedélzeten 9 db 4,7 cm-es Hotchkiss gyorstüzelő löveg 2 db 3,7 cm-es Hotchkiss szórólöveg 2 db 7 cm-es csónaklöveg

1904-ben: a 2 db 24 cm-es löveget 2 db 15 cm/L40 lövegre cserélik
a 4 db 15 cm/L35 löveget a lövegfedélzetről áthelyezik a felső fedélzetre

Páncélvédettség: Ívelt páncélfedélzet: 2 x 18,7 mm
Páncélfedélzet oldalrésze: 2 x 28 mm
Lövegtorony: 90 mm és 40 mm
Vezérlőtorony: 50 mm

Egyebek: 2 db II. oszt. gőzbárka, 1 db nagybárka, 1 db II. oszt. nagycsónak, 2 db II. oszt. kutter, 1 db II. oszt. mentőkutter, 1db I. oszt. gígg, 2 db Jollboot, 1 db jolle, 2 db kicsónak. Csónakverseny lobogó: "3"
2 db Tyszak típusú horgony: 2800 kg, 2750 kg.
3 db Admirális típusú horgony: 840 kg, 420 kg, 110 kg.

Ismertető jegyek: 2 árboc, 2 kémény

Személyzet: 1907: 26 + 418 fő.
A Tartalék Hajórajban. 13 + 229 fő.
A felszerelési készletben 6 + 108 fő.
Az 1-es Tartalékban 3 + 55 fő.

Pályafutása:

1888 májusában megkezdődött az építése.

1889. 04. 16-án I. Ferenc József császár jóváhagyta a névadást. **05. 18-án** 11.30-kor vízrebocsátották. A keresztanya a férje, Ottó főherceg kíséretében megjelent Maria Josepha főhercegnő volt. A bécsi hölgyek adományozták neki a díszlobogót. A Hajóraj a vízrebocsátás alkalmából S. Rocco előtt horgonyzott.

1890. 02. 11-től próbautakat hajtott végre. **06. 30-án** a Haditengerészet átvette. **07. 2-án** felszerelték és Carl Stefan főherceg parancsnoksága alatt beosztották a Nyári Gyakorló Hajórajba. **07. 21-én** kifutott Polából. **07. 28-31.** Gibraltár. **08. 5-18.** Portsmouth. **08. 11-én** rövid időre befutott Cowesbe, ahol a fedélzetére látogatott a Walesi herceg a kíséretével, majd tovább indult. **08. 13-14.** Wilhelmshaven. **08. 16-22.** Koppenhága. **08. 24-28.** Karlskrona. **08. 29. – 09. 3.** Kielben részt vett az ünnepségeken és II. Vilmos császárt fogadta a fedélzetén. **09. 3-7.** Flensburger Förde, ahol folytatódtak az ünnepségek, majd részt vett a flottabemutatón. **09. 7-11.** Sonderburg. **09. 11-22.** Kiel. **09. 26-29.** Cherbourg. **10. 3-8.** Lisszabon. **10. 13-17.** Palermo. **10. 20-án** visszaérkezett Triesztbe. **11. 06-án** kifutott. **11. 11-én** a Cattarói-öbölben. Kumbornál csatlakozott a Hajórajhoz. Gyakorlatokat hajtottak végre. **12. 11-én** kifutott a Cattarói-öbölből. **12. 17-én** leszerelték.

1891. 05. 2-től a Hajóraj kötelékéhez tartozott Carl Stefan főherceg parancsnoksága alatt. **06. 25-én** a császár által megszemlélt flottamanőver alkalmából Lissa előtt volt. **06. 26-án** Trau kikötőjében a császár megtekintette a hajót. Októbertől **1892** áprilisáig kiképzőhajó volt Polában. **04. 30-án** felszerelték és beosztották a Hajórajhoz. **08. 22-én** kifutott Polából. **08. 24-29.** Catania. **09. 1-16.** Genova, ahol részt vett az Amerika felfedezésével kapcsolatos Kolombusz ünnepségeken. **09. 19-22.** Messina. Itt levált a Hajórajról. **09. 25-28.** Algier. **09. 29-31.** Gibraltár. **10. 1-5.** Tanger. **10. 6-án** befutott Cadizba. Itt részt vett a Huelvában az Amerika felfedezésének 400 éves évfordulója alkalmából rendezett ünnepségeken. **10. 13-án** Kifutott Huelvából. **10. 13-25.** Cadiz. **10. 17-21.** Gibraltár. **10. 23-26.** Málta. **10. 29-én** befutott Polába. **11. 1-én** leszerelték.

1893. 04. 14-től a Hajóraj kötelékéhez tartozott.

1894. 04. 24-től a Cirkálódivízió és a Torpedóflottilla zászlóshajója, Carl Stefan főherceg parancsnoksága alatt.

1895. 03. 29-én felszerelték. **05. 10**-én részt vett a Fasana-csatornában a császár előtt megtartott gyakorlaton. **05. 17**-én kifutott Polából és csatlakozott a Hajórajhoz. **05. 24-28**. Gibraltár. **06. 1-6**. Brest. **06. 11-22**. Kiel. Részt vett az Északi- és a Keleti-tengert összekötő csatorna megnyitó ünnepségein. **06. 27-30**. Plymouth. **07. 5-9**. Gibraltár. **07. 15**-én megérkezett Polába. **09. 13**-án leszerelték, és az 1-es kategóriájú Tartalékba helyezték.

1896-ban megfeneklett. A hajócsavar tengelyt kihúzták és újra központosították. Szellőztető és hűtőberendezést kapott.

1897. 02. 1-én felszerelték és Leopold Ritter von Jedina fregattkapitány parancsnoksága alá került. **02. 14**-én kifutott Polából Kelet-Ázsia felé az osztrák-magyar Nagykövet kínai beiktatására. **02. 19-24**. Port Said, ahol a Nagykövet meglátogatta a Khedivét. **02. 25**-én érintette Szuét. A szellőztetés és a vitorlavászon szélterelők ellenére az alsó hajóterekben 55°C hőség uralkodott. **3. 3-5**. Áden. **03. 14-18**. Colombo. Az egyik matrózt igazságtalanul azzal vádolták meg, hogy csalt egy vendéglői fizetésnél. Később szabadon engedték. **03. 25-28**. Szingapúr. **04. 3-13**. Hongkong. **04. 18**. – **05. 15**. Csifu. Itt kicserélték a személyzetet a PANTHER személyzetével. A Nagykövet a hajóról kiküldött díszőrség kíséretével Pekingbe ment. **05. 20-23**. Hongkong. **05. 29-31**. Szingapúr. Az indulása után rossz időjárásban, zivatarok közepette, nagyhullámszerűen hajózott. **06. 7-14**. Colombo. **06. 25-29**. Áden. **07. 5**-én érintette Szuét. **07. 6-7**. Port Said. **07. 15**-én megérkezett Polába. A hajón karbantartást hajtottak végre, és felváltották a személyzetet. **08. 10**-én kifutott Polából Kréta blokádjára. **08. 12-13**. Teodo. **08. 15-16**. Canea. **08. 17-18**. Pireusz. **08. 19**. Suda-öböl. **10. 24**-én kifutott Pireuszról. **10. 25-31**. Suda-öböl. **11. 1-17**. Pireusz. **11. 18-30**. Suda-öböl. **11. 30**. – **12. 7**. Kissamo-öböl. **12. 7-30**. Suda-öböl. **1898. 01. 4. – 02. 20**. Suda-öböl. **02. 21**. – **03. 3**. Szmirna. **03. 4-15**. Suda-öböl. **03. 17. 04. 7**. Pola. **04. 10-29**. Suda-öböl. **04. 30**. – **05. 6**. Messina. **05. 8-11**. Algier. **05. 14-24**. Lisszabon, ahol részt vett az Indiába vezető út felfedezésének 400 évfordulójára rendezett Vasco da Gama ünnepségen. **05. 25-27**. Gibraltár. **05. 29**. – **06. 2**. Algier. **06. 6**-án befutott Teodóba, ahol csatlakozott a Hajórajhoz. **08. 20**-án leszerelték. Kiterjedt munkálatokkal megjavították a szellőzést és a fűgégeit. A hajótestre lengéscsillapító bordákat szereltek fel. A 15 cm-es lövegekhez gyorstöltő berendezést építettek be.

1901. 06. 3. – 07. 3. között a Nyári Hajóraj kötelékéhez tartozott, és Dalmáciában cirkált. Egy éjszakai lögyakorlat során tűz ütött ki az egyik 4,7 cm-es gyorstüzelő lövegnél, 1 ember meghalt, 5 pedig megsebesült.

1902. 06. 15-től a Nyári Hajóraj Torpedóflottillája Kommodorójának, Leopold Ritter von Jedina sorhajókapitányának a zászlóshajója volt. **09. 1-3**. partraszállási gyakorlatot hajtott végre az isztriai partoknál a császár jelenlétében.

1903. 06. 15-én felszerelték. **06. 17**-én kifutott Polából. **06. 17-22**. Fiume, ahol gyakorlóútra behajózta a Haditengerész Tisztiskola 2. és 3. évfolyamos növendékeit. **06. 22-24**. Cattaro. **06. 24-28**. Teodo. **06. 29**. – **07. 3**. Suda-öböl. **07. 6-12**. Carissa. **07. 14-23**. Szmirna. **07. 26**. Számosz. **07. 27-31**. Syra. **08. 3**-án befutott Teodóba. **08. 19**-én megérkezett Fiumébe és kihajózta a növendékeket. **09. 1**-én kiképzőútra futott ki Polából az újonnan behívott tengerész-kadéttal. **09. 3-6**. Patrasz. **09. 8-14**. Málta. **09. 14.(?) – 17**. Ajaccio. **09. 17-24**. Villafranca. **09. 26**. – **10. 5**. Barcelona. **10. 6-10**. Port Mahon. **10. 10-18**. Valencia. **10. 19-22**. Alicante. **10. 22-27**. Cartagena. **10. 28**. – **11. 4**. Algier. **11. 6-12**. Tunisz. **11. 14-23**. Alexandria. **11. 27-28**. Valona. **11. 28-29**. Durazzo. **11. 29**-én befutott Teodóba. **12. 21**-én Polában leszerelték.

1904. 06. 6-án felszerelték. **06. 17**-én kifutott Polából. **06. 17-21**. Fiumében behajózta a Tisztiskola 3. éves növendékeit. **06. 22-25**. Teodo. **06. 27-29**. Málta. **07. 2-6**. Villafranca, Nizza. **07. 6-15**. Marseille. **07. 16-25**. Barcelona. **07. 26**. – **08. 1**. Algier. **08. 6-9**. Castelmare. **08. 10**-én befutott Polába. **08. 20**-án a Hajóraj kötelékébe került. **11. 30**-án leszerelték. Nagyméretű átalakítási munkálatokat végeztek el a hajón. A 24 cm-es lövegeit 15 cm/L40-es lövegekkel váltották fel, továbbá a lövegfedélzetéről a felső fedélzetre helyezték át a 4 db 15 cm/L35-ös lövegeit és meghosszabbították mindkét kéményét.

1905. 06. 5-én felszerelték. **06. 17-én** a Tisziiskola 3. évfolyamos növendékeivel gyakorlóútra futott ki Polából a Földközi-tenger nyugati medencéje felé. **06. 22-24.** Teodo. **06. 26-29.** Málta. **06. 30. – 07. 3.** Tunisz. **07. 5-8.** Algier. **07. 9-12.** Cartagena. **07. 13-20.** Barcelona. **07. 21-29.** Marseille. **07. 30. – 08. 3.** Ajaccio. **08. 6-9.** Korfu. **08. 11-14.** Pola. **08. 14-19.** Fiumében kihajózta a növendékeket. **08. 18-án** befutott Polába. **08. 21. – 09. 1.** között kidokkolták. **09. 14-én** Bublay fregattkapitány parancsnoksága alatt kifutott Polából Kelet-Ázsia felé. **09. 19-21.** Port Said. **09. 21-22.** a Szezei-csatornában hajózott. **09. 27-29.** Áden. **10. 7-12.** Colombo. **10. 19-21.** Szingapúr. Itt találkozott a KAISERIN ELISABETH-tel. Ezután erős tájfunba került és a júniusban befejezett átépítése nagyon jónak bizonyult. **10. 30. – 11. 2.** Hongkong. **11. 4-6.** között egy északi vihar miatt Amoyban várakozott. **11. 10-16.** Shanhaikuan / Csingwangtao, ahol személyzetcserét hajtott végre. A parancsnok Pekingbe ment. **11. 19. – 12. 18.** Nagaszaki. **12. 20-án** a Jangce torkolatához érkezett. **12. 21-26.** Wuszung. **12. 26. – 1906. 02. 26.** Sanghaj. Egy osztagot küldött a konzulátus védelmére. Közben átélt egy tájfun. **02. 28. – 03. 21.** Wuszung. **03. 18-án** Amoyban segített egy angol gőzösnek, melynek fellázadt a legénysége. **03. 22-26.** A Jangce torkolat. **03. 27-31.** Csingtao. **03. 31. – 04. 1.** Wei-hai-wei. **04. 2-15.** Csingwangtao. **04. 15-17.** Csifu. **04. 18-22.** Side Saddle Horgonyzóhely. **04. 23-26.** Wuszung. **04. 27-29.** Csinkiang, a Jangcén. **04. 29. – 05. 2.** Shiakwan, Nanking. **05. 4-20.** Wuhu és Hankow, mely 612 tmf-re volt a Jangce torkolatától. A parancsnok látogatást tett az alkirálynál. **05. 22. – 06. 1.** Wuszung. **06. 5-24.** Yokohama. **06. 26-29.** Yokkaichi. **06. 30. – 07. 13.** Kobe. **07. 15-16.** Itsukishima. **07. 17-18.** Kagoshima. **07. 19-28.** Nagaszaki. **07. 29. – 08. 8.** Csemulpo. **08. 9-én** érintették Dalnyt, és egy japán torpedónaszáddal megerősítve meglátogatták Port Arthurt. **08. 10-25.** Csifu. **08. 28. – 09. 10.** Taku. **09. 12-13.** Csifu. **09. 16. – 11. 15.** Nagaszaki, ahol karbantartást hajtottak végre a hajón. **11. 17-27.** Fucusu. **11. 28. – 12. 12.** Amoy. **12. 13-15.** Swatow. **12. 17. – 1907. 02. 1.** Hongkong. **01. 28-án** egy viharban több dzsunka leszakadt a horgonyáról és nyolc embert kimentett. **02. 4-11.** Wuszung. **02. 12. – 03. 4.** Sanghaj. **03. 6-9.** Taku. **03. 11-13.** Nagaszaki. **03. 16-18.** Hongkong. **03. 28. – 04. 5.** Szingapúr. Itt kicserélték a személyzetet a **03. 31-én** odaérkezett SZIGETVÁR-ral. A hajó parancsnokságát Wilhelm Pacher vette át. **04. 12-20.** Hongkong. **04. 23. – 05. 5.** Csingwangtao. **05. 6. – 06. 4.** Sanghaj. **06. 6-14.** Nagaszaki. **06. 17-25.** Yokohama. **06. 26. – 08. 3.** Uruga, ahol kidokkolták. **08. 5-26.** Kobe. **08. 7-én** megmentették egy viharban elszabadult tehernaszád legénységét. **08. 28-30.** Binguitoraki. **08. 30. – 09. 4.** Sukushi. **09. 8-18.** Vlagyivosztkok. **09. 20-24.** Nagaszaki. **09. 27. – 10. 24.** Csifu. **09. 30-án** segített eloltani a kigyulladt *Nagaba Maru* japán gőzöst. **10. 26-30.** Dairen/Dalny. **10. 31. – 11. 15.** Csingtao. **11. 24-30.** Amoy. **12. 4. – 1908. 01. 3.** Hongkong. **01. 4-8.** Amoy. **01. 12-16.** Pagoda Horgonyzóhely, Fucusu. **01. 19. – 03. 7.** Sanghaj. **03. 9-23.** Nagaszaki. **03. 24-27.** Kagoshima. **03. 27-29.** Beppu Bungo. **03. 31. – 04. 8.** Kobe. **04. 11. – 05. 6.** Yokohama. Itt felújították a fedélzet tömitéseit és kisebb javításokat hajtottak végre. **05. 7-10.** Hakodate. **05. 12-19.** Tsuruga. **05. 20-22.** Miyatsu. **05. 24-29.** Nagaszaki. **06. 3-án** érintette Csifut. **06. 5-14.** Csingwangtao. **06. 15. – 07. 7.** Csifu. **07. 7-11.** Peitaiho. **07. 11-13.** Csifu. **07. 15-23.** Csemulpo. **07. 23-29.** Pusan. **07. 30. – 09. 5.** Nagaszaki. **09. 7-28.** Csingtao. **09. 30. – 10. 2.** Wei-hai-wei. **10. 3-16.** Csifu. **10. 17-23.** Csingwangtao. Itt a LEOPARD társaságában összelátogatott a leváltására küldött KAISERIN ELISABETH cirkálóval, és elindult hazafelé. **10. 28-31.** Hongkong. **11. 6-9.** Szingapúr. **11. 14-19.** Colombo. **11. 29. – 12. 1.** Áden. **12. 8-10.** Port Said. **12. 16-én** megérkezett Polába. **12. 21-én** leszerelték.

1909. 06. 15-én felszerelték. **06. 17-én** kifutott Polából a tisztiiskolás növendékek kiképzőútjára. **06. 17-21.** Fiume. **06. 26-27.** Lemnosz. **06. 27. – 07. 1.** Szmirna. **07. 2-án** érintette Szantorint. **07. 3-5.** Rodosz. **07. 7-13.** Alexandria. **07. 16-18.** Korfu. **07. 20.** Sepurine. **07. 21-én** befutott Polába és csatlakozott a Hajórajhoz. **08. 28-án** leszerelték. Általános nagyjavításnak vetették alá a gép berendezéseit, a felső fedélzetének deszkázatát kicserélték, és rádióállomást szereltek fel rá.

1910. 06. 15-én felszerelték, és növendék kiképzőútra futott ki Polából. 06. 18-21. Fiumében behajózta a Tisztiskola 2. és 3. évfolyamos növendékeit. 06. 25-29. Goletta, Tunézia. 07. 1-6. Barcelona. 07. 7-11. Marseille. 07. 11-14. Villafranca. 07. 15-18. Ajaccio. 07. 20-22. Málta. 07. 25-én befutott Brguljébe. 08. 19-én Fiumében kihajózta a növendékeket. 09. 3-án Alfred Cicoli fregattkapitány parancsnoksága alatt kifutott Polából Kelet-Ázsia felé. 09. 8-9. Port Said. 09. 15-17. Áden. 09. 26-30. Colombo. 10. 6-8. Szingapúr. 10. 14-17. Hongkong. 10. 21-23. Csingtao. 10. 26. – 11. 4. Csingwangtao. 11. 5. – 12. 13. Sanghaj. 12. 16-20. Amoy. 12. 22. – **1911. 01. 24.** Hongkong. 01. 26. – 02. 6. Amoy. 02. 10-14. Pagoda Horgonyzóhely, Fucus. 03. 8-22. Nagaszaki. 03. 23-26. Kagoshima. 03. 29. – 04. 23. Yokohama. 04. 24-26. Yokkaichi. 04. 28. – 05. 11. Kobe. 05. 12-13. Itosaki. 05. 14-19. Itsukushima. 05. 20-22. Beppu Bungo. 05. 25. – 06. 6. Csingtao. 06. 7-25. Csifu. 06. 27. – 07. 3. Csingwangtao. 07. 4-9. Port Arthur. 07. 10-16. Dairen/Dalny, ahol nagy benyomást tett rájuk az élénk építési tevékenység. 07. 18-23. Csemulpo. 07. 25. – 08. 4. Wei-hai-wei. 08. 15. – 09. 6. Csingtao. 09. 8-26. Sanghaj. 09. 30. – 10. 15. Nagaszaki. 10. 16-18. Sanghaj. 10. 22. – 11. 1. Hankow, ahol a már ott lévő 17 egyéb hadihajóval együtt bevetették a kitört zavargások ellen. A nemzetközi település megvédése során összecsapásokban is részt vett. 11. 4. – **1912. 05. 1.** Sanghaj. 1911. 12. 2-án egy (2+42 fős) osztagot küldött Pekingbe, és egy (1+38 fős) osztagot pedig Tiencsinbe. 05. 3-12. Csingtao, ahol kidokkolták. 05. 16. – 07. 2. Sanghaj. 06. 1-én és a rákövetkező napon két győzelmet ért el a csónakversenyen. 07. 5-15. Csingwangtao. 07. 16-19. Port Arthur. 07. 19-30. Csifu. 07. 31. – 08. 2. Wei-hai-wei. 08. 3-14. Csingtao. 08. 16-26. Sanghaj. 08. 28-30. Csingtao. 09. 3-16. Yokohama. Tisztelgés a japán császár temetésének. 09. 23-29. Csingwangtao. 09. 30. – 10. 3. Csifu. 10. 10-én érintette Chienpit. 10. 11. Taiping. 10. 12-én rövid időre befutott Wuhuba, majd tovább indult, és behajózott a Nanking melletti Muken tóba. 10. 13-15. Nanking. 10. 16-17. Wuhu. 10. 18-24. Siakwan, Nanking. 10. 24-én érintette Csingkiangot. 10. 26. – 12. 2. és 12. 6. – 1913. 01. 29. Sanghaj. 02. 1-17. Amoy. 02. 18. – 03. 3. Hongkong. 03. 6-15. Pagoda Horgonyzóhely, Fucus. 03. 19. – 05. 5. Sanghaj. 05. 7-9. Csingkiang. 05. 9-12. Siakwan, Nanking. 05. 15-21. Riukiang. 05. 21-27. Hankow. 05. 30. – 06. 18. Sanghaj. 06. 21-31. Csingwangtao. 07. 17-18. Csemulpo. 07. 20. – 08. 25. Sanghaj. Zavargások törtek ki, mely miatt egy 2 + 50 fős osztagot és két löveget tett partra. 08. 27-28. Csingtao. 09. 2-9. Nagaszaki. 09. 9-11. Kagoshima. 09. 14-17. Yokohama. 09. 19-24. Kobe. 09. 25-én érintette Hazakit. 09. 25-27. Itsukushima. 09. 30. – 10. 4. Wei-hai-wei. 10. 4-9. Csifu. 10. 10-15. Csingwangtao. 10. 21-23. Hongkong. 10. 29. – 11. 1. Szingapúr. 11. 2-3. Penang. 11. 10-15. Colombo. 11. 24-27. Áden. 12. 3-4. Suez. 12. 5-9. Port Said. 12. 15-én megérkezett Polába. 12. 17-én leszerelték. A tengeri utazásról emlékérmeket osztottak ki a legénységnek (az 1910-1912-es évszámmal, a szöveg: “Tengeri utazás az SMS KAISER FRANZ JOSEF I-gyel”. A szalag több változata ismert.)

1914. 08. 1-én újra szolgálatba állt, és az 5. Divízióba osztották be. 08. 11-től a Cattarói-öbölben tartózkodott. 08. 15-én Buduából tűz alá vették. 08. 27-én a Lovcsen ütegek tűzében egy 15 cm-es lövedék a tatfedélzetét találta el. 09. 11. Kukljine. 10. 2-án a Cattarói-öbölben, Lepetanéből lőtte a montenegrói állásokat, ezzel támogatta a szárazföldi fegyveres erőket.

1915-ben a Cattarói-öbölben tartózkodott, és a lövegeivel adott tűztámogatást a montenegróiak ellenében.

1916-ban a Cattarói-öbölben tartózkodott és tűztámogatást nyújtott a Lovcsen állásokat megtámadó osztrák-magyar csapatoknak. 02. 26-án kihajózott 2 db 15 cm-es löveget a durazzói védelmi üteg számára.

1917. 02. 7-én lecsökkentették a legénységi létszámát, és azután őrhajóként szolgált Baosic előtt.

1918. 03. 14-én a Cattarói Tengerészeti Körzetparancsnokság alárendeltségébe került. **11. 1**-én a Cattarói-öbölben tartózkodott, ahol a brit Bizottság átvette. Decemberben berakodták rá az összes leszerelt hajó lőszerét. A löszerek behajózása után egy francia őrszemélyzettel a Rondoni szigettől keletre a Zajnica-öbölben horgonyozták le. Az átkeléshez a HMS GLASGOW biztosított fűtőket.

1919. 10. 17-én a Zajnica-öbölben egy igen erős bórásban elsüllyedt, ugyanis a francia őrszemélyzet hanyagsága miatt nyitva maradtak az oldalablakok és a szenelő nyílások. A hullámok ezeken keresztül megtöltötték vízzel a hajót, mely elsüllyedt a 45 m-es vízben.

1922-ben a holland van Wieneen cég megkísérelte a kiemelését, és a könnyen leszerelhető részeit kimentették. A hajótestet a hiányos mentőeszközök miatt otthagyták.

1952-ben a jugoszláv Brodospas cég hírül adta a küszöbönálló kiemelését.

1965-1966-ban a Brodospas kiemelési kísérlete során csak a hajó részeit hozták a felszínre. Ezek közül a hátsó 15 cm-es lövegét Cetinjében a Tanácsháza előtt állították fel.

KAISERIN ELISABETH - védett cirkáló

<u>Gerincfektetés:</u>	<u>Vízrebocsátás:</u>	<u>Szolgálatba állt:</u>	<u>Átépités:</u>
1888. 07.	1890. 09. 25.	1892. 11. 24.	1906.

Építés helye:	Arsenal - Pola
Építési költség:	5 593 564 Korona
Testvérhajó:	KAISER FRANZ JOSEF I
Víz kiszorítás:	4063,70 t 4566,70 t teljes felszereléssel
Hossza:	97,90 m (pp) / 102,56 m (vv) / 103,68 m (lh)
Szélesség:	14,75 m
Merülés:	5,31 m elől / 6,09 m hátul
Merülés változás:	1 cm = 10,44 t
Hajtómű:	2 db fekvő, 3 hengeres, háromszoros expanziójú gőzgép 4 db hengeres, kettősvégű kazán 2 db 3 szárnyú Griffith acél hajócsavar, 4,44 m átmérővel
Üzemanyagkészlet:	709,7 t szén, vagy 584,7 t brikett
Hatótávolság:	3200 tmf, 10 cs sebességgel
Főgép teljesítmény:	1892-ben: 9000 ILE; 5947 ILE
Sebesség:	16,19 cs az 1913. 08. 14-i próbaúton
Fegyverzet:	2 db 24 cm-es löveg, hidraulikus Skoda lövegbölcsőkön (csősúly 27t, lőtávolság 16 km) 6 db 15 cm-es, lövegkarzaton 2 db 7 cm-es Uchatius csónaklöveg 11 db 4,7 cm/L44 gyorstüzelő löveg a hajó mellvédjénél és a csa-tárbocokon. 2 db 4,7 cm-es gyorstüzelő löveg 2 db 3,7 cm-es szórólöveg az árbockosarakban 4 db 40 cm-es víz feletti TCS (1 a hajóorrban, egy a taton, kettő oldalt), 8 db torpedó

1906-ban: 2 db 15 cm/L40 löveg barbettákban
6 db 15 cm/L35 szabadon s fedélzetén
12 db 4,7 cm/L44 gyorstüzelő löveg
2 db 4,7 cm/L33 gyorstüzelő löveg
2 db 7 cm csónaklöveg
4 db 40 cm-es víz feletti TCS

Páncélvédettség: Ívelt páncélfedélzet: 2 x 18,7 mm
Páncélfedélzet oldalrész: 2 x 28 mm
Lövegtorony: 90 mm és 40 mm
Vezérlőtorony: 50 mm

Egyebek: 2 db II. oszt. gőzbárka, 1 db III. oszt. nagybárka, 1 db II. oszt. nagycsónak, 2 db II. oszt. kutter, 1 db II. oszt. mentőkutter, 1 db I. oszt. gígg, 2 db Jollboot, 1 db jolle, 2 db kiscsónak.
Eredetileg 2860 kg-os Hingley típusú horgony, majd 1892-ben lecserélték 3 db 2800 kg-os Tyszak típusú horgonyra.
3 db Admiralitás típusú horgony: 840 kg, 412 kg, 108 kg.
3 áramfejlesztő, egyenként 13 000 VA a 4 db, egyenként 20 000 gyertyaerejű ívfényű fényszóróhoz, tovább 240 db izzólámpa.
1912-től rádióállomás.

Ismertető jegyek: 2 árboc, 2 kémény

Személyzet: 1892-ben a kelet-ázsiai úton: 33 + 386 fő + 22 vendég.
1907: 26 + 401 fő.
A Tartalék Hajórajban 13 + 225 fő.
Felszerelési készenlétben 6 + 108 fő.
Az 1-es Tartalékban 3 + 55 fő.

Pályafutása:

1888 júliusában megkezdődött az építése.

1889. 04. 6-án I. Ferenc József császár jóváhagyta a nevét.

1890. 09. 25-én vízrebocsátották, és Mária Valéria főhercegnő, a császár fiatalabb lánya volt a keresztanya.

1892. 01. 21-én végrehajtotta az első futópróbát, melynek során megsérült a jobboldali hajócsavarja. Kicserélték. 2 gyorstüzelő löveget szereltek fel a felépítmény fedélzetre. **11. 24-én** felszerelték. **12. 8-án** Alois von Becker sorhajókapitány parancsnoksága alatt kifutott Polából Kelet-Ázsia felé. A tisztikarhoz tartozott többek közt Leopold Ferdinand főherceg sorhajóhadnagy, illetve a később tengeri festőként ismertté vált August Freiherr von Ramberg tengerészszázados. **12. 8-15.** Trieszt. **12. 15-én** beszállt a hajóra Franz Ferdinand főherceg a kíséretével (főkamarás, Leo Graf Wurmbrand-Stuppach cs. és kir. vezérőrnagy, a szolgálattevő kamarás, Prónay Gyula von Tót-Prona és Blatniza a cs. és kir. 11. Huszárezred főhadnagya, a cs. és kir. követségi titkár, Heinrich Graf Clam-Martinic a cs. és kir. 1. Ulánuszred tartalékos főhadnagya, és Karl Graf Kinsky zu Wchinitz und Tettau a cs. és kir. 5. Huszárezred tartalékos hadnagya. Csak Ceylon és India között utazott a hajón Franz Stockinger cs. és kir. főkonzul, illetve Anton Sanchez de la Cerda cs. és kir. sorhajóhadnagy. Yokohamától Dr. Ludwig Lorenz Ritter von Liburnau a cs. kir. Természettudományi Udvari Múzeum felügyelője. az indulástól a nepáli vadászexpedícióig a hajón tartózkodott Eduard Hodek állatpreparátor, Franz Janaczek, Diener Blasius Paskoevic, Ludwig Libra, Josef Kammermaier, Mahdmud, Köche Luigi Bussato és Raimund Rada házi vadászok.) **12. 18-án** megünnepelték a főherceg

29. születésnapját. 12. 20-21. Port Said. 12. 22. Szuez. 12. 26-28. Áden, Steamer Point. **1893. 01. 2-án** a tengeren találkozott a FASANÁ-val. Franz Ferdinand főherceg átszállt egy látogatás erejéig. 01. 5-14. Colombo. 01. 17. – 02. 1. Bombay. 02. 2-5. Marmagao, Goa. 02. 8-16. Colombo. 02. 18-23. Trincomalee, Ceylon. 02. 28. – 03. 29. Kalkutta, Diamond Harbour. 04. 6-9. Szingapúr, ahol éppen kolerajárvány tombolt. Útközben egyenlítői keresztelőt tartottak, melyen mindenkit lelocsoltak, még a parancsnokot és Franz Ferdinand főherceget is. Az Egyenlítői keresztelő című von Ramberg festmény a Franz Ferdinand Múzeumban látható. 04. 11-27. Tandjung Perink, Batávia. 05. 5-8. Csütörtök-sziget. Itt egy matróz egy puskával és 90 db lőszerrel dezertált. 05. 16-27. Sydney. 05. 20-án a fedélzeti tisztként szolgáló Leopold Ferdinand főherceg a tisztkarral való nézeteltérése miatt kihajózott és egy Európába tartó gőzösre szállva hazaindult. A hajó ezután rossz időjárásban hajózott. 06. 1-4. Noumea. 06. 7-8. Port Mary, S. Anna-sziget, Salamon-szigetek. Az egyik sziget kormányzója, a cseh születésű Hranka, csehül beszélgetett Franz Ferdinand főherceggel. Franz Ferdinand merülést hajtott végre a korallzátonynál. 06. 8-9. Ugi, San Cristobal-sziget. 06. 14-19. Port Moresby, Új-Guinea. 06. 22-23. Csütörtök-sziget. 06. 25-26. Dobo, Aroe-sziget, Wamar. A személyzet láztól szenvedett, 153 ember betegedett meg. 06. 28. – 07. 3. Amboina, Ambon Veram-sziget. 07. 9-10. Sarawak. 07. 12-14. Szingapúr. Itt a főherceg 100 ládából álló gyűjteményét áthajózták a Triesztbe tartó *Vindobona* Lloyd gőzösre. Az eredetileg betervezett bangkoki látogatást az ottani harci cselekmények miatt lemondták. 07. 21-28. Hongkong. 08. 2-6. Nagaszaki. 08. 9. - 09. 26. Yokohama. 08. 24-én Franz Ferdinand főherceg ünnepélyes külsőségek között elhagyta a hajót, és az *Empress of China* gőzössel elhajózott Amerika felé. Az összes jelenlévő hadihajó üdvölvéseket adott le. A főherceg könnyes szemmel búcsúzott. 08. 25-én segítséget nyújtottak Yokohama kikötőjében egy gőzös által legázolt és súlyos károkat szenvedett japán dzsunkának, melyet csónakkal a csónakkikötőbe vontattak. 09. 4-16. Jokosukában kidokkolták. 10. 3-5. Csemulpo, Inchon. Itt a Koreai Királysággal kicserélték a ratifikált barátsági, hajózási és kereskedelmi dokumentumokat. 10. 24-30. Hongkong. 11. 5-8. Szingapúr. 11. 14-21. Colombo. 11. 29. – 12. 1. Áden. 12. 7. Szuez. 12. 9-13. Port Said. 12. 19-én megérkezett Polába. Az út során 34 781 tmf-et tett meg. A hazafelé vezető úton két kazánnal ugyanakkora sebességet ért el, mint amennyihez a kelet felé vezető útján három kazán működésére volt szükség, a fűtők tudása tökéletesedett. Franz Ferdinand főherceg a FANTASIE hajóval elébe menet az üdvözlésükre. A főherceg még 12. 19-én személyesen osztotta ki ajándékát a személyzet tagjainak (453 főnek), az "1892/93 tengeri út emlékérmét" (vésnök Heinrich Jauner).

1894. 02. 10-én leszerelték.

1895. 03. 1-én felszerelték és a Hajórajhoz vezényelték. 05. 10-én részt vett a Fasana-csatornában megtartott és a császár által megszemlélt gyakorlaton. Azután a Nyári Hajóraj Cirkáló Divíziójában szolgált. 05. 17-én kifutott Polából Kiel felé, hogy részt vegyen az Északi- és a Balti-tenger közötti csatorna megnyitó ünnepségein. 05. 23-28. Gibraltár. 06. 1-6. Brest. 06. 11-22. Kiel. 06. 27-30. Plymouth. 07. 5-9. Gibraltár. 07. 15-én megérkezett Polába. 09. 14-én leszerelték. 11. 19-én felszerelték. 11. 20-án kifutott Polából Levante felé, mint Carl Ritter Seemann von Treuenwart ellentengernagy, hajórajparancsnok zászlóshajója. 11. 22-én érintette Teodót. 11. 25. – 12. 28. Phalera. 12. 30-31. Pireusz. **1896. 01. 2-14.** Szaloniki. 01. 16-30. Syra. 02. 1-3. Lemnosz. 02. 4-8. Szmirna. 02. 10-13. Makri. 02. 15-17. Larnaca. 02. 18-22. Alexandretta. 02. 24-28. Canea. 02. 29. – 03. 3. Kefalónia. 03. 4-én befutott Teodóba. Azután Polába hajózott. 04. 1-től a 2. Cirkáló Divízió zászlóshajója. 04. 22-én Triesztben tartózkodott a BUDAPEST vízrebocsátása alkalmából, majd később leszerelték.

1897. 08. 14-én 2 gyorstüzelő löveget szereltek fel a parancsnoki hídjára.

1899. 01. 24-én felszerelték, és kifutott Polából egy kelet-ázsiai missziós útra. 01. 29-30. Port Said. 02. 5-7. Áden. 02. 15-22. Colombo. 03. 1-3. Szingapúr. 03. 9-27. Hongkong. 04. 1-15.

Csifu. 04. 19-29. Wuzung. 04. 30. – 05. 10. Namquan. 05. 10-19. Sam sah-öböl. 05. 20-án érintette Matsu-szigetét. 05. 21-25. Pagoda Horgonyzóhely. 05. 31- 06. 10. Amoy. 06. 14-24. Nagaszaki. 06. 28. – 07. 22. Yokohama. 07. 24-30. Kobe. 08. 2-5. Kure. 08. 5-9. Sasebo. 08. 12-22. Nagaszaki. 08. 23-24. Port Arthur. 08. 24-27. Taku-Tongku. 08. 28. – 09. 13. Csifu. 09. 13-17. Wei-hai-wei. 09. 18-23. Csingtao. 09. 24. – 10. 4. Wuzung. 10. 4-8. Sanghaj. 10. 8-10. Wuzung. 10. 10-11. Singlosan. 10. 11-13. San mun. 10. 13-15. Lotsun. 10. 15-19. Namquan. 10. 21. – 11. 3. Hongkong. 11. 8-15. Szingapúr. 11. 18-23. Oleleh. 11. 23-27. Puloweh, Sabang-öböl, Szumátra. 11. 30. – 12. 5. Colombo. 12. 12-15. Áden. 12. 20-21. Szu-ez. 12. 21-29. Port Said. **1900. 01. 3-án** megérkezett Polába. 01. 11-én leszerelték. Ezután lengéscsillapító bordát szereltek fel rá, és új áramfejlesztőt kapott, majd beosztották a Nyári Hajórajba. 05. 30-án felszerelték. 07. 24-én kifutott Polából Kína felé a boxerlázadás miatt. A Hajóraj parancsnoka Rudolf Graf Montecuccoli volt. 07. 29. Port Said. 07. 30. Szu-ez. 08. 4. Áden. 08. 11. Colombo. 08. 20. Szingapúr. Indulása után az említett kikötőkben sehol sem töltött el egyetlen napot, csak érintette őket. 08. 26-29. Hongkong. 09. 1-5. Wuzung. 09. 7-10. Taku. Itt partra tett egy Pekingbe küldött osztagot. 09. 11-én érintette Talienwant. 09. 12-13. Csifu. 09. 13-15. Wei-hai-wei. 09. 16-20. Taku. 09. 28. – 10. 1. Nagaszaki. 10. 3-5. Wuzung. 10. 7-9. Wei-hai-wei. 10. 10. – 11. 1. Taku. 11. 5-7. Kobe. 11. 12-17. Csifu. 11. 18-22. Taku. 11. 23. – 12. 29. Shanhaikwan. 12. 30. – 1901. 01. 2. Wei-hai-wei. 01. 4-5. Shimonoseki. 01. 6-12. Kobe. 01. 13-15. Udonosumi-öböl. 01. 15-16. Muwara. 01. 16-18. Mitsugohama. 01. 19-20. Ibukushima. 01. 24. – 02. 4. Nagaszaki. 02. 6-24. Wei-hai-wei. 02. 24-27. Csifu. 02. 28. – 03. 11. Tiencsin. 03. 12-22. Wei-hai-wei. 03. 22-23. Csifu. 03. 24-25. Talienwan. 03. 26. – 04. 25. Taku. 04. 26-29. Wei-hai-wei. 04. 30. – 05. 6. Csemulpo. 05. 8-18. Nagaszaki. 05. 20-24. Wuzung. 05. 27. – 06. 5. Hankow. 06. 6-7. Kiukiang. 06. 7-8. Wuhu. 06. 8-10. Nanking. 06. 13-16. Wuzung. 06. 18-20. Wei-hai-wei. 06. 20-án érintette Csifut. 06. 21-26. Taku, Tongku. 06. 26-tól a Hajóraj zászlóshajója lett. 06. 27. – 07. 1. Shanhaikwan. 07. 1-13. Taku. 07. 14-24. Csifu. 07. 24-26. Wei-hai-wei. 07. 26-28. Csifu. 08. 2-7. Hongkong. 08. 12-17. Szingapúr. 08. 18-23. Penang. 08. 24-25. Sabang. 08. 29. - 09. 9. Colombo. 09. 18-19. Áden. 09. 24. Szu-ez. 09. 25-26. Port Said. 10. 1-én megérkezett Polába. 10. 3-án ünnepélyes fogadtatásban részesítették és leszerelték. 10. 22-én a polai kikötő előtt segítséget nyújtott a zátonyra futott *Celeste* olasz tehervitorlásnak. A vízi járművet rendbe hozták, csendes vizekre vontatták, kiszivattyúzták belőle a vizet és a kereskedelmi kikötőbe vitték.

1903. 12. 31-én felszerelték egy kelet-ázsiai missziós útra, és Franz Mirtl fregattkapitány lett a parancsnoka.

1904. 01. 2-án kifutott Polából. 01. 7-9. Port Said. 01. 9. Szu-ez. 01. 15-16. Áden. 01. 26. – 02. 1. Colombo. 02. 8-17. Tandjongpriok, Batávia. Az időközben Oroszország és Japán között kitört háború miatt megváltoztatták az eredeti útitervet. 02. 27-29. Hongkong. 03. 6-7. Csifu. 03. 8-12. Taku. 03. 13 – 04. 19. Csifu. 04. 20-27. Csingtao. Adalbert porosz herceg meglátogatta a hajót. 04. 30. – 05. 31. Sanghaj. 06. 2-6. Csifu. 06. 7-19. Taku. 06. 21-24. Csifu. 06. 28. – 07. 16. Yokohama. 07. 17-23. Kobe. 07. 30. – 08. 1. Hajiku, Bunji-sziget. 08. 3-6. Wuzung. 08. 10-27. Sanghaj. 08. 27-30. Wuzung. 09. 1-24. Csifu. 09. 24-29. Csingwangtao. 09. 30. - 10. 1. Csifu. 10. 2-14. Wuzung. 10. 18-26. Kobe. 10. 27. – 12- 3. Yokohama. 12. 7-12. Sanghaj. 12. 15-19. Amoy. 12. 20. – 1905. 01. 17. Hongkong. 01. 17-28. Macao. 01. 28. – 03. 3. Hongkong. 03. 5-23. Amoy. 03. 18-án segítettek a *Heathbank* angol gőzös parancsnokának megfékezni a fellázadt kínai legénységét. 12 főt letartóztattak és átadtak az angol konzulnak. 03. 25. – 04. 2. Pagoda Horgonyzóhely, Fucus. 04. 4-5. Wuzung. 04. 5-20. Sanghaj. Kimentették az amerikai CINCINNATI cirkáló egyik, a tengerben sodródó matrózát. 05. 20-21. Wuzung. 05. 22-24. Csingkiang. 05. 24-28. Shiakwan, Nanking. 05. 29-31. Kiukiang. 06. 1-4. Hankow. 06. 6-8. Shiakwan, Nanking. 06. 9-17. Wuzung. 06. 19-29. Nagaszaki. 07. 1-

11. Kobe. 07. 6-án segítséget nyújtottak a kigyulladt *Volga* angol gőzösnek, mely során többben elájultak a füstmérgezésből. Az angolok hálából egy ezüstnemű készletet ajándékoztak a hajónak, amelyet később a polai Haditengerészeti Múzeumban állítottak ki. 07. 12. – 08. 21. Yokohama. 08. 22-23. Kobe. 08. 27. – 09. 3. Csingtao. 09. 4-6. Wei-hai-wei. 09. 6-7. és 09. 7-15. Csifu. 09. 16-24. Tiencsin, Taku. 09. 24-25. Csifu. 09. 27. – 10. 3. Wuszung. 10. 7-11. Hongkong. 10. 18-25. Szingapúr. Itt találkozott a KAISER FRANZ JOSEF I cirkálóval. 11. 1-7. Colombo. 11. 16-18. Aden. 11. 24. Suez. 11. 25-30. Port Said. 12. 6-án megérkezett Polába. 12. 14-én leszerelték.

1906. január és július között átépítették. A 24 cm-es lövegeit 15 cm/L40-es lövegekkel váltották fel. Az ütegfedélzetéről 1 15 cm-es löveget áthelyeztek a felső fedélzetére. A lövegfedélzetre beszereltek 2 db 4,7 cm-es és 6 db 4,7 cm-es gyorstüzelő löveget. Beépítettek 2 db 15-cm-es löveget. 06. 10-én felszerelték. 07. 14-én kiképzőútra futott ki Polából tisztiiskolás növendékekkel a fedélzetén. 07. 17-19. Korfu. 07. 20-22. Kefalónia. 07. 25-26. Syra. 07. 28. – 08. 1. Szmirna 08. 1-5. Számosz. 08. 7-9. Szantorin. 08. 9-10. Katakolon. 08. 10-12. Patrasz. 08. 14-én befutott Teodóba. 08. 16. – 09. 19. a Nyári Hajóraj kötelékéhez tartozott. 09. 19-én Polában leszerelték. Általános nagyjavítást hajtottak végre a gépi berendezésein. Meghosszabbították a kéményeit.

1907. 06. 5-én felszerelték. 06. 16-án kiképzőútra futott ki Polából a Haditengerész Tiszti Iskola 2. és 3. évfolyamos növendékeivel. 06. 17-21. Fiume, itt a növendékek behajóztak. 06. 24-26. Zante. 06. 29. – 07. 4. Alexandria. 07. 7-10. Milosz. 07. 11-17. Korinthosz. 07. 19-én érintette Korfut. 07. 20-án befutott Teodóba. 07. 20. – 08. 18. között a Nyári Hajóraj kötelékéhez tartozott. 08. 21-én leszerelték. Karbantartották. Kijavították a belső lemezelt. Beteg elkülönítő helyiséget alakítottak ki.

1908. 06. 15-én felszerelték. 06. 16-án kiképzőútra futott ki Polából a Haditengerész Tiszti Iskola 2. és 3. évfolyamos növendékeivel. 06. 17-21. Fiume, itt a növendékek behajóztak. 06. 25-30. Szmirna. 07. 2-6. Syra. 07. 7-10. Nauplia. 07. 12-13. Kalamata. 07. 13-16. Laucardia. 07. 18-án befutott Polába. 08. 31-én kelet-ázsiai útra futott ki Polából Max Herzberg fregattkapitány parancsnoksága alatt. 09. 5-8. Port Said. 09. 12-13. Aden. 09. 23-27. Colombo. 10. 3-4. Szingapúr. 10. 10-11. Hongkong. 10. 18-19. Sanghaj. 10. 21-30. Csingwangtao. Átadta a LEOPARD számára hozott anyagokat, és átvette tőle az állomáshajói szolgálatot. A parancsnok Pekingbe utazott. 10. 31. – 11. 5. Dairen/Dalny. 11. 5-19. Csifu. 11. 20-23. Kyan Shan, Csingtao. 11. 25-27. Wuszung. 11. 27. – **1909. 01. 19.** Sanghaj. 01. 20-27. Nanking. 01. 28. – 02. 2. Csinkiang. 02. 6-9. Fucus, Pagoda Horgonyzóhely. 02. 10-11. Amoy. 02. 12. - 03. 5. Hongkong. 03. 7-9. Swatow. 03. 13. – 04. 21. Sanghaj. 04. 22. – 05. 23. Csingtao. (04. 23. – 05. 22. között kidokkolták.) a parancsnokságot Oskar Hansa fregattkapitány vette át. 05. 25. – 06. 1. Sanghaj. 06. 3-10. Nagaszaki. 06. 12-15. Ibushima. 06. 16-23. Kobe. 06. 25. – 07. 15. Yokohama. 07. 17-20. Agionohama. 07. 21. – 08. 2. Hakodate. 08. 3-6. Megubo. 08. 8-13. Yokkaichi. 08. 14-20. Kobe. 08. 21-26. Shimonoseki. 08. 28. – 09. 3. Csemulpo. 09. 5-13. Csingwangtao. 09. 13-15. Csifu. 09. 17-19. Wuszung. 09. 20-21. Csinkiang, Jangce. 09. 24-25. Kiukiang. 09. 26-30. Hankow. 10. 2-3. Wuhu. 10. 5-10. Sanghaj. 10. 14-30. Hongkong. személyzetet cserélt. 10. 30-én érintette Wenchow-t. 11. 7-10. Nagaszaki. 11. 13-20. Yokohama. Itt behajózott a Nagykövet a sziámi útra. 11. 26. – 12. 1. Hongkong. 12. 7-15. Bangkok. 12. 17-24. Saigon. 12. 29. – **1910. 01. 11.** Hongkong. A Nagykövet kihajózott és egy postagőzessel tért vissza Japánba. 1909-ben Kelet-Ázsiában a hajó egyszer megfeneklett. 6 ember odaveszett. 01. 19. – 02. 8. Tandjongpriok, Batávia. 02. 11-18. Szurabaja. 02. 20-22. Makassar. 02. 28. – 03. 4. Manila. 03. 7-11. Swatow. 03. 12-17. Amoy. 03. 20. – 04. 28. Sanghaj. 04. 30. – 05. 8. Nagaszaki. 05. 10-13. Kagoshima. 05. 14-18. Mitsuhara. 05. 21. Itsukushima. 05. 21-24. Itosaki. 05. 25-28. Takamatsu. 05. 28. – 06. 9. Kobe. 06. 10-15. Toba. 06. 16. – 07. 7. Yokohama. 07. 8-10. Oginohan. 07. 12-26. Hakodate. 07. 29. – 08. 13.

Tsuruga. 08. 13-16. Myatsu. 08. 16-19. Hokisakai. 08. 21-22. Fusan, ahol segítséget nyújtott a Samarang zátonyra felült BEDFORD angol páncélos cirkálónak. 08. 25-30. Port Arthur., ahol a japánok a teljes személyzetnek bemutatták a csatateret és a Múzeumot. 08. 31. – 09. 9. Csifu. 09. 12-18. Sanghaj. Itt összetalálkoztak a PANTHER cirkálóval. 09. 23-27. Hongkong. 10. 3-8. Szingapúr, ahol a KAISER FRANZ JOSEF I cirkálóval találkoztak. 10. 15-18. Colombo. 10. 29-30. Áden. 11. 5-6. Szuez. 11. 7-10. Port Said. 11. 15-én megérkezett Polába. 11. 18-án leszerelték.

1911. 06. 15-én felszerelték. 06. 25-én kiképzőútra futott ki Triesztből, a 2. és 3. évfolyamos tisztinövendékekkel. 06. 30. – 07. 6. Alexandria. 07. 7-11. Beirut. 07. 13-15. Rodosz. 07. 16-17. Szantorin. 07. 18-24. Pireusz. 07. 25-28. Argostoli, Kefalónia. 07. 29-én befutott Sebenicoba. 08. 17-én Fiume, ahol a növendékek kihajóztak. 07. 15. – 08. 18. között a Hajóraj kötelékéhez tartozott. 08. 20-án Polában leszerelték. Átalakítási munkákat végeztek rajta, kicserélték a fedélzet deszkázatát és a belső terek linóleum borításának részeit. A főgépein nagyjavítást hajtottak végre.

1912. 06. 5-én felszerelték. 06. 21-én kiképzőútra futott ki Fiuméből a Haditengerész Tiszti Iskola 2. és 3. évfolyamos növendékeivel. 06. 27. – 07. 1. Algier. 07. 2. Palma de Mallorca. a tisztikar látogatást tett Ludwig Salvator főhercegnél. 07. 7-én befutott Barcelonába. 07. 17-18. Villafranca. 07. 18-án érintette Ajacciot. 07. 25-én befutott Teodóba. Csatlakozott a Hajórajhoz, majd Fiumébe hajózott. 08. 15-én Polában leszerelték. 12. 5-én felszerelték és a 2. Cirkáló Divízióba osztották be. 12. 8-án befutott Spalatoba.

1913. 02. 17-én kifutott Polából a Levantéra a KAISERIN UND KÖNIGIN MARIA THERESIA társaságában. 02. 21-23. Szmirna. 02. 24. – 06. 15. Konstantinápoly. 06. 20-án visszaérkezett Polába. 06. 26-án leszerelték. 08. 17-én felszerelték 08. 19-én Richard Makowitz fregattkapitány parancsnoksága alatt kifutott Polából Kelet-Ázsia felé. 08. 25-26. Port Said. 08. 27. Szuez. 09. 1-2. Áden. 09. 11-15. Colombo. 09. 22-23. Szingapúr. 09. 30. – 10. 2. Hongkong. 10. 8-9. Csifu. 10. 10-16. Csingwangtao. 10. 18. – 11. 1. Csifu. 11. 4. – 12. 15. Nagaszaki. Kívülről átfestették a hajót. 12. 17. – 1914. 01. 21. Sanghaj, útközben egy tájfun elől menekülve a főgépek legmagasabb teljesítményével hajóztak. Ebből adódóan megsérültek a kazánok, mely sérüléseket csak részben tudták kijavítani. 01. 23-31. Pagoda Horgonyzóhely, Fucus. 02. 1-23. Hongkong. 02. 24. - 03. 6. Amoy. 03. 9-12. Nagaszaki. 03. 03-16. Beppu Bungo. 03. 17-20. Mitsugahama. 03. 20-22. Itsukushima. 03. 23. – 04. 7. Kobe. 04. 8. – 05. 1. Yokohama. 05. 2-3. Yokkaichi. 05. 4-6. Toba. 05. 8-10. Kagoshima. 05. 12. – 06. 7. Sanghaj. 06. 10-22. Csingwangtao. 06. 23. – 07. 21. között az amerikai kelet-ázsiai Hajórajjal együtt a Csifu-öbölben horgonyzott. 07. 22-én befutott Csingtaoba. Japán Csingtao átadását követelte, ahonnan erre a német Hajóraj kifutott, és csak egy torpedórombolót talált ott. A kifutás, mint esély a hatalmas túlerő miatt szóba sem jöhetett. 08. 23-án Makowitz fregattkapitány azt a parancsot kapta Béctől, hogy szerelje le a hajóját és egy őrosztagot hátrahagyva a személyzetet a tisztek vezetésével vonattal küldje Tiencsinbe. A cirkálón csak az őrség és a parancsnok maradt hátra. Később a németek kérésére Béctől az a parancs érkezett 08. 26-án, hogy japán támadás esetén a cirkáló és személyzete vegyen részt a védelemben. Az időközben Tiencsinbe, az osztrák-magyar konzulátusra megérkezett emberek visszahozatalát a kínaiak igen megnehezítették, így 2 tiszt és 92 matróz ott is rekedt, akiket azután 1917-ben fogolytáborba vittek. 09. 2-án a japánok megkezdték Csingtao ostromát. A cirkálóról minden löveget kivittek a partra és szárazföldi tűzérségként segítették a védelmet, melyben a személyzet 294 tagja is részt vett. A támadó japánokat brit erőkkel erősítették meg. Az ostrom során az ellenség erősen lőtte a kikötőt, így a hajó csak sok helyváltoztatással tudta elkerülni, hogy találatot kapjon. A túlerő végül legyűrte az ellenállást, és Csingtao 11. 7-én megadta magát. A KAISERIN ELISABETH-et a saját személyzete már korábban. 11. 3-án elsüllyesztette. A város védelmében a cirkáló legénységéből 10 fő esett el, a többiek japán hadifogságba kerültek, és csak **1920-ban** jutottak haza.

KAISERIN UND KÖNIGIN MARIA THERESIA - páncélos cirkáló

<u>Gerincfektetés:</u>	<u>Vízrebocsátás:</u>	<u>Szolgálatba állt:</u>	<u>Átépités:</u>
1891. 10. 06.	1893. 04. 29.	1895. 03. 24.	1909-1910.
Építés helye:	STT, Trieste - San Rocco		
Építési költség:	7 856 150 Korona		
Testvérhajó:	Nem volt		
Vízkiszorítás:	5247 t építési 6122,5 t teljes felszereléssel		
Hossza:	106,6 m (pp) / 111,67 m (vv) / 113,7 m (lh)		
Szélesség:	16,25 m		
Merülés:	6,13 m építési 6,84 m teljes felszereléssel		
Merülés változás:	1 cm = 12,6 t		
Metacentrum:	3,745 m építési 3,345 m maximális		
Hajtómű:	2 db fekvő, 3 hengeres, háromszoros expanziójú gőzgép 4 db hengeres, tűzcsöves ikerkazán, 11 atm 2 db hengeres egyes kazán. Üzemi nyomás egyenként 11 atm 2 db 3 szárnyú hajócsavar, 4,57 m átmérővel		
Üzemanyagkészlet:	746 t szén		
Hatótávolság:	3500 tmf, 10 cs sebességgel		
Főgép teljesítmény:	9755 ILE		
Sebesség:	1894-ben 19,35 cs, 119-es fordulatszámmal		
Fegyverzet:	2 db 24 cm/L35 Krupp löveg 8 db 15 cm/L35 Krupp löveg kazamatákban 2 db 7 cm/L15 gyorstüzelő löveg 12 db 4,7 cm/L44 gyorstüzelő löveg 6 db 4,7 cm/L33 gyorstüzelő löveg (ezekből 4 db a csataárbocokon) 2 db 8 mm-es géppuska 4 db 45 cm-es vízvonala feletti rögzített TCS (1 db a hajóorrban, 2 db oldalt, 1 db a taton)		
1910-től:	2 db 19 cm/L42 löveg (-5° +15° csőemelkedést biztosító lövegcső állványzaton, lőszer kiszabat összesen: 240 db lövedék) 8 db 15 cm/L35 löveg a felső fedélzeten (-5° +15° csőemelkedést biztosító lövegcső állványzaton, lőszer kiszabat összesen: 1120 db lövedék) 12 db 4,7 cm/L44 Skoda gyorstüzelő löveg, (lőszer kiszabat összesen: 5732 db lövedék) 2 db 4,7 cm/L33 Hotchkiss gyorstüzelő löveg 4 db 3,7 cm-es Vickers szórólöveg, (lőszer kiszabat összesen: 8000 lövedék) 2 db 7 cm/L18 csónaklöveg, (lőszer kiszabat össz.: 288 lövedék) 4 db 45 cm-es TCS, (1 db a hajóorrban, 2 db oldalt, 1 db a taton) 8 db 45 cm/L4 torpedó A csataárbocok belsejében lőszerfelvonó a gyorstüzelő lövegekhez és egy lépcső.		

Páncélvédettség:	Öv: 100 mm Fedélzet: 38-57 mm Vezérlőtorony: 100 mm Fő lövegtornyok: 100 mm Kazamata ütegek: 80 mm
Egyebek:	2 db II. oszt. gőzbárka, 1 db II. oszt. nagybárka, 1 db II. oszt. nagycsónak, 1 db I. oszt. mentőkutter, 1 db I. oszt. kutter, 2 db II. oszt. kutter, 1 db I. oszt. gigg ¹ , 1 db II. oszt. gigg, 2 db jollboot ² , 1 db jolle ³ , 2 db kiscsónak. Csónak versenylobogó: "2". 3 db Tyszak típusú horgony: 3800 kg 3 db Admirális típusú horgony: 929 kg, 491 kg, 263 kg. 4 db 60 cm átmérőjű fényszóró. Rádiókészülék: 1910-11-től.
Ismertető jegyek:	Döfőorr, 2 kémény, eredetileg 2 csataárboc francia mintájú.
Személyzet:	1907-ben 27 + 447 fő. A Tartalék Hajórajban 14 + 253 fő. A felszerelési készletben 6 + 121 fő. Az 1-es Tartalékban 3 + 59 fő.

Pályafutása:

1891. 10. 06. Az építés kezdete. A hajótöke acélöntvényeket a pilseni Skoda, a páncéllemezeket pedig a Witkowitz szállította.

1893. 04. 29-én 10.00-kor vízrebocsátás. A keresztanya Marie Therese főhercegnő, férje, Carl Ludwig kíséretében. A gépi berendezések beszerelése.

1894. 11. 8-án próbaút, majd a Haditengerészet átveszi a hajót.

1895. 03. 24-én szolgálatba állt, mint a Nyári Hajóraj Cirkáló Divíziójának zászlóshajója. 05. 9-én Polában jelen volt a császári látogatáson. 05. 10-11-én a Fasana-csatornában részt vett a császár által megszemlélt manőverben és lögyakorlaton. 05. 17-én a Nyári Hajóraj Cirkáló Divízió (pk.: Carl Stefan főherceg) zászlóshajójaként elindult Polából a Kieli-csatorna megnyitási ünnepségeire. 05. 23-28. Gibraltárban. A Biscayai-öbölben a rossz időjárásban 10 cs sebességnél az oldalkilengése elérte a 35°-ot. Az étkezések idejére a sebességet 6-7 csomóra csökkentették, így a kilengés is lecsökkent 20°-ra. 06. 1-6-ig Brestben. A sűrű ködben a hajóraj alakzatának fenntartása érdekében a fényszóróikat használták. 06. 11-23-ig Kielben tartózkodott. 06. 27-30. Plymouth, 07. 5-9. Gibraltár. 07. 15-én érkezett vissza Polába, ahol 09. 14-én leszerelték.

1896. 03. 31-én felszerelték, és a Nyári Hajórajjal Cattaróba hajózott. 05. 26-án 20 mérföldre Budua előtt tájékozódás céljából kikülönített egy torpedónaszádot és Canea (Kréta) felé küldte. 05. 27-én befutott Teodóba, majd még aznap elindult, hogy részt vegyen Kréta nemzetközi blokádjában. 05. 29. – 07. 26-ig Canea. 07. 27-30-ig Pireusz. 07. 31. – 08. 2-ig Candia. 08. 2-3-ig Rethymnos. 08. 3-29-ig Canea. 08. 30. – 09. 4-ig Candia. 09. 4-10-ig Canea. 09. 10. – 10. 8-ig Suda-öböl. 10. 10-11-ig Szaloniki. 10. 13-19-ig Teodo. 10. 19-21-ig Spizza. 10. 21-én rövid időre befutott Teodóba, majd elindult Pola felé. 10. 22-én befutott Polába, kíséretet adva az olasz koronaherceg és menyasszonyának Antivariból Brindisibe történő szállításához. 11. 4-én kifutott Polából a Levante felé. 11. 8. – 12. 27-ig Szaloniki. 12.

¹ Gigg: 6,8 m – 9,17 m hosszúságú, 12 – 24 fő befogadóképességű evezős-vitorlás csónak, három méretben.

² Jollboot: 6 m hosszú. 16-18 fő befogadóképességű evezős-vitorlás csónak.

³ Jolle: 4,75 m hosszú, 9 fő befogadóképességű evezős csónak.

28-30-ig Sigri. 12. 30. – **1897. 01. 8-**ig Szmirna. 01. 2. Megmentette egy francia hadinaszád személyzetét, mely kifutás közben összeütközött egy angol gőzössel, 4 ember vízbefulladt. 01. 05. Segítséget nyújtott a Szmirnába való befutás közben megfeneklett és megsérült *Mexico* német gőzösnek. 01. 09-13-ig Számosz. 01. 14-15. Rodosz. 01. 16-24. Canea. 01. 24 – 02. 04-ig Pireusz. 02. 4-26. Canea. 02. 21-én Akrotirit lőtte. 02. 25-én megszállták Caneát. 02. 26 – 04. 9-ig Suda-öböl. 03. 25-én a malaxai laktanyát lőtte. 04. 9-10. Kissamo. 04. 10. – 06. 21. Suda-öböl. 06. 21-én rövid időre meglátogatja Candiát, és Rethymnost. 06. 21-24. Candia. 06. 24-én rövid időre befut Spinalongába, majd tovább indul. 06. 25-én Sitiába érkezik, majd tovább indul. 06. 26-27. Hierapetra. 06. 28. – 07. 8. Suda-öböl. 07. 27-30. Suda-öböl. 07. 30. – 08. 19. Caneában tartózkodott, és a tisztí étkezde egy “Maria Theresia Vitorlásdíjat” tűzött ki a győztes csónaknak, mely vándordíj volt. 08. 19. – 09. 4. Suda-öböl. 09. 13-án megérkezett Polába. 09. 20-án leszerelték.

1898. 05. 9-én felszerelték. Franz Ferdinand főherceg megszemlélte, majd a spanyol-amerikai háború miatt kifutott Polából a Nyugat-Indiák felé. Parancsnoka: Julius von Ripper. 05. 19-27. Gibraltár. 05. 30 – 06. 1. Las Palmas. 06. 5-7. St. Vincent. 06. 15-16. Fort de France. 06. 17-19. St. Lucia. 06. 23. – 07. 2. és 07. 5-11. Semleges területen, a jamaikai Kingstonban. 07. 3-án tévedésből egy spanyol hajó megállította, és az USS INDIANA állt ki mellette. Hasonló történt később is, amikor a spanyol hajók a megsemmisítésével fenyegetőztek, az USA zászlóshajó segített rajta. Santiago de Cuba kikötőjéből az aknazár miatt csónakokkal a fedélzetére vett 83 európai menekültet. A cs. és kir. konzul a fedélzetre küldte az irattárat, a hivatali pénztárt és a saját italkészletét, míg saját maga Santiagóban maradt. A menekülteket másnap Kingstonban kihajózták. 07. 14-19. Havannában tartózkodott és segítséget nyújtott a konzulátus számára. 07. 22-én befutott a kikötőbe. 08. 13. Hatályba lép a fegyverszünet az USA és Spanyolország között. 08. 29-én kifutott Kingstonból a hazafelé vezető útra. 09. 3-7. Bermuda. 09. 17-21. Ponta Delgada. 09. 25-29. Tangerang, ahol segítséget nyújtott a cs. és kir. Nagykövetségnek a régebbi kárpótlási igények behajtásában. 09. 29. – 10. 3. Gibraltár. 10. 9-én befutott Polába. Megtett összesen 14 178 tengeri mérföldet (tmf). Karbantartást hajtottak végre rajta. Novemberben a legújabb hajókból összeállított Hajórajhoz vezényelték. Franz Freiherr von Minutillo altengernagy zászlóshajója lett. Decemberben kísérletképpen egy Marconi féle távirót kapott. A gravosai és cattarói időzése során a Hajórajt megszemlélte Franz Ferdinand főherceg. A Ragusa helyőrségi gyakorlatot a Breno-öbölből irányította.

1899. áprilisában leszerelték. Jobb lőszerkiosztást kapott, karbantartották a világító berendezéseit, és eltávolították a torpedóvédő hálóit. Megtartották a missziós színeit.

1900. 05. 23-án felszerelték. Júniusban beosztották a Hajóraj 1. Cirkáló Divíziójába. 06. 23-án kifutott Polából Kelet-Ázsia felé. Parancsnoka Victor Bless von Sambuchi sorhajókapitány. Kínában kitört a boxerlázadás. 06. 27-28. Port Said. 06. 28-29. Suez. 07. 3-5. Áden. 07. 13-16. Colombo. 07. 22-24. Szingapúr. 07. 28. – 08. 1. Hongkong. 08. 4-5. Woosung. 08. 7-9. Taku, ahol partra tett egy 160 fős különítményt 2 db partraszálló löveggel. 08. 11. Rövid időre befutott Takuba. 08. 12. – 10. 5. Csifu. A különítményt harcba vetették. 10. 6. Takuba érkezett. 11. 4-21. Taku. 12. 6. Kobe. 12. 8-26. Yokohama. 12. 30. – **1901. 01. 13.** Kobe. 01. 21. – 02. 4. Nagaszaki. 02. 6. – 03. 4. Sanghaj. 03. 6-7. Woosung. 03. 8-11. Shiakwan, Nanking. 03. 12-13. Woosung. 03. 15-17. Csingtao. 03. 19-21. Wei-hai-wei. 03. 22-23. Csifu. 03. 24-25. Taliemohan. 03. 30. – 04. 26. Taku. 04. 26-28. Csifu. 04. 29-én pár órára Wei-hai-weibe. 04. 30 – 05. 6. Csemulpo. 05. 9-17. Nagaszaki. 05. 12-én új parancsnoka, Anton Haus. 05. 20-23. Woosung. 05. 27-06. 5. Hankowba érkezett, mint az első nagyméretű hadihajó, amely ilyen messzire felhajózott a Jangcén. 06. 6. Megérkezett Kiukiangba, majd tovább indult. 06. 7-9. Shiakwan, Nanking. 06. 10-30. Woosung. 07. 3-13. Taku. 07. 14-23. Csifu. 07. 29. – 08. 10.

Taku. 08. 11-29. Csifu. 08. 30. - 09. 3. Csemulpo. 09. 7-én befutott Gemanba, majd tovább indult. 09. 10-15. Vlagyivosztok. 09. 18-23. Hakodate. 09. 24. - 10. 4. Yokohama. 10. 5-14. Uraga, ahol kidokkolták. 10. 18-20. Yokohama. 10. 24-30. Kobe, ahol megnyerte a csónakversenyt. 11. 3-5. Csifu. 11. 6-16. Taku. 11. 16-28. Csifu. 11. 30 - 12. 2. Wei-hai-wei. 12. 5-8. Csingtao. 12. 11-12. 12. Woosung. 12. 13. - 1902. 02. 21. Sanghaj. 02. 22-26. Woosung. 02. 28. - 03. 6. Pagoda horgonyzóhely, Fucus. 03. 14-20. Nigpo. 03. 21-23. Chuhae. 03. 24-én befutott Woosungba, majd tovább indult. 03. 25. - 04. 7. Sanghaj. 04. 8-9. Woosung. 04. 12-19. Csifu. 04. 21. - 05. 9. Taku. 05. 10-13. Csifu. 05. 13-17. Wei-hai-wei. 05. 18-21. Csingtao. 05. 23. - 06. 2. Nagaszaki. 06. 3-4. Port Hamilton. 06. 5-10. Csemulpo. 06. 11-14. Csifu. 06. 18-29. Kobe, ahol két csónakja győzött a nemzetközi evezősversenyen. 07. 1-30. Yokohama. 08. 2-5. Kobe. 08. 7-8. Pusan. 08. 9-14. Masampo. 08. 16. - 09. 4. Csifu. 09. 6-15. Tongku. 09. 16-18. Csifu. 09. 20-22. Sanghaj. 09. 24-25. Woosung. 09. 28. - 10. 3. Hongkong. 10. 7-12. Saigon. 10. 18-28. Szingapúr. 10. 30. - 11. 1. Penang. 11. 6-7. Gallo Fok, Ceylon. 11. 7-14. Colombo. 11. 23-24. Aden. 11. 29-30. Szeuez. 12. 1-4. Port Said. 12. 9-én megérkezett Polába. 12. 17-én leszerelték.

1903-1904-ben átépítésen esett át, melynek során eltávolították az elavult csataárbocait, megváltoztatták a gyorstüzelő tüzérségi eszközeit és a lőszerkamrákat, továbbá felújították a gépi berendezéseit, új áramfejlesztőt és rádiót kapott. 10. 15-én beosztották a Hajórajba. 11. 4-én miközben befutott Cittanuovába felfutott a Val homokpadra, ahonnét saját erőből leszabadult és befutott Polába. Megsérült a hajófenék és a kormánylapátok. Javításra ment.

1905. Folytatják a javítási munkálatokat a hajófenék sérülésein. Új fartökét építettek be, kicserélték a 4 db megsérült hajócsavar szárnyat. 07. 20 - 12. 23. a Hajóraj kötelékében működött.

1906. Tartalékállományba helyezve a polai Arzenálban, ahol több szakaszos átépítésen esett át. A lövegkupolákban elhelyezett 24 cm-es lövegeit kicserélték a hátul nyitott lövegpajzsok mögött elhelyezett 19 cm-es lövegekre. A 15 cm-es kazamata lövegeket áthelyezték a felső fedélzetre, a lövegkarzatokat eltávolították. A fedélzetet elől lezárták. Figyelőállást helyeztek el az elülső árbocon. 7 cm/L18-as lövegekkel látták el.

1907. Új ventilátorokkal szerelték fel.

1910. 06. 15. Újból szolgálatba állt, mint a Cirkáló Flottilla zászlóshajója.

1911-ben a Tartalék Hajóraj állományához tartozott 02. 25-ig. 02. 28-án a Hajórajjal kifutott Teodóból Levante felé. Parancsnoka, Hugo Zaccaria fregattkapitány. 03. 3-6. Argostoli, Kefalónia-szigetén. 03. 8-16. Volosz. 03. 16-27. Szaloniki. 03. 28-31. Cavalla. 04. 1-19. Szmirna. 04. 21-23. Mytilene. 04. 24-26. Kiosz. 04. 26-27. Cesme. 04. 27. - 05. 1. Számosz. 05. 2-4. Rodosz. 05. 6-8. Jaffa. 05. 9-19. Beirut. 05. 20-21. Alexandretta. 05. 23-26. Marmarizza. 05. 27-28. Syra, ahol lecserélték a konstantinápolyi állomáshajó, a TAURUS legénységét. 05. 29-30. Korfu. 06. 1-én befutott Polába, ahol megjavították a szellőző berendezéseit, továbbá megváltoztatták a fedélzeti nyílásokat. Irányzónyílásokat vágtak a 15 cm-es lövegállásokra. 06. 15. A Hajóraj állományába került, majd gyakorlatokat hajtott végre. 09. 14-én Josef Rodler fregattkapitány parancsnoksága a Hajóraj kötelékében újból kifutott Polából mint levantei állomáshajó. 09. 16-22. Korfu. 09. 22-23. Leukádia. 09. 24-28. Nauplia, ahol a teljes legénység megtekintette az ásatásokat. 09. 29. - 10. 05. Volosz. 10. 6. - 12. 12. Pireusz, ahol a Király fogadta a hajó parancsnokát. 12. 12-14. Volosz. 12. 15-18. Syra. 12. 18-án befutott Nauseába, majd tovább indult. 12. 22. - 1912. 01. 14. Alexandria. 01. 15-16. Jaffa. 01. 16-17. Haifa. 01. 17-30. Beirut. 01. 30-31. Tripolisz, Szíria. 02. 1-4. Alexandretta. 02. 5-6. Messina. 02. 7-8. Adalia. 02. 8-13. Makri. 02. 13-18. Marmarizza. 02. 19-22. Griva-öböl. 02. 23-26. Vathi, Számosz. Számosz fejedelme a fedélzetre látogatott. 02. 27 - 03. 2. Syra. 03. 5-6. Kiosz. 03. 6-7. Cesme. 03. 7-19. Szmirna. 03. 21-24. Pylos. 03. 25-28. Kefalónia. 03. 29. - 04. 1. Patrasz. 04. 1-8. Korinthosz. 04. 9-10. Port Itea. 04. 10-14. Patrasz. 04. 15-17. Navarin.

04. 17-22. Zante. 04. 22-28. Argostoli, Kefalónia. 04. 28-án megérkezett Teodóba. 05. 8. Hajóraj kötelékében. 09. 2-án kifutott Polából Levante felé. 09. 5-11. Syra. 09. 14. – 10. 1. Beirut. 10. 3-án befutott St. Jean d’Acre-ba, majd tovább indult. 10. 3-4. Saida. 10. 4-én befutott Surba, majd tovább indult. 10. 4-6. Haifa. 10. 8. – 11. 1. Alexandria. 11. 4. 12. 4. Szalonikiben tartózkodott, miközben kitört a Balkán háború. A görögök elfoglalták a Balkán egy részét. A cirkáló csónakjai egy Lloyd gőzösre szállították a boszniai menekülteket. 12. 6-án Visszaérkezett Polába. 12. 7-én Kifutott Polából Spalato felé. 12. 20. Polában kazánjavítást kezdett.

1913. 02. 17-én a KAISERIN ELISABETH-tel együtt elindult Polából a Levante felé. 02. 21. – 03. 5. Szmirna. 02. 27-én segített egy tűzvész megfékezésében. 03. 6-7. Syra. 03. 8-25. Szaloniki. 03. 9-én befutott Cattaróba. 05- 26. Polában leszerelték.

1914. Egy utat terveztek a tengerészishti növendékek számára, de gépmeghibásodás miatt nem került rá sor. 08. 20-án újból szolgálatba állt, és 08. 27-től Sebenicoban volt állomáshajó. 12. 23-án Polába érkezett.

1915. Újból Sebenicoban szolgált, mint őrhajó. Acélgerendákkal erősítették meg a vízmentes rekeszeit.

1916. Sebenicoban teljesített szolgálatot.

1917. 01. 31-én Polába vezényelték leszerelésre. Februárban kiszerték az összes lövegét, és részben átadták a szárazföldi hadseregnek a délnyugati frontra. A hajót átalakították, és 02. 16-án átadták, mint lakóhajót a német haditengerészet Adrián szolgáló állománya (30 tiszt és 320 fő legénység) részére.

1920-ban Nagy Britanniának ítélték, mely eladta Olaszországnak lebontásra.

KAISER KARL VI. - páncélos cirkáló

Gerincfektetés:

1896. 06. 01.

Vízrebocsátás:

1898. 10. 04.

Szolálatba állt:

1900. 05. 23.

Építés helye:	STT, Trieste – San Rocco
Építési költség:	11 015 562 K
Testvérhajó:	SANKT GEORG, hasonló
Vízkeszorítás:	6265,6 t építési 6973,7 t teljes felszereléssel
Hossza:	112,2 m (pp) / 117,9 m (vv) / 118,96 (lh)
Szélesség:	17,27 m
Merülés:	7,23 m
Merülés változás:	1 cm = 13,88 t
Hajtómű:	2 db álló 4 hengeres, háromszoros expanziójú gőzgép 18 db Belville rendszerű kazán (Maudsley & Sons, London) üzemi nyomás 18,3 atm 2 db 3 szárnyú, kifelé forgó, acél hajócsavar, 4,88 m átmérővel
Üzemanyagkészlet:	818 t kőszén, vagy 757 t brikett
Hatótávolság:	3000 tmf, 10 cs. sebességgel
Főgép teljesítmény:	12 300 ILE, 1904. 04. 21-én: 13 753 ILE
Sebesség:	20,83 cs, 129,44 fordulatszámmal

Fegyverzet:	2 db 24 cm/L40 gyorstöltésű Krupp löveg 8 db 15 cm/L40 Skoda löveg 16 db 4,7 cm/L44 gyorstüzelő Skoda löveg 2 db 4,7 cm/L33 gyorstüzelő Hotchkiss löveg 2 db 7 cm/L18 csónaklöveg 2 db 8 mm-es Skoda géppuska 2 db 45 cm-es TCS 6 db 45 cm-es torpedó
Páncélvédettség:	Öv: 220 mm Fedélzet: 60 mm Vezérlőtorony: 200 mm Fő lövegtornyok: 200 mm Kazamata ütegek: 80 mm
Egyebek:	2 db gőzcsónak, 1 db nagybárka, 1 db I. oszt. nagycsónak, 1 db I. oszt. mentőkutter, 1 db I. oszt. kutter, 2 db II. oszt. kutter, 1 db I. oszt. gígg, 1 db II. oszt. gígg, 2 db jollboot, 1 db jolle, 2 db kis-csónak. Csónakverseny lobogó: "1" 3 db Tyszak típusú horgony: 4595 kg, 4595 kg, 4300 kg. 3 db Admirális típusú horgony: 962 kg, 514 kg, 258 kg. Árbocmagasságok a főfedélzet felett: Főárboc: 25,11 m Előárboc 25,13 m Orrárboc a bójákhoz történő rögzítéshez: 8 m A medersornál lengéscsillapító borda.
Ismertető jegyek:	3 kémény, túl nagy szellőző kürtök, egy kisebb daru.
Személyzet:	1907-ben 27 + 522 fő. A Tartalék Hajórajban 14 + 291 fő. Felszerelési készenlétben 7 + 123 fő. Az 1-es Tartalékban 3 + 62 fő.

Pályafutása:

1896. 06. 1-én megkezdődött az építése.

1898. 05. 12. és **05. 15.** I Ferenc József császár Hermann Spaun altengernagy előzetes érvelésére jóváhagyta a nevét. **10. 4-én** a császár névnapja alkalmából rendezett ünnepségek keretében vízrebocsátották. A keresztanya, Isabella főhercegnő, Friedrich főherceg hitvese volt. Ez volt az első háromkéményes cs. és kir. hajó, és az utolsó hadihajó, amit a San Rocco Hajógyár Ausztria számára épített. A hadihajó építést a San Marconál lévő gyár folytatta.

1900. 03. 29-től próbautakat hajtott végre. **05. 23-án** szolgálatba állt és felszerelték. A Nyári Hajóraj zászlóshajója lett. **9. 9-én** befutott Triesztbe. Ezután a Hajórajnak volt a zászlóshajója **1901. 03. 30-ig**, Polában. **06. 3-tól** a Gyakorló Hajórajhoz volt beosztva Ritter von Brosch ellentengernagy alá. **07. 16-án** kifutott Gravosából. **07. 16-17.** Castelnovo. **07. 18-19.** Valona. **07. 20-21.** Korfu. **07. 24-26.** Prevesa. **07. 28-án** befutott Teodóba. **09. 20-ig** a mozgósítási Hajóraj zászlóshajója volt. **09. 11-én** Triesztben tartózkodott. **09. 30-án** Polában leszerelték.

1902. 09. 18-án felszerelték. **09. 20-án** Richard Dreger sorhajókapitány parancsnoksága alatt kifutott Polából Kelet-Ázsia felé. **09. 25-26.** Port Said. **09. 27.** Suez. **10. 2-4.** Áden. **10. 12-18.** Colombo. **10. 24-28.** Szingapúr. **11. 3-8.** Hongkong. **11. 13-16.** Siakwan, Nanking. **11. 18-19.** Wuszung. **11. 22. - 12. 4.** Csingwangtao. **12. 5-9.** Csifu. **12. 11-13.** Carpenter-öböl, Koreai

Szigettenger. 12. 15. – **1903. 01. 10.** Kobe. 01. 11. – 02. 3. Yokohama. 02. 4-13. Kobe. 02. 15-25. Nagaszaki. 02. 27-28. Wuszung. 03. 1-14. Sanghaj. 03. 14-17. Wuszung. 03. 19-21. Amoy. 03. 22-én érintette Matsu-szigetét. 03. 22-27. Fucus. 03. 27-29. Santu Horgonyzóhely. 03. 29-31. Nam Kwam. 04. 2-4. Nimrod Sound. 04. 4-5. Csingtao. 04. 5-11. Wuszung. 04. 13-16. Csingtao. 04. 17-22. Csemulpo. 04. 25-30. Macsampo. 05. 1-3. Majashima. 05. 3-4. Hozaki. 05. 4-16. Kobe. Meglátogatták Osakában a kiállítást. 05. 17-25. Yokoshima. 05. 27-31. Hakodate. 06. 2-5. Vlagyivosztk, ahol a trieszti STT által gyártott *Mongólia* és *Mandzsúria* gőzösök a szibériai vasútvonalhoz csatlakoztak. A távol-keleti útvonal a gyorsgőzösökkel folytatódott. 06. 6-8. Gensan. 06. 11-13. Wei-hai-wei. 06. 13-22. Csifu. 06. 23. – 07. 5. Tongku-Taku. személyzetcsereét hajtott végre. 07. 6-7. Tahienkwan. 07. 7-11. Dalny. 07. 11-29. Csifu. 07. 31. – 08. 11. Wuszung. 08. 14-19. Hongkong. 08. 24-27. Szingapúr. 09. 2-6. Colombo. 09. 14-15. Áden. 09. 20. Szuez. 09. 21-26. Port Said. 10. 1-6. Triesztben az ERZHERZOG KARL vízrebocsátása alkalmából. 10. 6-án befutott Polába. 10. 8-án leszerelték.

1904-ben a Tüzér Iskola kiképzőhajója volt.

1905-ben rádióállomást szereltek fel rá.

1906-ban a Nyári Hajóraj 3. Divíziójához tartozott. 07. 20-án részt vett a Lissánál megrendezett ünnepségeken. 09. 12-15. Partraszállási gyakorlatot hajtott végre Gravosánál. 09. 20-tól a Tartalék Hajórajban volt. A Főgépein nagyjavítást végeztek. Felszerelték a 7 cm/L18-as löveget, és a 15 cm-es lövegek irányzóállását.

1907-ben Kazán és főgép javításon esett át, továbbá kicserélték az árbocsudarait. 06. 15 – 09. 15. között a Nyári Hajórajhoz tartozott.

1908-ban a Tartalék Hajórajban volt. 06. 15. – 09. 15. a Nyári Hajóraj kötelékéhez tartozott. 07. 18. – 08. 18. között a tiszti akadémia hallgatói tartózkodtak a hajón. 08. 18-án a császár születésnapja alkalmából a Hajórajjal Triesztben tartózkodott. Később a Tartalék Hajórajba helyezték.

1909. 01. 1-től a Torpedó Flottilla zászlóshajója. 04. 14-től a Cirkáló Flottilla zászlóshajója volt. 04. 23-án kifutott Polából, hogy a Levantéra menjen a keresztények lemészárlása miatt rendezett nemzetközi flottatüntetésre. 05. 21-én Pireuszban segített eloltani egy tűzvészt. 06. 5-én elindult Pireuszból. 06. 8-án befutott Teodóba. 06. 10-én Polába érkezett. 12. 18-án segített leszállítani a Dalmatia Társaság Selve közelében zátonyra futott *Sebenico* gőzöst. Új rádióállomást kapott. A Hajóraj kötelékéhez tartozott és a Torpedó Flottilla parancsnoki hajója volt.

1910. 03. 1-én Polából Dél-Amerika felé indult Argentína megalakulásának 100 éves évfordulója alkalmából rendezett ünnepségre. 03. 2-án kifutott Teodóból. 03. 7-13. Algier. 03. 14-20. Cadiz. 03. 27. – 04. 1. St. Vincent. 04. 6-10. Bahia. 04. 14. – 05. 5. Rio de Janeiro, ahol a köztársasági elnök látogatást tett a hajón. 05. 10-17. Montevideó. 05. 17. – 06. 15. Buenos Aires. Itt részt vett az ünnepi megemlékezéseken. 05. 21-én tagja volt a flotta felvonulásnak, melyben 14 külföldi és 16 argentin hadihajó vett részt. Az USA és japán hadihajók a nagy merülésük miatt La Plata előtt maradtak. 05. 25-én a csapok díszmenetet tartottak. 06. 16-18. Montevideó. 06. 24-29. Santos. 07. 4-5. Bahia. 07. 7-9. Pernambuco. 07. 15-16. St. Vincent. 07. 21-24. Teneriffe. 07. 29-31. Cartagena. 08. 5-én befutott a Cattarói-öbölbe. 08. 10-én megérkezett Polába és a Hajórajjal harci gyakorlatokat folytatott. 08. 31-én Polában leszerelték.

1911-ben a Hajóraj kötelékéhez tartozott. 03. 1. – 04. 30. között a Torpedó Flottillához osztották be. 03. 28-án Franz Ferdinand főherceg a hajóra szállt és egy kombinált köteléket vezetett II. Vilmos német császár elé. 06. 15. – 08. 31. között a Hajórajhoz tartozott. 07. 24-én Triesztben tartózkodott. 08. 18-án Abbáziában volt. 08. 23-án partraszállási gyakorlatot hajtott végre Dalmáciában. 08. 31-én kivonták a szolgálatból, és általános nagyjavításnak vetették alá a gépi- és a kazán berendezéseit. Azután tartalékállományba helyezték.

1912. 12. 5-én beosztották az 1. Cirkáló Divízióba.

1913. 03. 13-án kifutott Polából. **03. 14-én** érintette Cattarót. **03. 16.** Gravosa és Spalato. **03. 19-én** Polába érkezett, majd még aznap kifutott Montenegró felé flottademonstráció céljából. **03. 21-én** befutott a Cattarói-öbölbe. **06. 3-án** kivonták a szolgálatból.

1914. 06. 16-án felszerelték. **06. 20-án** kiképzőútra futott ki Fiuméből tisztiiskolás növendékekkel a fedélzetén. **06. 22-26.** Korfu. **06. 30. - 07. 5.** Valencia. **07. 7-14.** Barcelona. **07. 15-19.** Marseille. **07. 19-22.** Villafranca. **07. 27-én** megérkezett Fiumébe, majd befutott Polába. **08. 5-én** Cattaróba ment. **08. 9-12.** között a Cattarói-öbölből a montenegrói állásokat lőtte, majd Polába indult. **08. 14-én** érkezett oda. **09. 25-től** ismét a Cattarói-öbölben volt, ahol a Lovcsen hegyen lévő montenegrói állásokat lőtte.

1915. 03. 5-én dokkolás céljából Polába ment, majd ismét a Cattarói-öbölbe vezényelték. **05. 18-án** a szárazföldi útegek tüzebe került. 3 ember megsebesült. **12. 30-án** 11.35-kor kifutott a Cattarói-öbölből a HELGOLAND csoportnak segíteni, de összecsapásra nem került sor.

1916. 01. 8-án a Lovcsen hegyről tűz alá vették. **01. 18-án** Polába indult lövegcső cserére. **02. 16-án** Zlarin szigete közelében egy ismeretlen tengeralattjáró sikertelen torpedótámadást hajtott végre ellene. **02. 24-én** befutott a Cattarói-öbölbe. **08. 28-29.** Brindisi előtt volt bevetésen.

1917. 04. 30-án dokkolás céljából Polába ment. Átépitették. **11. 13-án** befutott a Cattarói-öbölbe.

1918. 02. 1-én részt vett a matrózlázadásban. A parancsnoka nem tartózkodott a hajón. **02. 3-án** véget ért a lázadás. **03. 1-én** Cattarónak a montenegrói bandák elleni védelme érdekében kifutott és Ljuta közelében vetett horgonyt. **03. 4-én** Sebenicoba vezényelték, ahol Haditengerészeti Körzetparancsnokság törzshajója lett. **03. 19-én** Sebenicoban kivonták a szolgálatból, és a helyi Tengerészeti Hatóság lakóhajóként szolgált.

1919-ben Polába vitték.

1920-ban Nagy Britanniának ítélték.

1922-ben Nápolyban a római Vaccaro & Co Acélművek lebontotta.

ZENTA - védett cirkáló

<u>Gerincfektetés:</u>	<u>Vízrebocsátás:</u>	<u>Szolgalatba állt:</u>
-------------------------------	------------------------------	---------------------------------

1896. 08. 08.

1897. 08. 18.

1899. 05. 28.

Építés helye:	Arsenal, Pola
Építési költség:	4 210 132 Korona
Testvérhajó:	ASPERN, SZIGETVÁR
Vízkiizorítás:	2350,00 t építési 2543,00 t teljes felszereléssel
Hossz:	92,10 m (pp) / 96,00 m (vv) / 96,88 m (lh)
Szélesség:	11,732 m
Merülés:	4,42 m
Merülés változás:	1 cm = 7,73 t
Hajtómű:	2 db álló 4 hengeres, háromszoros expanziójú gőzgép 8 db vízcsöves Yarrow kazán, üzemi nyomás 15 atm 2 db 3 szárnyú, kifelé forgó hajócsavar, 3,44 m átmérővel
Üzemanyagkészlet:	469 t szén
Hatótávolság:	3500 tmf, 10 cs sebességgel

Főgép teljesítmény:	1899-ben: 8584 ILE
Sebesség:	1899-ben: 21,87 cs, 184-es fordulatszámánál
Fegyverzet:	1912-ben: 17,94 cs 8 db 12 cm/L40 gyorstöltő löveg, percenként hét lövéssel (2 db a főfedélzeten, 6 db az ütegfedélzet kazamataiban.) 8 db 4,7 cm/L44 Skoda gyorstüzelő löveg 2 db 4,7 cm/L33 Hotchkiss gyorstüzelő löveg 2 db 8 mm-es M/93-as géppuska 2 db 45 cm-es vízvonal feletti TCS, kétoldalt, 6 db torpedóval Aknatelepítő berendezés
Páncélvédetség:	Fedélzet: 25-50 mm Felépítmény 50 mm
Egyebek:	Vitorlafelület: 585,8 m ² . Hűtőberendezés a missziós utakra. Len-géscsillapító hosszbor- da 1 db gőzkutter, 1 db. III. oszt. nagybárka, 1 db III. oszt. mentő- kutter, 2 db III. oszt. kutter, 1 db. I. oszt. gigg, 1 db jolle, 1 db jollboot, 1 db kiscónak. 2 db Tyszak típusú horgony: 2860 kg, 2895 kg. 3 db Admirális típusú horgony: 538 kg, 278 kg, 122 kg.
Ismertető jegyek:	2 kémény, 2 árboc, a 2 főfedélzeti löveg egyenként barbettákban elhelyezve.
Személyzet:	1907-ben: 17 + 288 fő. 1908-ban: 17 + 290 fő.

Pályafutása:

1896. 08. 8. Lefektették a gerincét.

1897. 06. 26.I. Ferenc József császár jóváhagyta a nevét. **08. 18.** Vízrebocsátották (a császár születésnapján). Keresztanya Maria Josefa főhercegnő, Ottó főherceg hitvese, aki szintén jelen volt az eseményen.

1899. 05. 28. Az átvétel és felszerelés befejezése után szolgálatba állt a 3 Divízió Torpedóflottillájánál, gróf Rudolf Montecuccoli ellentengernagy zászlóshajójaként. 11. 10-én kelet-ázsiai útra indult Polából Eduard Thomann von Montalmar fregattkapitány parancsnoksága alatt. **11. 15-16.** Port Said. **11. 17.** Szuez. **11. 22-23.** Áden. **11. 25.** Sokotra. **11. 29. – 12. 14.** Áden. **12. 22-28.** Colombo.

1900. 01. 3-16. Szingapúr. **01. 22. – 02. 11.** Hongkong. A Kínában kitört zavargások miatt megváltoztatták az eredeti úti programot és a hajó Ázsiában maradt. **02. 11-14.** Macao. **02. 15-20.** Whampoa. **02. 20-26.** Hongkong. **02. 28. – 03. 6.** Swatow. **03. 6-16.** Amoy. **03. 17-22.** Pagoda horgonyzóhely. **03. 23. – 04. 1.** Sanghaj. **04. 3-5.** Csingwangtao. **04. 6-7.** Csingtao. **04. 9-18.** Sanghaj. **04. 19-20.** és **04. 20-22.** Csinkiang Fu, Jangce folyó. **04. 22-23.** Nanking. **04. 25. – 05. 2.** Hankow. **05. 2.** Li Wui Shan. **05. 3-4.** Ninkiang. **05. 4-5.** Wuhu. **05. 5-6.** Shiakwan, Nanking. **05. 7-12.** Sanghaj. **05. 14-25.** Nagaszaki. **05. 25-29.** Kagoshima. **05. 30-31.** Sasebo. **06. 2-22.** Taku Horgonyzóhely. **06. 3-án** a pekingi diplomáciai testület védelmére egy 30 főből álló örökönítményt tettek partra. **06. 7-én** egy 73 főből álló második különítményt szállítottak partra a tiencsini osztrák-magyar kolónia védelmére. **07. 8-án** Eduard Thomann von Montalmar hajóparancsnokot Pekingben mellbetalálta egy gránátszilánk, és 14.00-kor a francia Nagykövetség parkjában eltemették. Az összecsapásban hárman haltak meg. (Később a parancsnok holttestét exhumálták és az osztrák-magyar Nagykövetség új sírboltjában helyezték örök nyugalomra. Pekingben egy utcát neveztek el Thomannról.) **06. 23-25.** A hajó Csifuban tartózkodott. **06. 27. – 08. 3.** Taku. **08. 4-én** Csifu. **08. 6-8.** Taku. **08. 9.**

Csifu. 08. 10-16. Taku előtt. 08. 17-20. Csifu. 08. 21. – 09. 6. Taku. 09. 7-9. Csifu. 09. 9-10. 1. Taku. 10. 2-3. Csifu. 10. 3-5. Wei-hai-wei. 10. 6-12. Taku. 10. 13-17. Shanhaikwan. 10. 18. – 11-7. Taku. 11. 8-13. Csifu. 11. 14-15. Taku. 11. 16-18. Shanhaikwan. 11. 19. Taku. 11. 24. – 12. 6. Kobe. 12. 8-25. Yokohama. 12. 26-28. Uruga, kidokkolták. 12. 30. – 1901. 01. 6. Kobe. 01. 10. befutott Hongkongba. 02. 9. Bangkok. 02. 15-17. Hongkong. 02. 22. – 03. 12. Sanghaj. 03. 12-13. Woosung. 03. 15-én befutott Csingtaoba. 03. 19-22. Wei-hai-wei. 03. 23. – 04. 26. Taku. 04. 26-28. Csifu. 04. 28-29. Wei-hai-wei. 04. 30. - 05. 6. Csemulpo. 05. 9-16. Nagaszaki. 05. 19-21. Wei-hai-wei. 05. 22. – 06. 14. Taku. 06. 16. Shanhaikwan. 06. 17-25. Tongku. 06. 26-28. Wei-hai-wei. 06. 28. – 07. 2. Csifu. 07. 3-13. Taku. 07. 14-25. Csifu. 08. 2-4. Hongkong. 08. 6. Kanton. 08. 7-8. Hongkong. 08. 12-21. Szingapúr. 08. 25-26. Sabang. 08. 29. – 9. 9. Colombo. 09. 18-20. Áden. 09. 24. Suez. 09. 25-26. Port Said. 10. 1-én megérkezett Polába. 10. 3. Leszerelték. A kínai bevetéséért egy selyem díszlobogót kapott kitüntetésként.

1902. 10. 15-én befejeződött a felszerelése és Afrika, illetve Dél-Amerika felé indult Polából Wilhelm Ritter von Böckmann fregattkapitány parancsnoksága alatt. A fedélzeten tartózkodott még Julius Pisko cs. és kir. konzul is. 10. 21-27. Port Said. 10. 27-28. Izmailia. 10. 28-29. Suez. 11. 11-12. Áden. 11. 22-24. Mombasa. 11. 24. Zanzibár. 12. 6-11. Diego Suarez. 12. 14-16. Tamatave. 12. 22. St. Louis, Reunion-szigete.

1903. 01. 8-15. Lorenzo Marquesa. 01. 17-26. Durban. 01. 28. – 02. 4. East London. 02. 5-12. Port Elisabeth. 02. 14. – 03. 7. Fokváros. A Kolónia egy teás és kávé készletet ajándékozott a parancsnoknak tiszteletük jeléül. 03. 10-14. Swakopmund. 03. 20-26. Loanda. 03. 28-29. Banana. 03. 30-31. Boma. 04. 1. Matadi. 04. 2. Banana. 04. 11-17. St. Ilona. 04. 26. Santos. 05. 8-20. Montevideó. 05. 20. – 06. 6. Buenos Aires. 06. 7-én Rosarioba érkezett. 06. 12-14. Buenos Aires. Sűrű köd. 06. 16-21. Meglátogatták a brazíliai Paranaguában lévő osztrák kolóniát. 06. 22-28. Rio de Janeiro. A parancsnokot fogadta az Elnök. 06. 30. – 07. 4. Bahia. 07. 6. Pernambuco. 07. 22-27. Sierra Leone. 07. 29. – 08. 5. Dakar. 08. 8-14. Teneriffe. 08. 15-22. Funchal, Madeira. 08. 25-29. Cadiz. 09. 1-5. Tanger. 09. 6. Malaga. 09. 14. Tunisz. 09. 22. 10. 1. Korfu. 10. 2. – 10. 6. Triesztben tartózkodott az ERZHERZOG KARL vízrebocsátása alkalmából. 10. 6-án befutott Polába. 10. 10-én leszerelték. Később felszerelték és beosztották a Torpedóflottillához.

1904. 01. 20. Két torpedónaszáddal együtt keresték a magyar Adria Hajóstársaság 01. 16-án Velencéből elindult és eltűnt *Matlekovic* gőzösét. A keresése során rábukkantak a Fiumébe befutott *Matlekovicra*. A hajónak a viharos időjárás előtt néhány napig menedéket kellett keresnie a Vrulje-öbölben. A cirkáló ezután Dalmáciába ment. 06. 10-én beosztották a Nyári Hajórajba, mint a Torpedóflottilla zászlóshajóját. Triesztben összeütközött egy kereskedelmi gőzössel és megsérült az orra. Kicszerelték az orrfedélzeti 12 cm-es lövegét, továbbá kapott egy rádiókészüléket.

1905-ben a Nyári Hajórajban szolgált a Torpedóflottillánál.

1906-ban a Nyári Hajórajban szolgált a 2. Divízióban. Az orr torpedóvető csövét áthelyezték. 3,7 cm-es szórólövegekkel látták el.

1907-ben a Nyári Hajórajba osztották be. Ideiglenesen elhárított egy fenéksérülést.

1908. 12. 10-én a Tartalék Hajóraj állományába helyezték át. 13. 31-én felszerelték.

1909-ben a Tartalék Hajóraj állományában volt. 03. 13. A Torpedóflottilla parancsnoki hajója. 04. 22-én kifutott Polából a levantei nemzetközi flottatüntetésre. 04. 26. - 05. 2. Pireusz. 05. 5-12. Mersine. 05. 13-14. Antiochiai-öböl. 05. 16-17. Zante. 05. 19. – 06. 5. Pireusz. 06. 8-án befutott Teodóba.

1910-ben a Tartalék Hajóraj állományához tartozott. Februárban részt vett a Chersonál zátonyra futott 2-es torpedónaszád mentési munkálataiban. 03. 1 – 04. 30. Triesztben állomásozott. 03. 23-án segítséget nyújtott a Trieszt kikötőjében kigyulladt Lloyd gőzös, a *Tebe* oltásában. 11. 11. – 12. 12. Triesztben állomásozott.

1911-ben a Tartalék Hajórajhoz tartozott. 06. 15-én áthelyezték a Hajórajhoz. 08. 31-én kivonták a szolgálatból.

1912. 11. 12-én szolgálatba állt az 1. Cirkálóflottillában. 12. 5-én áthelyezték a Tartalék Hajórajhoz.

1913. 03. 19-én kifutott Polából. 03. 21-én Meljinébe érkezett, a Montenegró elleni nemzetközi flottatüntetésre. 06. 2-án kivonták a szolgálatból. Új rádióállomást kapott.

1914. 03. 30. – 07. 17. az Adrián cirkált az Altiszi Iskola növendékeivel. 07. 28-án 6 rombolóval együtt áthelyezték a Cattarói-öbölbe. 08. 13-án Paul Pachner fregattkapitány átvette a hajó parancsnokságát. 08. 14-én és 15-én kifutott Cattaróból Montenegró blokádjára, de estéknként visszatért. 08. 16-án 04.00-kor kifutott Cattaróból. Szélszélcsendes idő volt és jó láthatóság. 07.45-kor a Volovica Fok és a Menders Fok között észlelték először dél-délnyugati irányban a füstoszlopokat. Megállapították, hogy a ZENTA tüzerejét jóval meghaladó ellenséges kötelék közeledik, ezért a hajó visszafordult Cattaro felé. Pár perc múlva újabb füstoszlopokat észleltek nyugat-északnyugati irányban. A francia csatahajók, cirkálók és rombolók harapófogóba zárták a ZENTA-t mely a part közelében maradt az ellenség tüzérségi beérésének megnehezítése érdekében. A kísérőromboló, az ULAN parancsot kapott, hogy a nagyobb sebességével törjön át Cattaro felé, míg Pachner rádióon jelentette, hogy 17 nagy hajó üldözi. Az ellenség 12 000 méterről leadott két lövést vaklőszerrel, ezzel szólítva fel a kis cirkálót megállásra és megadásra. Válaszképpen Pachner felvonatta a "kis lobogódísz" és a hajó selyem díszlobogóját. 08.15-kor az üldözők tüzet nyitottak rá, de a ZENTA 12 cm-es lövegei nem érhették el a francia és angol hajókat, és csak akkor viszonzta a tüzet, amikor a lőtávolság 10 000 méter alá csökkent. A teljes flotta az öreg cirkálót lőtte és hamarosan egy 30,5 cm-es lövedék eltalálta a gépházát, és szétrombolta a fő gőzvezetékét. A cirkáló így 9 órakor mozdulatlaná vált. Az ULAN a 28 csomó sebességének köszönhetően áttört Cattaro felé. Az újabb találatok következtében a ZENTA kigyulladt, tönkrement a kórházterem, és az elsősegélyhely, de még tovább tüzelt a néhány épségben maradt lövegével. A vízvonalat ért találatok következtében a cirkáló süllyedni kezdett, és ekkor Pachner fregattkapitány parancsot adott a hajó elhagyására. A legénység a vízbe vetette magát, mivel az összes csónak tönkrement. Amikor az úszók eltávolodtak az égő hajótól, Pachner észrevette, hogy a tatfedélzeten van még néhány ember, akik nem kapták meg a hajóelhagyási parancsot. Erre visszaúszott a hajóhoz, felkapaszkodott a fedélzetre és csak azután ugrott ismét a vízbe, amikor már egyetlen élő ember sem tartózkodott a süllyedő cirkálón. Röviddel később a hajó orra a magasba emelkedett, majd az árbocain még mindig lengő lobogókkal 09.30-kor elsüllyedt 5 mérföldre nyugat-délnyugatra Castellastauától (Petrovac). A személyzetnek több mint a fele, 1 tiszt és 173 főnyi legénység vesztette életét az ütközetben. Megmenekült 14 tiszt és 130 főnyi legénység. A francia flotta parancsnoka utasította a brit rombolókat a vízben úszók kimentésére, de a jelzését az angolok nem értették meg, (vagy nem akarták megérteni) és otthagyták a hajótörteket. Az emberek ötórás úszás után vergődtek partra, ahol a montenegróiak fogságába estek. A hadifoglyok csak 1916. január 15-én szabadultak ki, Montenegró kapitulációja után

ASPERN - védett cirkáló

<u>Gerincfektetés:</u> 1897. 10. 04.	<u>Vízrebocsátás:</u> 1899. 05. 03.	<u>Szolgálatba állt:</u> 1900. 05. 29.
--	---	--

Építés helye:	Arsenal, Pola
Építési költség:	4 551 014 Korona
Testvérhajó:	ZENTA, SZIGETVÁR
Vízkiizorítás:	2394,00 t építési 2667,00 t teljes felszereléssel
Hossz:	96,40 m (vv) / 97,44 m (lh)
Szélesség:	11,93 m
Merülés:	4,58 m építési 5,00 m teljes felszereléssel
Hajtómű:	2 db álló 4 hengeres, háromszoros expanziójú gőzgép 8 db vízcsöves Yarrow kazán, üzemi nyomás 15 atm 2 db 3 szárnyú, kifelé forgó hajócsavar, 3,66 m átmérővel
Üzemanyagkészlet:	469 t szén
Hatótávolság:	3500 tmf, 10 cs sebességgel
Főgép teljesítmény:	8000 ILE
Sebesség:	20,00 cs
Fegyverzet:	8 db 12 cm/L40 gyorstöltő löveg, percenként hét lövéssel (2 db a főfedélzeten, 6 db az ütegfedélzet kazamatáiban.) 8 db 4,7 cm/L44 Skoda gyorstüzelő löveg 2 db 4,7 cm/L33 Hotchkiss gyorstüzelő löveg 2 db 3,7 cm-es szórólöveg 2 db 8 mm-es M/93-as géppuska 2 db 45 cm-es vízvonal feletti TCS, kétoldalt, 6 db torpedóval
Páncélvédetség:	Fedélzet: 25-50 mm Felépítmény 50 mm
Egyebek:	Hűtőberendezés a missziós utakra. Lengéscsillapító hosszborða. A testvérhajóival ellentétben a páncélzat teakfa alátétlemezből kihagyták a rézborítást. Az orr- és fartökéket ágyúacélból, míg a főtengelytartókat és a kormánylapát tartóit foszforbronzból készítették 1 db gőzkutter, 1 db. III. oszt. nagybárka, 1 db III. oszt. mentőkutter, 2 db III. oszt. kutter, 1 db. I. oszt. gigg, 1 db jolle, 1 db jollboot, 1 db kiscónak. Csónakverseny lobogó "8". 2 db Tyszak típusú horgony: 2860 kg, 2895 kg. 3 db Admiralitás típusú horgony: 538 kg, 278 kg, 122 kg.
Ismertető jegyek:	2 kémény, 2 árboc, a 2 főfedélzeti löveg egyenként barbettákban elhelyezve.
Személyzet:	1907-ben: 17 + 288 fő. 1908-ban: 17 + 290 fő.

Pályafutása:

1897. 10. 4-én megtörtént a gerincfektetés.

1898. 05. 10-én Franz Ferdinand főherceg megtekintette az építés helyszínét.

1899. 05. 3-án vízrebocsátották. Keresztanya, Maria Josefa főhercegnő, Ottó főherceg hitvese. **1900** áprilisában elkészült. 04. 27-én megtette első próbaútját. 05. 2-án tartós menetet hajtott végre teljes erővel. 05. 29. Befejezték a felszerelését és szolgálatba állt. 06. 1. – 07. 21. A Torpedóflottillához osztották be, és Rudolf Ritter von Brosch ellentengernagy zászlóshajója volt. 07. 24-én Kelet-Ázsiába indult Polából a boxerlázadás miatt. 07. 29. Port Said. 07. 30. Szuéz. 08. 4. Áden. 08. 11. Colombo. 08. 20. Szingapúr. 08. 26-29. Hongkong. 09. 1-4. Woosung. 09. 8. – 10. 2. Taku. Egy különítményt indított a szárazföldön Pekingbe. 09. 17-én a különítmény odaérkezett. 09. 20. Támadás Peitang felől. 10. 6. – 11. 20. Taku. 11. 28. – 12. 6. Kobe. 12. 8-26. Yokohama. 12. 30. – 1901. 01. 5. Wei-hai-wei. 01. 5. – 02. 4. Csifu. 02. 5-8. Wei-hai-wei. 02. 10. – 04. 17. Sanghaj. A kikötés során egy angol gőzös az orrával nekiütött. Kidokkolták. 04. 19-21. Wei-hai-wei. 04. 21-én érintette Csifut. 04. 22. – 05. 12. Taku. 05. 13. Shanhaikuan. 05. 13-14. Tongku. 05. 18-20. Wei-hai-wei. 05. 23-25. Sanghaj. 06. 7. Wuhu. 06. 13-30. Woosung. Összeütközött egy gőzössel. 07. 3-13. Taku. 07. 14. – 08. 15. Csifu. 08. 17-25. Sanghaj. 08. 28. – 09. 11. Csifu. 09. 13-22. Taku. 09. 24-29. Csifu. 10. 4-6. Wei-hai-wei. 10. 8-11. Taku. 10. 13-19. Csifu. 10. 21. – 11. 21. Nagaszaki, (10. 28-tól 11. 4-ig dokkban állt). 11. 23-án Kobéba érkezett. 12. 2-16. Yokohama. 12. 21. – 1902. 01. 2. Sanghaj. 01. 6-8. Hongkong. 01. 8-9. Macao. 01. 14-18. Szingapúr. 01. 19-22. Penang. 01. 27. – 02. 3. Kalkutta. 02. 8-14. Colombo. 02. 21-24. Áden. 03. 1-2. Szuéz. 03. 3-8. Port Said. 03. 13.-14. Lessina 03. 14-19. Trieszt. 03. 19-én befutott Polába. Új parancsnoka Karl Heinrich sorhajókapitány lett. 04. 4-én Polában kivonták a szolgálatból.

1903. 06. 15-én újból szolgálatba állt a Nyári Hajórajban. 09. 20-án Friedrich Grinzberger fregattkapitány parancsnoksága alatt kifutott Polából Kelet-Ázsia felé. 09. 25. Port Said. 10. 2. Áden. 10. 11. Colombo. 10. 22. Szingapúr. 10. 29. Hongkong. 11. 6-8. Csifu. 11. 9-15. Taku, Csingwangtao. 11. 18. North Saddle-sziget. 11. 18. – 1904. 01. 26. Sanghaj. 01. 29. – 02. 6. Hongkong. 02. 6-9. Wampoa. 02. 9-13. Hongkong. 02. 18. – 13. 11. Csifu, ahol a KAISERIN ELISABETH alárendeltségébe került. 03. 13. – 04. 12. Sanghaj. 04. 14. – 06. 4. Csifu. 06. 5-17. Csingtao. Albert porosz herceg látogatást tett a hajón. 06. 19-28. Sanghaj. 06. 28-29. Tungchan. 06. 29-30. Csinkiang. 06. 30. – 07. 4. Nanking. 07. 4-5. Wuhu. 07. 5-6. Whangshiki. 07. 6-7. Ward Reach, Creck. 07. 7-11. Hankow. 07. 11-14. Kiukiang. 07. 14-15. Sousquehanna-csatorna. 07. 15-16. North Tree. 07. 16-27. Sanghaj. 07. 27-28. Tripoint-sziget. 07. 28. – 08. 1. Bell-csatorna. 08. 2-5. Tripoint-sziget. 08. 5-6. Woosung. 08. 6-28. Sanghaj. 08. 30. – 09. 24. Csifu. 09. 24-30. Csingwangtao. 09. 30. Csifu. 10. 2-8. Sanghaj. 10. 11-15. Hongkong. 10. 20-23. Szingapúr. 10. 29. – 11. 2. Colombo. 11. 9-10. Áden. 11. 15. Szuéz. 11. 16-17. Port Said. 11. 23-án megérkezett Polába. 11. 26-tól a Hajóraj kötelékéhez tartozott. Felszerelték rá egy rádióállomást.

1905. 02. 1-én a Hajóraj részeként kifutott Polából. 02. 5-16. Pireusz. 02. 6. Zea. 02. 20. – 03. 8. Szaloniki. 03. 17. Sigri. 03. 20. – 04. 7. Szmirna. 04. 9. Érintette Budrunt és Marmarizzát. 04. 10. Rodoszra érkezett. 04. 14-16. Kefalónia. 04. 17-18. Korfu. 04. 18-20. Durazzo. 04. 21. Lunga Grossa. 04. 22-én megérkezett Polába. 05. 19-én kifutott Trieszt felé. 05. 19-22. Trieszt, majd visszatért Polába. 05. 31-én leszerelték.

1906-ban a Nyári Hajórajhoz tartozott. Áthelyezték az orr torpedóvető csövét, 3,7 cm-es szórólövegeket kapott, és újra dugarozták a külső palánkozatát.

1907. 03. 17-én felszerelték. 03. 26-án kifutott Polából a SANKT GEORG-gal Észak-Amerika felé, hogy részt vegyen az első angol telepések virginiai Jamestown-ban történt letelepedésének 300 éves évfordulója alkalmából rendezett ünnepségen. 03. 30. Cagliari. 04. 1. Gibraltár. 04. 6-8. Funchal. 04. 18-22. Bermuda-szigetek. 04. 25. – 05. 14. Hampton Road. 05. 15-17. Annapolis. 05. 18. – 06. 5. New York. A hajó jól vizsgázott az átkelés során, különösen ami a tengerállóságát illetve, a felső fedélzet száraz maradt még akkor is amikor a hajó kilengése elérte a 25°-ot. 06. 6-15. Hampton Road. 06. 25-28. Ponta Delgada. 07. 3-6. Algier.

07. 10-18. Sebenicoban csatlakozott a Hajórajhoz. 07. 19-25. Teodo. 07. 25-26. Meljine. 07. 27-29. Sebenico. 07. 29-én befutott Fiumébe.

1909. 03. 27-től Triesztben állomásozott. 05. 9-én egy küldöttség utazott Bécsbe az asperni ütközet évfordulójára rendezett ünnepségre.

1910. 03. 1. – 04. 30. a Torpedóflottilla parancsnoki hajója volt. 05. 6. – 11. 15. Trieszt.

1911-ben a Tartalék Hajóraj kötelékében volt. 03. 28-án a fedélzetére látogatott II. Vilmos német császár. 04.30-kor kifutott Brioniból a Fasana-csatornába Franz Ferdinand főherceggel a fedélzetén. 11.00-kor megérkezett Polába és kikötött egy bójára. 16.00-kor a főherceggel visszaindult Brioniba. Nagyjavítást végeztek a főgépein, majd beosztották a Tartalék Hajórajba.

1912. 11. 4-én a balkáni háború miatt kifutott Polából Konstantinápoly felé, egy partraszálló különítménnyel a fedélzetén. 11. 7-9. Beschika-öböl. 11. 9. Boszporusz. 11. 9. – 12. 2. Konstantinápoly. 12. 5-én megérkezett Gravosába. 12. 6-án befutott Polába. Új rádióállomást kapott.

1913. 03. 19-én kifutott Polából a Bojana torkolat blokádjára. 03. 21. – 04. 2. Zelenika. 05. 12-14. Antivari. 05. 14-16. Teodo. 05. 16. – 06. 13. Durazzo. 06. 14. – 07. 6. Teodo. 07. 7-23. Durazzo. 07. 23-án befutott Meljinébe. 09. 12-én elindult Brguljéből. 09. 13-23. és 09. 24. – 10. 11. a Bojana torkolata előtt őrzáratozott. 10. 11-12. Teodo. 10. 13. – 11. 17. Pola. 11. 7-9. Bojana torkolat előtt. 11. 9-17. Cattaro. 11. 18. – 12. 1. A Bojana torkolat előtt állt, mint állomáshajó, majd visszahívták. 12. 1-2. Teodo. 12. 3-8. Lussin. 12. 8-án megérkezett Polába. 12. 13-án leszerelték.

1914. 08. 24-én újból szolgálatba állt. 09. 19-től a dalmát partok előtt cirkált.

1915. 03. 31-től a Cattarói-öbölben állomásozott. 12. 29-én kifutott a HELGOLAND támogatására, de nem került ütközetbe.

1916. 01. 8-án a Lovcsen ütegeket lövi a Traste-öbölből. 08. 2-án tüzharcot vívott az olasz NINO BIXIO-val és 6 torpedónaszáddal Durazzóban. 10. 20-án az U6 tengeralattjáró után kutatott.

1917. 10. 28-án Polába ment, ahol a gépházakna és a tisztii lakóter lejárata közé felszereltek egy 7 cm/L45-ös légvédelmi löveget. 11. 4-én áthajózott Triesztbe. 11. 19-én Károly császár meglátogatta a hajót. 12. 14-én Württemberg hercege tett látogatást a fedélzetén.

1918. 03. 13-án Triesztből Polába hajózott. 03. 14-én leszerelték és az I. Aknászparancsnokság lakóhajójaként szolgált a háború végéig.

1920-ban Nagy Britanniának ítélték, mely eladta Olaszországnak lebontásra.

SZIGETVÁR - védett cirkáló

Gerincfektetés:

1899. 05. 26.

Vízrebocsátás:

1900. 10. 29.

Szolgalatba állt:

1901. 09. 30.

Építés helye:

Arsenal, Pola

Építési költség:

4 718 930 Korona

Testvérhajó:

ASPERN, ZENTA

Víz kiszorítás:

2350,00 t építési

2530,70 t teljes felszereléssel

Hossz:

92,10 m (pp) / 96,00 m (vv) / 96,88 m (lh)

Szélesség:	11,732 m
Merülés:	4,62 m építési 4,81 m teljes felszereléssel
Merülés változás:	1 cm = 7,73 t
Hajtómű:	2 db álló 4 hengeres, háromszoros expanziójú gőzgép 8 db vízcsöves Yarrow kazán, üzemi nyomás 15 atm 2 db 3 szárnyú, kifelé forgó hajócsavar, 3,66 m átmérővel
Üzemanyagkészlet:	469 t szén
Hatótávolság:	3500 tmf, 10 cs sebességgel
Főgép teljesítmény:	8000 ILE
Sebesség:	20,00 cs
Fegyverzet:	8 db 12 cm/L40 gyorstöltő löveg, percenként hét lövéssel (2 db a főfedélzeten, 6 db az ütegfedélzet kazamataiban.) 6 db 4,7 cm/L44 Skoda gyorstüzelő löveg 2 db 4,7 cm/L33 Hotchkiss gyorstüzelő löveg 2 db 3,7 cm-es szórólöveg 2 db 8 mm-es M/93-as géppuska 2 db 45 cm-es vízvonallal feletti TCS, kétoldalt, 6 db torpedóval
Páncélvédelem:	Fedélzet: 25-50 mm Felépítmény 50 mm
Egyebek:	Vitorlafelület: 395,08 m ² . Hűtőberendezés a missziós utakra. Lengéscsillapító hosszborla 1 db gőzkutter, 1 db. III. oszt. nagybárka, 1 db III. oszt. mentőkutter, 2 db III. oszt. kutter, 1 db. I. oszt. gigg, 1 db jolle, 1 db jollboot, 1 db kiscónak. Csónakverseny lobogó "9". 2 db Tyszak típusú horgony: 2860 kg, 2895 kg. 3 db Admirális típusú horgony: 538 kg, 278 kg, 122 kg.
Ismertető jegyek:	2 kémény, 2 árboc, a 2 főfedélzeti löveg egyenként barbettákban elhelyezve.
Személyzet:	1907-ben: 17 + 288 fő. 1908-ban: 17 + 290 fő.

Pályafutása:

1899. 05. 26-án elkezdődött az építése.

1900. 10. 29-én vízrebocsátották.

1908. 08. 8-án végrehajtotta az első próbaútját. Augusztusban elkészült. 09. 29-én felszerelték. 10. 4-én Alois Prapotnik fregattkapitány parancsnoksága alatt kifutott Polából Mexikó és Észak-Amerika felé. 10. 10-16. Gibraltár. 10. 16-17. Tanger, ahol kihajózták a Marokkóba újonnan kinevezett velük utazó cs. és kir. Nagykövetet. 10. 20-22. Funchal, Madeira. 11. 1-8. Bridgetown, Barbados. 11. 9-12. Port Castries, Sta. Lucia. 11. 12-15. Fort de France, Martinique. 11. 16-21. Pointe a Pitre, Guadeloupe. 11. 23-26. La Gueira, Venezuela. 11. 27-29. St. Anna. Curacao. 12. 1-3. Cartagena. 12. 4-7. Colon. 12. 8-13. Limon-öböl. 12. 13-14. Greytown. 12. 16-28. Kingston, Jamaika. 12. 29. – 1902. 01. 1. Port au Prince, Haiti. 01. 2-7. Santiago de Cuba, mely előtt a kifelé vezető úton megtekintették a spanyol flotta roncsait. 01. 11-26. Vera Cruz. a mexikói elnök fogadta a hajó parancsnokát és a tisztikarát. Queretaro. 01. 29. 02. 12. New Orleans, részt vettek a karneválon. 02. 13-16. Pensacola. 02. 18-21. Key West. 02. 21. – 03. 2. Havanna. 03. 2-5. Matanzas. 03. 7-16. Charleston. 03. 19-27. Gracy-

öböl, Bermuda. 03. 30. – 04. 2. Norfolk. 04. 2-5. Annapolis. 04. 5-9. Baltimore. A hajó parancsnokát fogadta az USA elnöke Washingtonban. 04. 10-25. New York. 04. 25-28. New Haven. 04. 28. 05. 1. New London. 05. 2-6. Boston. 05. 7-12. Halifax. 05. 22-29. Cherbourg. 05. 30. – 06. 6. Rotterdam. 06. 6-12. Amsterdam. 06. 15-21. Hamburg. 06. 24-30. Portsmouth. A betervezett flotta parádé a király megbetegedése miatt elmaradt. 07. 2-14. Kiel. Részt vett a kiel-i ünnepi hét eseményeiben. II. Vilmos német császár a fedélzetre látogatott. 07. 15-20. Neufahrwasser, Danzig. 07. 22. – 08. 1. Kronstadt. Az orosz cár meglátogatta a hajót. 08. 2-8. Stockholm. 08. 9-13. Koppenhága, a király fogadta a hajó parancsnokát. 08. 13-15. Marstrand. 08. 16-22. Bergen. 08. 24-29. Leith. 09. 1-5. Brest. 09. 7-12. Lisszabon. 09. 12-17. Cadiz. 09. 19-21. Algier. 09. 25-30. Gravosa. 10. 1-én megérkezett Polába. 10. 4-én leszerelték.

1903-ban a Nyári Hajórajban szolgált, mint zászlóshajó.

1904-ben a Hajórajhoz osztották be 02. 1-én. Novemberben a baloldali hátsó kenyérraktár helyiséget átépítették rádióállomásnak. 11. 12-én felszerelték. 11. 14-én beosztották a Hajórajhoz.

1905 februárjában a Hajórajjal elindult Polából Levante felé. 02. 3-4. Hydra-öböl. 02. 5-16. Pireusz. 02. 16-18. Syra. 02. 18-20. Skiathos. 02. 20-21. és 03. 8. Szaloniki. 03. 9-13. Cavalla. 03. 13-17. Mudros-öböl. 03. 17-20. Port Yero, Mytilene. 03. 20. Szmirna. 03. 22-25. Galata, Konstantinápoly. A szultán kétszer fogadta a hajóraj parancsnokát és a tisztikart. 03. 26.- 04. 7. Scalanova. 04. 7-8. Port, Skola, Patimos. 04. 8-10. Simi. 04. 10-12. Makri. 04. 13. Spinalonga. 04. 13-16. Rethymno. 04. 17-18. Kefalónia. 04. 18-20. Durazzo. 04. 21-22. Lunga Grossa. 04. 22-én megérkezett Polába. A Nyári Hajóraj kötelékéhez tartozott 11. 14-ig. 11. 19-én a SANKT GEORG-gal kifutott Polából, hogy csatlakozzanak a török vizeken cirkáló nemzetközi Hajórajhoz. 11. 19-20. Tajer. 11. 22-én befutott Pireuszba, majd tovább indult. 11. 26-27. Mytilene. 11. 28. Egy napra befutott Pireuszba. 11. 29-én Visszatért Mytilenébe. 12. 4-én rövid időre befutott Pireuszba, majd Mytilenébe, és tovább indult. 12. 5-12. Lemnosz. 12. 13-14. Pireusz. 12. 15-17. Lemnosz. 12. 18. Mytilene. 12. 19. Pireusz. 12. 20. Érintette Patrasz. 12. 22-én megérkezett Polába. 12. 23-tól a Hajóraj tagja volt.

1906. 03. 25-én részt vett három torpedónaszáddal együtt a Vergada-szigetnél megfeneklett *Sipan* gőzös leszábadításában. A Nyári, majd a Téli Hajórajban szolgált.

1907-ben áthelyezték a hátsó torpedóvető csövét. Módosították a hajókorház helyiségét, átalakították a lakóteret. Nagyjavítást hajtottak végre a gépi berendezésein, kicseréltek 2 hajócsavar szárnyat, újra központosították a főtengelyeket. 03. 1-én elindult Polából Kelet-Ázsiába a váltószemélyzettel. Parancsnoka, Wilhelm Pacher fregattkapitány volt. 03. 6-7. Port Said. 03. 8-9. Suez. 03. 12-14. Áden. 03. 22-24. Colombo. 03. 31. – 04. 5. Szingapúr. Itt találkozott a KAISER FRANZ JOSEPH I-gyel. A parancsnokságot Karl von Pflügl fregattkapitány vette át, továbbá személyzetet cseréltek. 04. 12-én Colombóba érkezett. 04. 22-én rövid időre betért Ádenbe, majd tovább indult. 04. 24-én Suez. 04. 25-30. Port Said. 05. 5-én befutott Teodóba. 05. 7-én megérkezett Polába, ahol 09. 16-án leszerelték.

1909. 03. 15. – 04. 17. között a Hajóraj kötelékéhez tartozott. 12. 31-én felszerelték.

1910. 01. 1-én kifutott Polából, hogy mint állomáshajó cirkáljon a Levantén. 01. 7-9. Zea. 01. 9-11. Syra. 01. 12-14. Csanak Kaleh. 01. 14-16. Dedeagatch. 01. 16-17. Tassos. 01. 17-18. Cavalla. 01. 19-22. Mytilene. 01. 22. – 02. 14. Szmirna. 02. 14-15. Kiosz. 02. 16-21. Számosz. 02. 20-án segítséget nyújtott a Kiosznál megfeneklett *Bucovina* Lloyd gőzös leszábadításához. A felúsztatáshoz ki kellett rakni a rakományát. 02. 23-25. Egridor. 02. 26.- 03. 5. Szmirna. 03. 6-8. Marmarizza. 03. 10-11. Mersine. 03. 12-én érintette Alexandrettát. 03. 13-29. Beirut. 03. 30. – 04. 6. Jaffa. 04. 7-8. Saida. 04. 8-9. Sur. 04. 9-13. Haifa. 04. 13-14. Jaffa. 04. 14-19. Haifa. 04. 19-20. Jaffa. 04. 21-24. Beirut. 04. 24-én érintette Innét. 04. 24-26.

Tripolisz, Szíria. 04. 26-án érintette Lattakiát. 04. 25-28. Famagusta. 04. 30. – 05. 1. Rodosz. 05. 2-4. Vathi. 05. 5-6. Számosz. 05. 6-14. Szaloniki. 05. 17-23. Szmirna. 05. 29-31. Teodo. 06. 1-én megérkezett Polába. 06. 15-től beosztották a Nyári Hajóraj Cirkálóflottillájához. 09. 28-án ismét kifutott Polából Levante felé. 10. 1-2. Gaidaro-sziget. 10. 3-22. Szmirna. 10. 16-án meglátogatta Vathit. 10. 26-31. Számosz. 10. 31. – 11. 2. Chuluck. 11. 2-4. Andrum. 11. 4-5. Keramo. 11. 5-7. Gallipoli, Gyökebad. 11. 7-10. Kosz. 11. 10-11. Kalimno. 11. 10-12. Vathi, Számosz. 11. 13-19. Szmirna. 11. 20-án rövid időre befutott Mytilenébe, majd tovább indult. 11. 21. – 12. 10. Szaloniki. 11. 12-17. Cavalla. 12. 18. – **1911. 01. 13.** Szmirna. 01. 16-17. Mytilene. 01. 18-20. Kykoni. 01. 20-21. Tinos. 01. 22. – 02. 7. Pireusz. A király fogadta a parancsnokát, Freiherr von Koudelka fregattkapitányt. 02. 10-12. Patrasz. 02. 13-15. Zante. 02. 15-19. Kefalónia. 02. 20-26. Korfu. 02. 27-28. Teodo. 02. 28-án megérkezett Polába. 03. 2-től a Hajóraj kötelékéhez tartozott, és a Torpedóflottillához osztották be. 03. 13. – 04. 7. Franz Ferdinand főherceg rendelkezésére Brioniban tartózkodott, és isztriai, valamint dalmáciai utakat hajtott végre. A főherceg átvette a Tartalék Hajóraj, a Torpedóflottilla, valamint egyéb hajók feletti parancsnokságot és egy ad hoc Hajórajt formált belőlük, mely Velencéből Korfura kíserte a német császárt. 04. 1-én kifutott Sebenicoból Val Saldon felé céllövészetre. 04. 25-én Gravosába érkezett. 04. 29. – 05. 1. Teodo. 08. 31-én leszerelték és nagyjavítást hajtottak végre a gépi berendezésein. 12. 31-én felszerelték.

1912. 01. 1-én Polából Kelet-Ázsia felé indult az ott szolgálókat felváltó legénységgel. Parancsnoka, Heinrich Ritter von Nauta fregattkapitány volt. 01. 6. Port Said. 01. 7-8. Suez. 01. 13-15. Áden. 01. 23-24. Colombo. 01. 31. – 02. 1. Szingapúr. 02. 7-8. Hongkong. 02. 12-14. Sanghaj. A parancsnokságot Cicoli fregattkapitány vette át. 02. 17-21. Hongkong. 02. 26. Szingapúr. 02. 28-29. Sabang. 03. 4-6. Colombo. 03. 13-14. Áden. 03. 19. Suez. 03. 20-21. Port Said. 03. 26-án megérkezett Polába. 03. 31-én Polából Sebenicoba hajózott és a Hajóinas Iskola kiképzőhajója lett. első ízben jelöltek ki egy modern hajót ilyen feladatra. A kiszolgáló tényleges állományt megtartották. Kiképzőútra indult. 05. 12-én futott ki Cattaróból. 05. 14-16. Argostoli. 05. 17-én érintette Vathit. 05. 17-20. Patrasz. 05. 21-24. Korinthosz. 05. 25. Ite. 05. 26-28. Zante. 05. 28-30. Katakolo. 06. 1-én megérkezett Sebenicoba. 06. 15-től a Hajóraj kötelékéhez tartozott. 07. 31-én Polában leszerelték. 11. 12-én felszerelték. 12. 15-én beosztották az 1. Torpedóflottillához. Új rádióállomást kapott.

1913. 06. 10-én az 1. Hajóraj kötelékébe kifutott Polából Levante felé. 06. 15. – 09. 24. Konstantinápoly. 09. 25-27. Beschika-öböl. 09. 27. – 10. 1. Szmirna. 10. 3-5. Adalia. 10. 6-8. Mersine. 10. 9-11. Alexandretta. 10. 11-13. Larnaca. A tiszteletbeli konzul és a brit hatóságok megtagadták a befutási engedélyt, ami nagy megütközést keltett. 10. 14-15. Tripolisz, Szíria. 10. 15. – 11. 3. Beirut. A tisztikar megtekintette Baalbek romjait. 11. 4. Saida. 11. 4. Haifa. 11. 5-6. St. Jean d'Acree. 11. 7-10. Jaffa. Zarándokút. 11. 11-14. Port Said. 11. 15. – 12. 3. Alexandria. 12. 5-10. Makri. 12. 10-14. Marmarizza. 12. 15-17. Giora-öböl. 12. 19-22. Vathi, Számosz. 12. 23. – **1914. 01. 25.** Szmirna. 01. 26. – 02. 11. Syra. 02. 13-27. Teodo. 02. 28. – 03. 9. Pola. 03. 10-13. Castelnuovo. 03. 13-14. Durazzo. 03. 14. Teodo, majd Pola. 04. 15-én kifutott Polából. 04. 17. 05. 8. Durazzo. Albániában zavargások törtek ki. 05. 9-11. Teodo. 05. 11. – 06. 9. Durazzo. 05. 18-án Essad pasát, Albánia hadügyminiszterét Wilhelm fejedelem kérésére letartóztatták a fedélzeten. 06. 9-11. Teodo. 06. 11-12. Cattaro. 06. 12-19. Durazzo. 06. 22. – 07. 16. Szmirna. 07. 19-31. Valona. Visszahívták. 08. 1-én befutott Cattaróba. 08. 8-án Antivarit lőtte ágyúval. 08. 13-án a montenegrói parti ütegek tüzebe került. A ZENTA elsüllyedése után felhagytak Montenegro blokádjával. 09. 9-én és 17-én Budua előtt teljesített őrszolgálatot.

1915. 04. 1-én Polába hajózott. 05. 24-én részt vett az Ancona elleni támadásban. a tüzével elűzte a CITTÀ DI FERRARA olasz léghajót és a kísérő repülőgépeit. 06. 12-én Karl Franz Josef főherceg látogatást tett a fedélzeten. 06. 18. Részt vett a Rimini elleni támadásban.

1917. 05. 23-án Cattaróba ment. **08. 20**-án elhunyt a parancsnoka. **11. 15**-én Triesztbe rendelték.

1918-ban Triesztben állomásozott. **01. 20**-án néhányszor ellenséges repülőgépekre tüzelt, melyek a ködben megközelítették a hullámtörőgátat. **03. 13**. Áthajózott Polába. **03. 16**-án kivonták a szolgálatból, és Fisellába vezényelték a Torpedóparancsnoki Tanfolyam lakóhajójának. Emellett a Torpedó Iskola célhajója is lett.

1920-ban Nagy Britannia kapta meg, de eladta egy Elba-szigeti olasz cégnek lebontásra.

SANKT GEORG - páncélos cirkáló

<u>Gerincfektetés:</u>	<u>Vízrebocsátás:</u>	<u>Szolgálatba állt:</u>
1901. 03. 11.	1903. 12. 08.	1905. 07. 21.
Építés helye:	Arsenal - Pola	
Építési költség:	18 077 945 K	
Testvérhajó:	Nem volt	
Víz kiszorítás:	7406,00 t építési 8199,00 t teljes felszereléssel	
Hossz:	117,00 m (pp) / 123,23 m (vv) / 124,30 m (lh)	
Szélesség:	19,01 m	
Merülés:	6,87 m építés 7,41 m teljes felszereléssel	
Szabadoldal magasság	5,38 m	
Merülés változás:	1 cm = 15,30 t	
Hajtómű:	2 db álló, 4 hengeres, háromszoros expanziójú gőzgép 12 db vízcsöves Yarrow kazán, üzemi nyomás 21 atm 2 db 3 szárnyú, befelé forgó hajócsavar, 4,88 m átmérővel	
Üzemanyagkészlet:	1103,4 t szén, vagy 908,8 t brikett	
Hatótávolság:	4500 tmf, 10 cs sebességgel	
Főgép teljesítmény:	15 271 ILE, 1905. 07. 1-én tartott futópróbán	
Sebesség:	22,01 cs 134-es fordulatszámmal, 1905. 07. 1-én tartott futópróbán	
Fegyverzet:	2 db 24 cm/L40 löveg, (lőszer kiszabat: 80 db páncéltörő lövedék, 80 db gyújtólövedék) 5 db 19 cm/L42 löveg, (lőszer kiszabat: 150 db páncéltörő lövedék, 400 db gyújtólövedék, 50 db srapelgránát) 4 db 15 cm/L40 löveg, (lőszer kiszabat: 80 db páncéltörő lövedék, 450 db gyújtólövedék, 40 db srapelgránát) 9 db 7 cm/L45 Skoda löveg, (lőszer kiszabat: 3600 db gyújtólövedék) 6 db 4,7 cm/L44 gyorstüzelő löveg, (lőszer kiszabat: 800 db robbanólövedék, 3200 db gyújtólövedék) 2 db 4,7 cm/L33 gyorstüzelő löveg, (lőszer kiszabat: 900 db acélhegyű gyújtólövedék) 4 db 3,7 cm-es Vickers szórólöveg, 2 db 8 mm-es géppuska, 8000 db lőszerrel 2 db 7 cm/L18 csónaklöveg, (lőszer kiszabat 288 srapelgránát) 2 db 45 cm-es vízvonaltalatti TCS, (oldalanként egy) 6 db L/5.12-es torpedó	
Páncélvédetség:	Öv: 165-210 mm Fedélzet: 65 mm; Vezérlőtorony: 200 mm; Fő lövegtornyok: 210 mm; Kazamata ütegek: 135 – 150 mm.	
Egyebek:	2 db gőzbárka, 1 db III. oszt. nagybárka, 1 db I. oszt. nagycsónak, 1 db I. oszt. mentőkutter, 1 db I. oszt. kutter, 2 db II. oszt. kutter, 2 db jollboot, 2 db jolle, 1 db kiscsónak. Csónakverseny lobogó: „G”.	

4 db Tyszak típusú horgony: 3 db 4580 kg-os és 1 db 1906 kg.
2 db admirális típusú horgony: 650 kg és 320 kg.
6 db 60 cm-es átmérőjű fényszóró.

Ismertető jegyek: 2 árboc, döfőorr, 3 kémény, a közelében 2 db nagyméretű csónakdaru.

Személyzet: 1907-ben 32 + 599 fő.
A Tartalék Hajórajban 14 + 330 fő.
Felszerelési készenlétben 7 + 145 fő.
Az 1-es Tartalékban 3 + 67 fő.

Pályafutása:

1901. 03. 11.-én mint „E” jelű cirkálónak, megkezdték az építését.

1903. 11. 20.-án I. Ferenc József császár elrendelte a névadását. **12. 8.**-án vízrebocsátották.

1905. 06. 19.-én előzetes próbautat hajtott végre. **06. 23.**-án megtörtént a főgépek futópróbája. **07. 1.**-én teljes erővel kipróbálták a főgépeit. **07. 21.**-én első ízben felszerelték. **07. 31. – 11. 14.** között a Hajóraj kötelékébe tartozott. **11. 19.**-én Julius von Ripper altengernagy zászlóshajójaként a SZIGETVÁR-ral együtt kifutott Polábról a Levantén Törökország ellen tartott nemzetközi flottatüntetésre. **11. 19.**-én érintette Tajert. **11. 22-25.** Pireusz. **11. 26. – 12. 1.** között Mytilénében tartózkodott. **12. 05-17.** Lemnosz. **12. 18.**-án érintette Mytilénét. **12. 19.**-én rövid időre befutott Pireuszba, majd tovább indult. **12. 22.**-én visszaérkezett Polábra. **12. 23.**-tól újra a Hajóraj kötelékéhez tartozott.

1906. 03. 14.-én a Hajórajjal kifutott Teodóbról a Földközi-tenger felé. **03. 5.**-én Korfura érkezett. **03. 21. – 04. 11.** Alexandria, ahol a hadihajók csónakversenyén az egyik csónakja győzött. **04. 12-13.** Haifa. **04. 14-23.** Beirut. **04. 24-28.** Marmarizza. **04. 29.**-én érintette Syrát. **04. 29-30.** Zea. **05. 1-2.** Istmia. **05. 2.**-án érintette Miloszt. **05. 2-7.** Suda-öböl. **05. 9-11.** Valona. **05. 11.**-én befutott Cattaróba. Az út folyamán nagytávolságú rádióösszeköttetési kísérleteket hajtott végre. **06. 15. – 09. 20.** között a Nyári Hajórajhoz tartozott. 7 cm/L18-as löveggel látták el, és a 15 cm-es lövegekhez tűzvezető állást szereltek fel.

1907. 03. 26.-án Hermann Pleskott ellentengernagy parancsnoksága alatt az ASPERN-nel együtt kifutott az USA felé, hogy részt vegyen az első angol telepések Észak-Amerikába érkezésének 300-ik évfordulójára tervezett ünnepségeken. **03. 28-30.** Cagliari. Itt kihajóztak két beteget. **04. 1-3.** Gibraltár. **04. 6-8.** Funchal. **04. 18-22.** Bermuda-szigetek. Az átkelés során nagyon rossz időben volt részük, a nagy hullámmásban a hajó első része időnként egészen a parancsnoki hídig teljesen kiemelkedett a vízből, míg a tatfelépítmény a felső pereméig a vízbe merült. Így a az elülső fedélzetet teljesen elborította a víz amikor a hajót kiemelkedett. A hajó oldalkilengése jobbra elérte a 16°-ot, míg balra a 14°-ot. **04. 25.**-én megérkezett a virginiai Jamestownba. A 10 mérföldes vitorlásversenyen az áramlatok helyes kihasználásával, valamint a jó taktikával, a kb. 35-40 csónakból, miként az evezős versenyen, két első díjat nyert, továbbá elnyerte az „Army and Navy life” serleget. **04. 25. – 05. 14.** Hampton Road. Amikor egy amerikai szénzállító gőzös a hajóra kötött a szénrakodás közbeni dőléstől a baloldali hajócsavar kiséré kiemelkedett és megsérült az egyik főgép tengelykapcsolója. **05. 15-17.** Annapolis. **05. 18. – 06. 5.** New York. **06. 6-7.** Hampton Road. **06. 25-27.** Ponta Delgada. **07. 3-6.** Algier. **07. 10.**-én megérkezett Polábra, és beosztották a Hajórajhoz. **12. 5.**-én kifutott Polábról és Görögországba hajózott György görög herceg és a Marie Bonaparte hercegnő esküvőjére. **12. 9-17.** Pireusz. A koronaherceg meglátogatta a hajót. **12. 20.**-án visszatért Polábra és a Hajóraj kötelékébe került.

1908. 04. 15. – 09. 15. között a Cirkáló Flottilla zászlóshajója volt. **12. 10.**-én hiábavalóan fáradozott a Traste-öbölben zátonyra futott HUSZÁR romboló levontatásával. A vontatókötelek elszakadtak, és a vihar miatt le kellett állítani a mentési munkálatokat. **12. 18.**-tól a Tartalék Hajórajhoz tartozott.

1909-ben a Tartalék Hajóraj kötelékében volt. 03. 15-től a Cirkáló Flottilla zászlóshajója volt. 04. 17-től az 1-es Tartalékba helyezték.

1910-ben kicserélték a rádióállomását

1911. 05. 31-én szolgálatba állították. 06. 15. – 08. 31. között a Cirkáló Flottilla, Eugen Ritter von Chmelar ellentengernagy zászlóshajója volt.

1912. 05. 15-től a Hajóraj kötelékéhez tartozott. Az ütegparancsnoki állás kupoláját átalakították a 2 m-es fesztávolságú távolságmérő felszereléséhez. 12. 5-től az 1. Cirkáló Divízió, Paul Fiedler ellentengernagy zászlóshajójaként szolgált. 12. 20-án kifutott Polából és a Cattarói-öbölbe hajózott, a Bojana torkolat blokádjára.

1913. 07. 18-án segítséget nyújtott a Bojana torkolatában megfeneklett *Skodra* gőzösnek. 08. 10-én kifutott Cattaróból. 08. 11-22., 08. 23. – 09. 3., és 09. 4-13. között a Bojana torkolat előtt tartózkodott. 09. 14-16. Cattaro. 09. 16. – 10. 10. Gravosa. 10. 10. - 11. 7. Bojana torkolat. 11. 8-án visszaérkezett Polába.

1914-ben az 1. Cirkáló Flottilla zászlóshajójaként a Cattarói-öbölben tartózkodott. 05. 24-én kifutott Teodóból. 05. 24. – 07. 2. Durazzo. 07. 2-án rövid időre befutott Teodóba. 07. 3. – 08. 1. Durazzo. 08. 7-én Polába érkezett, majd kifutott GOEBEN elé. Este visszatért Polába. 10. 23-án Karl Franz Josef főherceg a hajóra látogatott.

1915. 05. 24-én Riminire mért tüzecsapást. 06. 18-án Riminit és Pesarot ágyúzta, majd visszatért Polába.

1916. 02. 2-án Cattaróba ment az Otrantói-szoros elleni hadműveletre. 08. 28-án az olasz partok előtt tüntetett. A tüzérségét egy 7cm/L50-es légvédelmi löveggel egészítették ki.

1917. 05. 15-én kifutott az Otrantói-szoros elleni bevetésről visszatérő NOVARA csoport elé.

1918. 02. 1-3. között a cattarói matrózlázadás vezérhajója volt. 03. 14-én kivonták az aktív szolgálatból és a Cattarói Kikötő Parancsnokság lakó- és parancsnoki hajójaként alkalmazták. Leszerelték az összes lövegét és átadták a szárazföldi hadseregnek. 04. 6-án véglegesen szolgálaton kívülre helyezték. 04. 9-től Teodóban állt kikötve. 11. 1-én a Cattarói-öbölben tartózkodott.

1920-ban Tarantóban volt. Nagy Britanniának ítélték, de az angolok eladták lebontásra egy olasz cégnek.

ADMIRAL SPAUN - könnyűcirkáló

<u>Gerincfektetés:</u>	<u>Vízrebocsátás:</u>	<u>Szolgálatba állt:</u>
1908. 05. 30.	1909. 10. 30.	1910. 11. 15.

Építés helye:	Arsenal - Pola
Építési költség:	10 400 000 K
Testvérhajó:	HELGOLAND, NOVARA, SAIDA, hasonlók
Víz kiszorítás:	3500,00 t építési 4007,00 t teljes felszereléssel
Hossz:	125,2 m (pp) / 129,65 m (vv) / 130,64 m (lh)
Szélesség:	12,77 m
Merülés:	4,58 m építési 5,29 m hátul teljes felszereléssel és készletekkel
Hajtómű:	2 db Parson turbina 16 db Yarrow kazán; 4 db befelé forgó hajócsavar, 2,10 m átmérővel. Csak a két belső

	hajócsavart lehetett átváltani hátramenetre.
Hatótávolság:	1600 tmf, 24 cs sebességgel
Főgép teljesítmény:	25 250 TLE
Sebesség:	27,07 cs
Fegyverzet:	7 db 10 cm/L50 löveg, 1 db 4,7 cm-es csónaklöveg 2 db 45 cm-es fedélzeti torpedókilövő berendezés 6 db 45 cm-es torpedó Aknatelepítő berendezés 60 db aknához
Páncélvédettség:	Öv: 60 mm Fedélzet: 20 mm
Ismertető jegyek:	4 keskeny és magas kémény, 2 árboc.
Személyzet:	1910-ben 17 + 294 fő. A Tartalék Hajórajban 11 + 181 fő. Felszerelési készenlétben 5 + 80 fő. Az 1-es Tartalékban 3 + 39 fő.

Pályafutása:

1904. 10. 5-én Frhr. Von Spaun tengernagy, a Haditengerészet Főparancsnoka 54 évi szolgálat utáni visszavonulása alkalmából I. Ferenc József császár elrendelte, hogy az életpályája tiszteletére az egyik újonnan építendő hajó az ő nevét viselje.

1908. 03. 31-én a császár jóváhagyta, hogy az „F” jelű cirkáló kapja ezt a nevet.

1909. 10. 30-án vízrebocsátották a már elkészült és beépített kazánokkal. A turbinákat és az oldalpáncél lemezeket később szerelték be.

1910. 11. 15-én állt először szolgálatba. Ez a cirkáló volt a cs. és kir. Haditengerészet első turbina meghajtású hadihajója. Menetközben alig észrevehető orrhullámot túrt maga mellett.

1911-ben a Hajóraj kötelékében szolgált. 02. 28-án kifutott Polából a Levantéra. 03. 3-6. Argostoli. 03. 6-16. Volosz. 03. 16-26. Szaloniki. 03. 28-30. Cavalla. 04. 1-2. Szmirna. 04. 3-4. Gallipoli. 04. 4-8. Konstantinápoly. A szultán fogadta a hajó parancsnokát és tisztikarát. A látogatókkal a fedélzetén tett egy rövid utat. 04. 9-13. Szmirna. 04. 22-24. Zante. 04. 24-26. Korfu. 05. 2-án befutott Teodóba, majd Polába ment. A szellőztetés javítása érdekében újabb szellőzőaknákat építettek be.

1912. 05. 7-én a Fasana-csatornában az erős viharban rásodródott a SCHARFSCHÜTZE rombolóra, a hajóorr benyomódott és a hajócsavar is megsérült. 11. 5-én a balkáni háború miatt egy partraszálló különítménnyel a fedélzetén kifutott Polából Konstantinápoly felé. 11. 8-án érintette Kum Kalét. 11. 9-10. Tenedos. 11. 11-19. Konstantinápoly. 11. 19-24. San Stefano, majd kifutott Konstantinápolyból. 11. 28-án a Hajórajjal együtt visszatért Fasanába. 12. 3-án befutott Polába, és csatlakozott az 1. Cirkáló Divízióhoz.

1913. 3. 19-én kifutott Polából. 03. 21-én Meljinébe érkezett. Részt vett a Montenegró elleni nemzetközi blokádban. 06. 14-én befutott Cattaróba, majd tovább indult (a Bojana torkolatának blokádjára). 06. 15-21. Durazzo. 06. 15-21. Durazzo. 06. 22-én Polába érkezett. 07. 30-án kifutott Polából. 07. 30. – 08. 7. Durazzo. 08. 7-én befutott Cattaróba.

1914-ben a Cirkáló Flottillához tartozott. 03. 5-én a brit Hajórajjal Triesztben volt. 07. 24-én Polából a Cattarói-öbölbe vezényelték. 08. 7-én az 1. Divízióval kifutott a GOEBEN támogatására. Az osztrák-magyar tengerpart mentén cirkált. 11. 21-én Sebenicoba ment. 11. 24-én Lissában tartózkodott. 11. 25-én Spalatóban volt. 12. 8-án a Lissa-csatornában volt bevetésen a francia Flotta ellen. 12. 11-én befutott Polába.

1915. 01. 6-án Kifutott Polából és Lussinba hajózott. 01. 7-én befutott Sebenicoba. aknakeresését hajtott végre. 01. 28-án visszatért Polába. 03. 30-án 53,5 cm-es torpedóvető csővel szerelték fel. 05. 19-én őrzáratozásra futott ki. 05. 24-én Tremetit bombázta. 06. 1-én aknatelepí-

tést hajtott végre Trieszt előtt. 06. 12-én Károly főherceg, a későbbi császár megsejmelte a hajót, és egy rövid utat tett. 07. 27-én bevetést hajtott végre az olasz partok ellen.

1916. 04. 3-án visszatérőben egy légitámadás biztosításáról Porer közelében sűrölte a tengerfeneket és megsérült a kormányja.

1917. 03. 15-én összeütközött a periszkópmélységben haladó U20 tengeralattjáróval. A fegyverzetét kiegészítették egy 7 cm/L50-es légvédelmi löveggel. 10. 27-én Károly császár meglátogatta a hajót. 10. 28-án Triesztben volt. 11. 16-án Polában kikötés közben sűrölte a Brioni padot, és a kormány elgömbült. 12. 7-én kifutott az olasz partok elleni bevetésre. 12. 11. Trieszt. 12. 19-én a Cortellazzo ütegeket lötte. 12. 21-én befutott Polába.

1918. 06. 8-án kifutott Polából Sebenico felé. 06. 12-én visszatért Polába. Tervbe vették az átfegyverzését 2 db 15 cm/L50, és 6 db 10 cm/L50 löveggel, de erre már nem került sor.

1919. 03. 24-én délben lobogó nélkül átkelt Velencébe és a Giardini előtt kötötték ki.

1920-ban állítólag Franciaországnak vagy Nagy Britanniának ítélték azzal a kikötéssel, hogy a hajót egy éven belül lebontják. Ezután eladták lebontásra egy olasz cégnek.

1922 májusában még megvolt Velencében. Azután szétbontották.

MÓDOSÍTOTT ADMIRAL SPAUN - osztályú – könnyűcirkálók:

SAIDA
NOVARA
HELGOLAND

SAIDA - könnyűcirkáló

<u>Gerincfektetés:</u>	<u>Vízrebocsátás:</u>	<u>Szolgálatba állt:</u>
1911. 09. 09.	1912. 10. 26.	1914. 08. 01.

Későbbi neve:	VENEZIA
Építés helye:	CNT, Monfalcone
Építési költség:	10 000 000 K
Testvérhajó:	HELGOLAND, NOVARA,
Vízkiizorítás:	3492,00 t építési 4010,00 t teljes felszereléssel
Hossz:	125,2 m (pp) / 129,65 m (vv) / 130,64 m (lh)
Szélesség:	12,80 m
Merülés:	4,58 m építési 5,30 m teljes felszereléssel és készletekkel
Merülés változás:	1 cm = 11,5 t
Hajtómű:	2 db Melms-Pfenninger turbina 16 db Yarrow kazán; 2 db kifelé forgó hajócsavar, 3,30 m átmérővel.
Üzemanyagkészlet:	771 t szén, vagy 635 t brikett
Hatótávolság:	1600 tmf, 24 cs sebességgel

Főgép teljesítmény:	25 600 TLE
Sebesség:	27,00 cs
Fegyverzet:	9 db 10 cm/L50 löveg 1 db 4,= cm-es gyorstüzelő löveg 1 db 8 mm-es légvédelmi géppuska 1 db 4,7 cm/L44 gyorstüzelő löveg a motoros bárkán 6 db 53,3 cm-es TCS, 3 db ikercsöves állványon 1 db 7 cm/L50 légvédelmi gyorstüzelő löveg (1916-tól)
Páncélvédetség:	Öv: 60 mm Fedélzet: 20 mm Vezérlőtorony: 50 mm Válaszfalak: 50 mm Lövegpajzsok: 40-8-8 mm
Egyebek:	Rádióállomás. Csónakverseny lobogó: „6”. 3 db 90 cm-es, és 2 db 40 cm-es átmérőjű fényszóró
Ismertető jegyek:	2 árboc, 4 kémény.
Személyzet:	20 + 320 fő.

Pálvafutása:

1911. 09. 9-én Monfalconéban megkezdődött az építése. Ez volt az első hadihajó, melyet ebben a hajógyárban építettek. Az ünnepélyes gerincfektetést egyházi szertartással megáldották Maria Josefa főhercegnő jelenlétében, aki azután, mint keresztanya részt vett a KAISER FRANZ JOSEF I. gőzhajó vízrebocsátásán.

1912. 10. 6-án I. Ferenc József császár jóváhagyta a nevét. 10. 26-án vízrebocsátották. A keresztanya Franziska Hohenloe hercegnő, a trieszti helytartó hitvese volt.

1914-ben a hajó próbautakat hajtott végre. **07. 27**-én a *Herkules* átvontatta Polába. **08. 1**-én Heinrich von Seitz parancsnoksága alatt szolgálatba állt. **10. 7**-én felderítést hajtott végre Bari és Pelagosa között. Az egyik főgépe meghibásodott, mely esemény később többször is megtörtént. **10. 18**-án Polába érkezett. **10. 23**-án Karl Franz Josef főherceg a hajóra látogatott. **12. 9**-én kifutott Polából. **12. 10**-én érintette Sebenicot, majd Cattaróba ment.

1915. 05. 24-én részt vett az Ancona elleni támadásban, és déli irányból fedezte a hadműveletet. **05. 29**-én befutott Sebenicoba. **07. 23**-án az olasz partokat lőtte. **07. 28**-án és **08. 17**-én részt vett a Pelagosa elleni támadásban. **09. 9**-én felderítést hajtott végre Pelagosánál. **12. 05**-én az Otrantói-szorosban volt bevetésen, majd Durazzo közelében lévő ellenséges ütegek tüzebe került. **10. 12**-én befutott Polába.

1916. 03. 5-én Cattaróba ment. **03. 23**-án és **03. 26**-án az U24-es tengeralattjáró túlélői után kutatott. **03. 29**-én Polába érkezett. **12. 20**-án Cattaróba hajózott.

1917. 05. 14-én kifutott az Otrantói-szoros zárrendszere elleni hadműveletre. **05. 15**-én tűzharcot vívott a túlerőben lévő ellenséggel, mely során 832 lövést adott le a 10 cm-es lövegeiből. 3 találatot kapott (egyét a hajóornál, amitől az oldallemezek látványosan felgömbültek, de nem jelentettek különösebb veszélyt a hajóra). 3 fő megsebesült. Az akció során a zárrendszer 2 halászgőzöt elsüllyesztette. Később vontára vette a súlyos találat miatt mozgásképtelenné vált NOVARÁ-t. **05. 26**-án Polába érkezett. **06. 3**-án a fedélzetre látogatott Károly császár. **07. 22**-én Cattaróba érkezett. **12. 20**-án befutott Fasanába.

1918. 04. 4-én Polából Cattaróba vezényelték. **08. 1**-én visszatért Cattaróból Polába. Tervbe vették az 5 db 15 cm/L50-es, és 2 db légvédelmi löveggel való átfegyverzését, de erre már nem került sor.

1920-ban Olaszországnak ítélték, mely VENEZIA néven szolgálatba állította a Flottájában.

1937-ben törölték a Flotta jegyzékéből és Genovában (?) lebontották.

NOVARA - könnyűcirkáló

Gerincfektetés: 1912. 02. 09. Vízrebocsátás: 1913. 02. 15. Szolgálatba állt: 1915. 01. 10.

Későbbi neve: THIONVILLE
Építés helye: Danubius, Fiume
Építési költség: 10 000 000 K
Testvérhajó: HELGOLAND, SAIDA,
Vízkiszorítás: 3500,00 t építési
4010,00 t teljes felszereléssel
Hossz: 125,2 m (pp) / 129,65 m (vv) / 130,64 m (lh)
Szélesség: 12,77 m
Merülés: 4,95 m építési
5,29 m teljes felszereléssel és készletekkel
Merülés változás: 1 cm = 11,5 t
Hajtómű: 2 db AEG-Parson turbina
16 db Yarrow kazán;
2 db kifelé forgó hajócsavar, 3,30 m átmérővel.
Üzemanyagkészlet: 771 t szén, vagy 635 t brikett
Hatótávolság: 1600 tmf, 24 cs sebességgel
Főgép teljesítmény: 30 179 TLE
Sebesség: 27,00 cs
Fegyverzet: 9 db 10 cm/L50 löveg
1 db 4,7 cm-es gyorstüzelő löveg
1 db 8 mm-es légvédelmi géppuska
1 db 4,7 cm/L44 gyorstüzelő löveg a motoros bárkán
6 db 53,3 cm-es TCS, 3 db ikercsöves állványon
1 db 7 cm/L50 légvédelmi gyorstüzelő löveg (1916-tól)
Páncélvédettség: Öv: 60 mm
Fedélzet: 20 mm
Vezérlőtorony: 50 mm
Válaszfalak: 50 mm
Lövegpajzsok: 40-8-8 mm
Egyebek: Rádióállomás. Csónakverseny lobogó: „4”.
3 db 90 cm-es, és 2 db 40 cm-es átmérőjű fényszóró.
Ismertető jegyek: 2 árboc, 4 kémény.
Személyzet: 20 + 320 fő.

Pályafutása:

1911. 02. 9-én megkezdődött az építése.

1912. 10. 6-án I. Ferenc József császár jóváhagyta a nevét.

1913. 02. 5-én vízrebocsátották. A keresztanya a Haditengerészet parancsnokának felesége, Emilie Montecuccoli grófnő volt.

1914. 08. 1-én Fiuméből Polába vontatták, hogy ott fejezzék be az építését. 12. 5-én végrehajtotta az első próbaútját.

1915. 01. 10-én szolgálatba állt. **05. 2-**án Polából Argostoliig vontatta a Konstantinápolyba rendelt U8-as német tengeralattjárót. A művelet végénél egy francia cirkáló üldözőbe vette. **05. 7-**én befutott Polába. **05. 24-**én részt vett a Porto Corsini elleni támadásban, mely során 2 találat érte. 6 fő meghalt, 9 megsebesült. **06. 12-**én Karl Franz Josef főherceg meglátogatta a hajót. **06. 18-**án és **07. 27-**én az olasz partok ellen, a Tagliamento torkolatnál és Pesaronál hajtott végre harci bevetéseket. **12. 1-**én 50 db aknával a fedélzetén Cattaróba érkezett. **12. 5-**én a San Giovanni di Medua elleni rajtaütést vezette, mely során tüzérségi tűzzel elsüllyesztettek 2 gőzöst és 10 vitorlást. 2 találatot kapott, 1 ember meghalt, 3 megsebesült. **12. 18-**án a Durazzo – Brindisi közötti vonalon cirkált, hogy elfogja a menekülő Péter szerb királyt, de nem járt eredménnyel. **12. 29-30.** Harci bevetésen volt az Otrantói-szorosban, majd az olasz partok, Brindisi előtt.

1916. 01. 27-én részt vett a Durazzo elleni támadásban, és rövid tűzpárbajt vívott két olasz cirkálóval. **02. 6-**án általános karbantartásra Polába ment. **03. 28-**án visszatért a Cattarói-öbölbe. **04. 3-**án és **07. 8-9-**én bevetést hajtott végre az Otrantói-szorosban. **10. 21-**én az U16-os tengeralattjáró után kutatott. **12. 21-**én Polába ment javítás céljából.

1917. 02. 25-én Polából visszatért Cattaróba. **04. 27-**én megrövidítették a hátsó árbocát, hogy messziről hasonlítson az ellenség nagyméretű rombolóihoz. **05. 14-15-**én támadást vezetett az Otrantói-szoros zárrendszere ellen, melynek során elsüllyesztett 10 hálótartó halászgőzöst. A riasztott brit és olasz erők igyekeztek elvágni a visszatérő kötelék útját, és harcba keveredett a túlerővel. Az ütközet során 675 lövést adott le a 10 cm-es lövegeiből, 45 találatot ért el az ellenséges hajókon, míg 8 találatot kapott. Vesztesége: 14 halott 24 sebesült. 10.10-kor a vezérlőtorony mögötti találattól megsebesült a parancsnoka, Horthy Miklós sorhajókapitány is. 10. 15-kor találat érte a turbinagépházat és a hajó futása lelassult, majd 10.55-kor teljesen megállt. A SAIDA vontába vette, míg a HELGOLAND magára vonta az ellenség tűzét. A helyzet kritikussá vált, de amikor a riasztott és Cattaróból kifutott SANKT GEORG megjelent a látóhatáron, az ellenség elhagyta az ütközet színhelyét. A SAIDA bevontatta Cattaróba. **05. 26-**án javítás céljából Polába ment. **06. 3-**án Károly császár a hajóra látogatott. **06. 26-**án visszatért Cattaróba. **11. 12-**én Bevetést hajtott végre az Otrantói-szorosban.

1918. 02. 1-én a hajón is fellázadtak a matrózok. **02. 2-**án miután 200 fő lázadót kihajózott, a hajó felszedte a horgonyát és a fellázadt hajókat otthagya Catene elé ment és lehorgonyzott. **02. 3-**án véget ért a lázadás. Tervbe vették az 5 db 15 cm/L50-es, és 2 db légvédelmi löveggel való átfegyverzését, de erre már nem kerülhetett sor. **04. 6-**án az olasz partok, **04. 22-23-**án pedig Valona ellen hajtott végre támadásokat, majd Polába ment. **06. 17-**én visszatért a Cattarói-öbölbe. **10. 10-**én az Albániából kivonuló csapatok szállítását biztosította. **11. 01-**én a Cattarói-öbölben tartózkodott.

1920-ban Franciaországnak ítélték. Márciusban egy francia vontató Bizerta felé kezdte vonatni, de útközben megsérült és befutottak Brindisibe. Itt, Brindisi előkikötőjének sekély vizében elsüllyedt. Öt hét múlva kiemelték és Bizertába vontatták.

1921. 10. 12-17. között Toulonba vitték, ahol megjavították és a THIONVILLE névre keresztelték át. Új tüzérséget kapott: 9 db 10 cm-es, 1 db 7,5 cm-es löveget, 7 db torpedóvető csövet (2 db kettős és 1 db háromcsövű indítóállványon). A Földközi-tengeri Kiképző Divízióban állították szolgálatba, mint tüzérségi és torpedó iskolahajót.

1932-. 05. 1-én leszerelték, és a touloni tengerészeti Arzenálban szolgált, mint a Torpedó- és Fűtőiskola lakóhajója.

1941-ben bontották szét La Seyne-ben.

HELGOLAND – könnyűcirkáló

Gerincfektetés:

1911. 10. 28.

Vízrebocsátás:

1912. 11. 23.

Szolgálatba állt:

1914. 08. 30.

Későbbi neve:	BRINDISI
Építés helye:	Danubius, Fiume - Bergudi
Építési költség:	10 000 000 K
Testvérhajó:	NOVARA, SAIDA,
Víz kiszorítás:	3540,00 t építési 4010,00 t teljes felszereléssel
Hossz:	125,2 m (pp) / 129,65 m (vv) / 130,64 m (lh)
Szélesség:	12,77 m
Merülés:	4,95 m építési 5,29 m teljes felszereléssel és készletekkel
Merülés változás:	1 cm = 11,5 t
Hajtómű:	2 db AEG-Parson turbina 16 db Yarrow kazán, üzemi nyomás 16,5 atm. (22) 2 db kifelé forgó hajócsavar, 3,30 m átmérővel.
Üzemanyagkészlet:	771 t szén, vagy 635 t brikett
Hatótávolság:	1600 tmf, 24 cs sebességgel
Főgép teljesítmény:	30 100 TLE
Sebesség:	27,30 cs 327 fordulatszámmal
Fegyverzet:	9 db 10 cm/L50 löveg 1 db 4,7 cm-es gyorstüzelő löveg 1 db 8 mm-es légvédelmi géppuska 1 db 4,7 cm/L44 gyorstüzelő löveg a motoros bárkán 6 db 53,3 cm-es TCS, 3 db ikercsöves állványon 1 db 7 cm/L50 légvédelmi gyorstüzelő löveg (1916-tól)
Páncélvédetség:	Öv: 60 mm Fedélzet: 20 mm Vezérlőtorony: 50 mm Válaszfalak: 50 mm Lövegpajzsok: 40-8-8 mm
Egyebek:	Rádióállomás. Csónakverseny lobogó: „5”. 3 db 90 cm-es, és 2 db 40 cm-es átmérőjű fényszóró.
Ismertető jegyek:	2 árboc, 4 kémény. A NOVARÁ-val ellentétben a jobboldalán egy kerek testablakkal rendelkezett.
Személyzet:	20 + 320 fő.

Pályafutása:

1911. 10. 28-án megkezdődött az építése.

1912. 10. 6-án I. Ferenc József császár jóváhagyta a nevét. **11. 23-**án vízrebocsátották. Ez volt az első Fiumében épült cirkáló. Keresztanyának Sophie Wickenburg grófnőt, Fiume kormányzójának feleségét kérték fel.

1913-ban díszlobogót kapott a hamburgi Flottaegyesülettől.

1914. 08. 1-én a *Herkules* Polába vontatta. **08. 14-**től próbautakat hajtott végre. **08. 29-**én a Haditengerészet átvette. **08. 30-**án szolgálatba állították. **09. 14-**én az 1. Torpedó Flottillával Sebenicoba ment. **09. 19-**én Lissa előtt, **09. 20-**án pedig a Zirone-csatornában cirkált. **10. 21-**én a Torpedó Flottillával Polába hajózott. **11. 2-**án Lissa előtt hajtott végre felderítést. **12. 12-**én befutott Sebenicoba. **12. 21-**én Pelagosáig hajózott.

1915. 01. 5-én Sebenicoból Polába ment. **01. 29-én** visszatért Polából Sebenicoba. **02. 18-án** és **04. 10-én** az Otrantói-szorosban volt bevetésen. **05. 18-án** Sebenicoba ment és ott állomásozott. **05. 24-én** az Adria dél-keleti részén őrzőpatrolizált, és elsüllyesztette a TURBINE olasz rombolót. **06. 17-én** a Rimini elleni támadást biztosította. **07. 23-án** Tremiti közelében lőtte az olasz partokat. **07. 28-án** a pelagosai ütegek tüzebe került. 6 találat érte, 3 ember meghalt 11 pedig megsebesült. A visszaúton egy ellenséges tengeralattjáró torpedótámadást intézett ellene, de elhibázta. **08. 17-én** tűzpárba jött a pelagosai lövegekkel. **09. 9-én** Pelagosát üresen találta. A visszaúton a PAPIER francia tengeralattjáró sikertelen torpedótámadást hajtott végre ellene. **11. 23-án** az Otrantói-szorosban volt bevetésen, melynek során elsüllyesztett egy olasz gőzöst és egy motoros vitorlás hajót. **12. 5-én** a Dél-Adrián őrzőpatrolizált, és Durazzót lőtte. Elsüllyesztett 4 nagy vitorlás hajót. **12. 20-án** áthelyezték a Cattarói-öbölbe. **12. 29-én** úton Durazzo felé anélkül, hogy tudta volna, elgázolta az ott leselkedő MONGE tengeralattjárót. A súlyos sérüléseket szenvedett tengeralattjárót ezt követően a BALATON romboló süllyesztette el ágyútűzzel. Durazzo lövetésekor elsüllyesztett egy vitorlást. Ezután segített az ellenség által lerakott aknákra futott LIKA és TRIGLAV rombolók mentésében, majd felvette a harcot az időközben odaérkezett olasz és francia cirkálókkal és rombolókkal. Sötétedéskor miután már három órája állta négy ellenséges tüzet, sikeresen áttört a harc vonalukon és befutott Sebenicoba. Az ütközet során 4 találatot kapott, melytől 4 ember meghalt, és 12 megsebesült. a parancsnok utolsó szerencsés manőverét elhomályosította a Durazzo előtti magatartása. Egyetlen csónakot sem küldött a hajótöröttek megmentésére. A rádióüzenetét késve adta le. A segítség Cattaróból nem, illetve csak későn futott ki.

1916. 01. 3-án javítás céljából Polába ment. **01. 31-én** elkészült és próbaútra hajtott végre. **02. 2-án** kifutott Cattaro felé. **02. 6-án** kifutott, néhány lövést váltott a brit WEYMOUTH cirkálóval, majd visszatért Cattaróba. **02. 24-én** az Otrantói-szoros elleni bevetésre indult, de a rossz időjárás miatt félbeszakította a hadműveletet. **02. 26-án** Durazzohoz hajózott, de egyetlen ellenséges egységet sem észlelt. **03. 23-án** és **26-án** az eltűnt U24-es tengeralattjáró után kutatott. **07. 4-én** az Otrantói-szorosban volt bevetésen. **10. 21-én** az U16-os tengeralattjárót kereste.

1917. 02. 27-én dokkolás céljából Polába ment. **05. 10-én** visszaérkezett Cattaróba. **05. 14-én** kifutott, hogy részt vegyen az Otrantói-szoros zárrendszere elleni hadműveletben. **05. 15-én** elsüllyesztett 8 hálótartó halászgőzöst. Azután tűzharcot vívott a túlerőben lévő ellenséggel, továbbá fedezte a SAIDÁ-t amikor vontatóra vette a mozgásképtelenné vált NOVARÁ-t. Az ütközet során 1052 lövést adott le a 10 cm-es lövegeiből. 5 találatot kapott, minek következtében 1 ember meghalt, 17 pedig megsebesült. **10. 18-án** az Otrantói-szorosban egy repülőgép nyitott rá tüzet, melyet viszonzott.

1918. 02. 1-én a cattarói matrózlázadás során a legénysége hű maradt a tisztjeihez. Tervbe vették az 5 db 15 cm/L50-es, és 2 db légvédelmi löveggel való átfegyverzését, de erre már nem került sor. **06. 12-én** Sebenicoba ment. **06. 12-én** befutott Polába. **07. 31-én** Polából Cattaróba indult. **10. 10-én** az Albániából kivonuló csapatok szállítását biztosította. **11. 1-én** a Cattarói öbölben tartózkodott.

1919 januárjában a tengeralattjárók leszerelt periszkópjainak tárolására alkalmazták.

1920-ban az olaszoknak ítélték, akik **09. 20-án** BRINDISI néven besorozták a saját Flottájuk kötelékébe.

1927. 11. 26-án leszerelték a fegyverzetét és raktárhajóként használták.

1937. 03. 11-én törölték a Flotta jegyzékéből, majd Triesztben a San Rocco Hajógyárban szétbontották.